

UNITED NATIONS
UKRAINE

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Аналітичний звіт «Комплексний аналіз системи професійно-технічної освіти в Донецькій області та її відповідності потребам регіонального ринку праці» підготовлено в рамках діяльності Програми ООН із відновлення та розбудови миру.

Автор - Микола Барановський.

Думки, висловлені в цій публікації, належать авторам і не обов'язково відображають офіційну позицію Програми ООН із відновлення та розбудови миру. Жодну частину дослідження не можна відтворити або використати будь-яким чином без відповідного посилання на першоджерело і Програму ООН із відновлення та розбудови миру. Повне відтворення тексту дослідження в будь-якій формі можливе лише з письмової згоди Програми ООН із відновлення та розбудови миру.

Програму ООН із відновлення та розбудови миру реалізують чотири агентства ООН: Програма розвитку ООН (ПРООН), Структура ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (ООН Жінки), Фонд ООН у галузі народонаселення (UNFPA) і Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО).

Програму підтримують десять міжнародних партнерів: Європейський Союз, Європейський інвестиційний банк, а також уряди Данії, Канади, Нідерландів, Норвегії, Польщі, Швеції, Швейцарії та Японії.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1.	
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ СИСТЕМИ	
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	6
1.1. Економічні передумови розвитку системи професійно-технічної освіти Донецької області.....	7
1.2. Соціально-демографічні передумови розвитку професійно-технічної освіти регіону.....	13
1.3. Система освіти регіону	16
1.4. Ринок праці та його динаміка	20
РОЗДІЛ 2. СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	30
2.1. Сучасний стан розвитку системи професійно-технічної освіти регіону.....	31
2.2. Оцінка відповідності напрямків і кількості підготовки робітничих кадрів потребам ринку праці.....	50
2.3. Основні проблеми розвитку професійно-технічної освіти Донецької області.....	54
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ... ..	58
3.1. Заходи з реформування системи професійно-технічної освіти регіону	59
3.2. Пропозиції з оптимізації мережі ЗППТО Донецької області	62
ДОДАТКИ.....	66

ВСТУП

Проблеми реформування професійно-технічної освіти в Україні останніми роками набули особливої гостроти. На рівні Кабінету Міністрів України, профільних міністерств і відомств постійно порушуються питання про необхідність трансформації системи професійно-технічної освіти, яка уже не відповідає вимогам сьогодення за якістю підготовки робітничих кадрів. Це питання є настільки вагомим, що йому були присвячені спеціальні парламентські слухання «Професійна освіта як складова забезпечення кваліфікованого кадрового потенціалу України: проблеми та шляхи вирішення» в червні 2016 р. Попри цілу низку заходів, які реалізуються за ініціативи МОН України (запровадження елементів дуальної форми навчання, визначення переліку закладів професійно-технічної освіти для створення навчально-практичних центрів з окремих професій, розроблення низки нових освітніх стандартів для підготовки робітничих кадрів тощо), досі не вдалося розв'язати більшість головних проблем системи професійно-технічної освіти країни.

Особливої актуальності зазначені питання набувають в регіонах Донбасу, де типові проблеми розвитку професійно-технічної освіти суттєво ускладнилися внаслідок збройного конфлікту та втрати урядом України контролю над частиною територій. Для вивчення зазначених питань у межах Програми ООН із відновлення та розбудови миру в Україні ініціювала проведення дослідження «Комплексний аналіз системи професійної освіти в Донецькій та Луганській областях та її відповідності потребам регіонального ринку праці».

Під час підготовки аналітичного звіту використовувалися нормативно-законодавчі документи, розпорядження й постанови МОН України, Донецької обласної державної адміністрації, наукові дослідження щодо цієї проблематики під егідою МОН України та Європейського фонду освіти (Туринський процес в Україні: регіональний рівень – аналіз системи профе-

сійно-технічної освіти Донецької області, 2016), досвід країн Східної Європи (Румунії, Молдови), матеріали науково-практичної конференції «Стандартизація професійної освіти в умовах ринку праці» (м. Київ, 15 березня 2019 р.), круглого столу «Підвищення якості підготовки кваліфікованих кадрів – сучасний вектор розвитку професійної (професійно-технічної освіти)» (15 березня 2019 р., м. Київ), інформаційні дані Головного управління статистики в Донецькій області, департаменту освіти і науки, служби зайнятості населення цього регіону, матеріали навчально-методичного центру професійно-технічної освіти Донецької області. До того ж, під час підготовки аналітичного звіту були враховані результати бесід і консультацій з директором навчально-методичного центру професійно-технічної освіти Донецької області Е. Гончаровим, керівниками 15 закладів професійно-технічної освіти регіону, а також результати особистого відвідування Селидівського професійного училища, Покровського професійного ліцею, Соледарського професійного ліцею, Костянтинівського професійного будівельного ліцею, ДНЗ «Слов'янський професійний аграрний ліцей», ДНЗ «Бахмутський професійний аграрний ліцей», ДНЗ «Краматорське вище професійне металургійне училище», ДНЗ «Костянтинівське вище професійне училище», ДНЗ «Мирноградський професійний гірничий ліцей» та ДНЗ «Бахмутський центр професійно-технічної освіти». Для вивчення думки учасників освітнього процесу про стан розвитку професійної освіти в Донецькій та Луганській областях, шляхів її реформування за допомогою Google Forms було проведення анкетування. У ньому взяли участь 4871 учень, 1111 викладачів і майстрів виробничого навчання, 173 керівники закладів професійно-технічної освіти цих регіонів.

Звіт підготовлено Миколою Барановським, консультантом із комплексного аналізу системи професійної освіти та підготовки кадрів у Донецькій області та її відповідності потребам регіонального ринку праці.

РОЗДІЛ 1.

Соціально-економічні передумови формування та розвитку системи професійно-технічної освіти Донецької області

Професійно-технічна (професійна) освіта Донецької області не є замкнутою системою, а тому її розвиток, трансформаційні процеси відбуваються під впливом цілої низки чинників, насамперед, економічних і соціальних. Динаміка й особливості розвитку останніх визначаються нині збройним конфліктом, який триває з 2014 року.

1.1. Економічні передумови розвитку професійно-технічної освіти Донецької області

Упродовж багатьох років Донецька область була потужним індустріальним регіоном, в якому вироблялося майже 10% валового регіонального продукту України, близько 20% промислової продукції та понад 25% експорту країни (Рис.1.1). За виробництвом окремих видів промислової продукції, зокрема видобутком вугілля, виробництвом електроенергії, випуском продукції важкого машинобудування, область була незаперечним лідером в Україні.

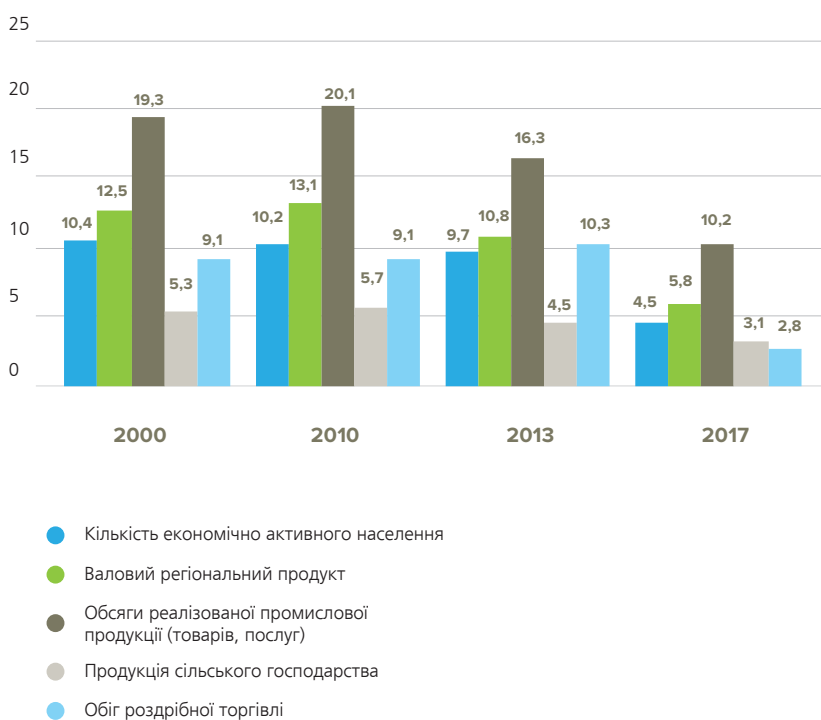
Особливістю структури господарства регіону був її індустріальний характер, що визначало специфіку зайнятості населення, окремі соціальні параметри життя населення. Порівняно з іншими регіонами України, Донецька область вирізнялася високою питомою вагою промисловості в структурі господарства, а також значною кількістю зайнятих в реальному секторі економіки. Так, якщо пересічний для України показник частки промисловості в структурі валової доданої вартості України становив 16%, то в Донецькій

області він був близьким до 50% (Рис.1.2). Частка реального сектору в економіці перевищувала частку сектору послуг, що також помітно відрізняло господарство цього регіону від пересічних для країни показників.

Структура промисловості Донецького регіону також мала свою специфіку, відмінну від більшості областей України. По-перше, вона вирізнялася високою часткою добувної промисловості (майже 20%) та металургійного

Рис.1.1

Частка Донецької області в головних макроекономічних показниках України, %

виробництва (40-45%). Значною була також частка хімічної індустрії (понад 10%) та окремих видів важкого машинобудування.

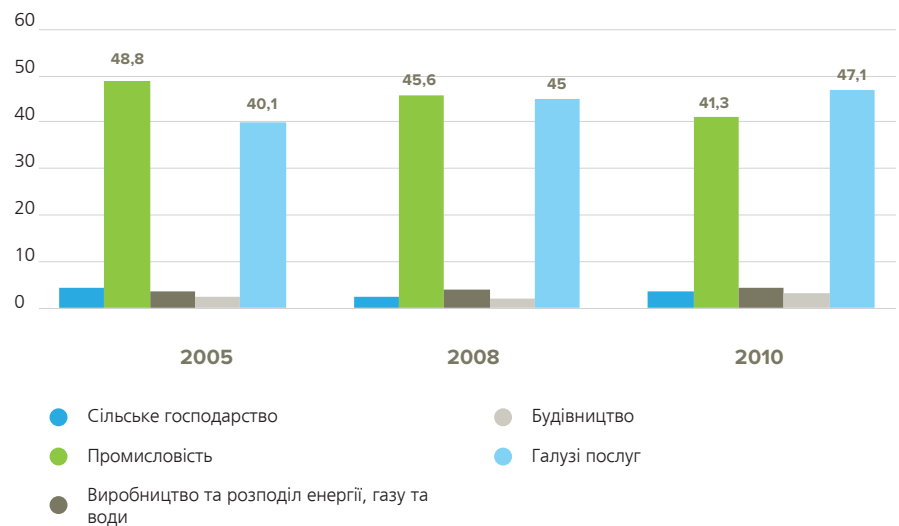
Події 2014 і наступних років, зокрема втрата урядом України контролю над частиною території, зумовили помітні зміни в економіці регіону. Оскільки значна кількість суб'єктів господарювання залишилася на непідконтрольних уряду України територіях, роль Донецької області в макроекономічних показниках суттєво знизилась. Так, за 2013-2017 роки частка регіону в структурі валової доданої вартості знизилася майже удвічі, промислового виробництва – на понад третину, роздрібного товарообігу – у 3,5 рази (Рис. 1.1). Помітно погіршилися також показники зовнішньоекономічної діяльності, насамперед експорту. Фізичний обсяг валового регіонального продукту в 2014 р. склав лише 67,1% порівняно з попереднім 2013 р. (Рис. 1.3).

У 2015 р. зазначений індекс знизився до 61,3%. Зростання фізичного обсягу валового регіонального продукту упродовж 2016-2018 років не компенсувало втрат, пов'язаних з тим, що частина території цього регіону є непідконтрольною уряду України.

Через зазначені проблеми найбільше постраждала промисловість. Падіння обсягів промислового виробництва у 2015 р. склало майже 35%, порівняно з 2014 р. Особливо значним падінням вирізнялися виробництво металургійної продукції (майже 27%),

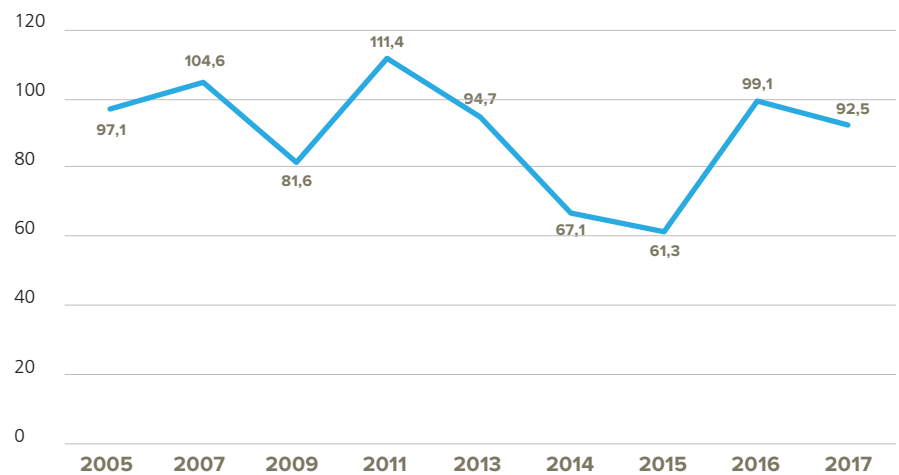
Рис.1.2

Структура валового регіонального продукту та валової доданої вартості за видами економічної діяльності, %

Рис.1.3

Індекси фізичного обсягу валового регіонального продукту (у цінах попереднього року), %

продукції машинобудування (понад 33%), видобутку сировини (42%), хімічному та текстильному виробництві (2-2,4 рази).

Окремо варто виділити вугільну промисловість, яка зазнала чи не найбільших втрат. Обсяги видобутку вугілля скоротилися більш ніж удвічі, оскільки значна частина копалинь залишилася на окупованих територіях.

Під впливом вище згаданих причин змінилася структура промислового виробництва. Ці зміни торкнулися, насамперед, таких його підрозділів як машинобудування та хімічна індустрія, оскільки багато підприємств відповідної спеціалізації знаходяться нині на непідконтрольній уряду України території. Однак трансформації, які сталися в структурі промислового виробництва Донецької області після 2013 р. не є надто разючими. Головним виробником промислової продукції, як і раніше, залишається металургія, частка якої становить майже 44% (табл. 1.1). Це приблизно відповідає показнику 2010 р. Серед відносно помітних змін слід відзначити: 1) зростання частки добувної промисловості з 12,8% у 2010 р. до 18,6% у 2018 р.; 2) суттєве скорочення частки виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів (майже в 2,5 рази упродовж 2013-2018 років); 3) зростання питомої ваги коксохімічного виробництва; 4) скорочення майже вдвічі частки машинобудування (з 8,4% у 2013 р. до 4,3% у 2018 р.).

Табл. 1.1

Структура виробництва промислової продукції (робіт, послуг) Донецької області

Види виробництв	Структура виробництва промислової продукції (робіт, послуг),%					
	2005	2010	2013	2015	2017	2018
Промисловість	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	11,7	12,8	17,3	15,8	16,8	18,6
Переробна промисловість	78,7	72,8	65	65,3	66,4	65,9
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	5,3	5,3	8,9	5,5	4,1	3,6
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри й інших матеріалів	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність	0,3	0,4	0,6	0,1	0,1	0,1
Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	8,5	7,6	6,5	7,5	10,1	10,1
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	4	3,2	3,8	0,9	0,7	0,7
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	...	...	0,4	...	0,2	0,2
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	2,2	2,1	2,4	2,5	1,7	1,9
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин та устаткування	48,3	42,2	33,0	43,7	44,8	43,8
Машинобудування	9,7	10,5	8,4	4,4	3,8	4,3
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	9,6	14,4	17,1	18,1	15,9	14,7
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	...	...	0,6	0,8	0,9	0,8

Характерною особливістю промисловості Донецької області було і залишається неоднорідне територіальне розміщення її підприємств і виробничих потужностей. До 2014 р. майже увесь індустріальний потенціал був зосереджений у дев'ятох містах: Донецьку, Макіївці, Маріуполі, Краматорську, Горлівці, Єнакієвому, Авдіївці, Артемівську та Харцизьку. У них було сконцентровано понад 70% усіх

промислових підприємств¹. Більшість із зазначених промислових центрів розміщуються нині на непідконтрольних уряду України територіях, що безперечно позначилося на економічному розвитку регіону. Наразі найбільшим виробником продукції Донецької області є м. Маріуполь, в якому розміщується низка потужних підприємств: ПАТ «Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча», ПАТ «Азовсталь»,

ПАТ «Маріупольський завод важкого машинобудування» тощо. Загалом у цьому місті виробляється 50,2% усієї реалізованої продукції регіону (табл. 1.2). Маріуполь є також найбільшим за людністю центром підконтрольної уряду України частини Донецької області. Доволі значними виробниками продукції є також Краматорськ (9,3%), Покровськ (7,4%) та Авдіївка (6,3%). Окрім міст обласного підпорядкування,

Табл. 1.2

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) у розрізі міст обласного значення та районів (2017 р.)

Міста обласного значення	Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)		Міста обласного значення та адміністративні райони	Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)	
	Тис. грн.	%		Тис. грн.	%
Донецька область	414602407,1	100,0	м. Торезьк	1001041,3	0,2
м. Донецьк	15736339,1	3,8	м. Харцизьк	29636,6	0,0
м. Авдіївка	26196541,7	6,3	м. Хрестівка	7936,2	0,0
м. Бахмут	6064645,8	1,5	м. Чистякове	19276,5	0,0
м. Вугледар	1117964,6	0,3	м. Шахтарськ	24840,0	0,0
м. Горлівка	160590,0	0,0	м. Ясинувата	19978,4	0,0
м. Дебальцеве	10787,7	0,0	Амвросіївський	7806,8	0,0
м. Добропілля	6524826,7	1,6	Бахмутський	5960731,6	1,4
м. Докучаєвськ	23127,2	0,0	Бойківський	5616,1	0,0
м. Дружківка	10904912,8	2,6	Великоновосілівський	1247235,5	0,3
м. Єнакієве	33360,3	0,0	Волноваський	4390128,2	1,1
м. Жданівка	... ²	...	Добропільський	2411482,6	0,6
м. Костянтинівка	7802977,6	1,9	Костянтинівський	3206613,6	0,8
м. Краматорськ	38511483,2	9,3	Мангуський	676068,9	0,2
м. Лиман	1189034,9	0,3	Мар'їнський	22929280,7	5,5
м. Макіївка	132116,6	0,0	Нікольський	1185318,4	0,3
м. Маріуполь	208167779,9	50,2	Новоазовський	12114,0	0,0
м. Мирноград	1721015,1	0,4	Олександрівський	534698,3	0,1
м. Новогродівка	77307,8	0,0	Покровський	3799190,2	0,9
м. Покровськ	30814417,5	7,4	Слов'янський	1635466,9	0,4
м. Селидове	2821338,1	0,7	Старобешівський	6924,8	0,0
м. Слов'янськ	6821938,7	1,6	Шахтарський	... ²	...
м. Сніжне	12223,8	0,0	Ясинуватський	644175,8	0,2

¹ Яковлева Ю. Соціальний розвиток Донецької області: суспільно-географічний аспект: монографія / Під наук. ред. Л.М. Немець. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна. 2014. С. 43.

найбільшим обсягом реалізованої продукції вирізняється Мар'їнський район – 5,5%.

Домінування в структурі економіки регіону потужних виробництв позначається на розподілі обсягів реалізованої продукції між суб'єктами господарювання. Майже 96% всієї реалізованої продукції Донецької області припадає на підприємства, і

лише близько 4% – на фізичних осіб-підприємців (табл. 1.3). Як і в попередньому випадку, лідерами за обсягами реалізованої продукції як підприємств, так і фізичних осіб-підприємців є Маріуполь, Краматорськ, Покровськ і Мар'їнський район. Однак через проблеми з діяльністю окремих підприємств у розрізі міст обласного підпорядкування сформувалися певні диспропо-

рції між обсягами виробництва продукції підприємствами та фізичними особами-підприємцями. Показовим з цього погляду є Слов'янськ. Частка цього міста в обсягах реалізованої продукції підприємствами становить лише 1,2%, тоді як фізичних осіб-підприємців – 10,7% (табл. 1.3). Така ситуація впливає на ринок праці, на потребу у фахівцях різних спеціальностей.

Табл. 1.3

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання у розрізі міст обласного значення та районів (2017 р.)

	Усього, тис. грн	Зокрема			
		підприємства		фізичні особи-підприємці	
		тис. грн	у відсотках до загальної кількості	тис. грн	у відсотках до загальної кількості
Донецька область	414602407,1	397393429,1	100,0	17208978,0	100,0
м. Донецьк	15736339,1	... ²	... ²	... ²	... ²
м. Авдіївка	26196541,7	... ²	... ²	... ²	... ²
м. Бахмут	6064645,8	5155652,0	1,3	908993,8	5,3
м. Вугледар	1117964,6	990419,7	0,2	127544,9	0,7
м. Горлівка	160590,0	50034,1	0,0	110555,9	0,6
м. Дебальцеве	10787,7	—	—	10787,7	0,1
м. Добропілля	6524826,7	6000642,3	1,5	524184,4	3,1
м. Докучаєвськ	23127,2	... ²	... ²	... ²	... ²
м. Дружківка	10904912,8	10306635,8	2,6	598277,0	3,5
м. Єнакієве	33360,3	... ²	... ²	... ²	... ²
м. Жданівка	... ²	... ²	... ²	... ²	... ²
м. Костянтинівка	7802977,6	7123220,8	1,8	679756,8	4,0
м. Краматорськ	38511483,2	36392888,5	9,2	2118594,7	12,3
м. Лиман	1189034,9	898888,4	0,2	290146,5	1,7
м. Макіївка	132116,6	16594,5	0,0	115522,1	0,7
м. Маріуполь	208167779,9	204280673,2	51,4	3887106,7	22,6
м. Мирноград	1721015,1	1344028,7	0,3	376986,4	2,2
м. Новогродівка	77307,8	19108,4	0,0	58199,4	0,3
м. Покровськ	30814417,5	29870774,4	7,5	943643,1	5,5
м. Селидове	2821338,1	2509140,6	0,6	312197,5	1,8
м. Слов'янськ	6821938,7	4980726,1	1,2	1841212,6	10,7

м. Сніжне	12223,8	... ²	... ²	... ²	... ²
м. Торецьк	1001041,3	725548,9	0,2	275492,4	1,6
м. Харцизьк	29636,6	... ²	... ²	... ²	... ²
м. Хрестівка	7936,2	—	—	7936,2	0,1
м. Чистякове	19276,5	... ²	... ²	... ²	... ²
м. Шахтарськ	24840,0	... ²	... ²	... ²	... ²
м. Ясинувата	19978,4	—	—	19978,4	0,1
райони					
Амвросіївський	7806,8	—	—	7806,8	0,0
Бахмутський	5960731,6	5660470,9	1,4	300260,7	1,7
Бойківський	5616,1	—	—	5616,1	0,0
Великоновосілівський	1247235,5	999124,2	0,3	248111,3	1,4
Волноваський	4390128,2	3859961,7	1,0	530166,5	3,1
Добропільський	2411482,6	2234753,8	0,6	176728,8	1,0
Костянтинівський	3206613,6	3114942,8	0,8	91670,8	0,5
Мангушський	676068,9	412487,6	0,1	263581,3	1,5
Мар'їнський	22929280,7	22569420,0	5,7	359860,7	2,1
Нікольський	1185318,4	1059429,2	0,3	125889,2	0,7
Новоазовський	12114,0	... ²	... ²	... ²	... ²
Олександрівський	534698,3	427028,9	0,1	107669,4	0,6
Покровський	3799190,2	3606046,9	0,9	193143,3	1,1
Слов'янський	1635466,9	1432579,5	0,4	202887,4	1,2
Старобешівський	6924,8	... ²	... ²	... ²	... ²
Шахтарський	... ²	... ²	... ²	... ²	... ²
Ясинуватський	644175,8	558662,0	0,1	85513,8	0,5

Через збройний конфлікт та формування «лінії зіткнення», яка фактично є кордоном, порушилися виробничі та трудові зв'язки між елементами територіальної структури промислових вузлів Донецької області, що негативно вплинуло на діяльність виробничих об'єктів. Так, Авдіївка, Курахово, Докучаївськ, Красногродівка раніше входили до складу Донецько-Макіївської промислової агломерації, а Торецьк – до складу Горлівсько-Єнакієвського промислового вузла.

Високий рівень індустріально-го розвитку Донецької області упродовж багатьох років, структура економіки регіону, висока частка галузей важкої індустрії зумовлювали підвищений попит на фахівців саме робітних професій, насамперед, тих, які були задіяні на підприємствах металургії, хімічної індустрії, вугільних копальнях, на кар'єрах із видобутку різноманітної мінеральної сировини. Через це в Донецькій області із загальної кількості працівників, які були

зайняті у промисловості, частка осіб з вищою освітою становила лише 30%. Це помітно менший, порівняно з іншими регіонами, показник. Саме ця обставина, а також значна кількість населення, міських поселень зумовили формування потужної мережі професійно-технічних закладів освіти.

1.2. Соціально-демографічні передумови розвитку системи професійно-технічної освіти Донецької області

Перебіг демографічних процесів значною мірою визначається розвитком економіки, культурно-історичними й іншими традиціями.

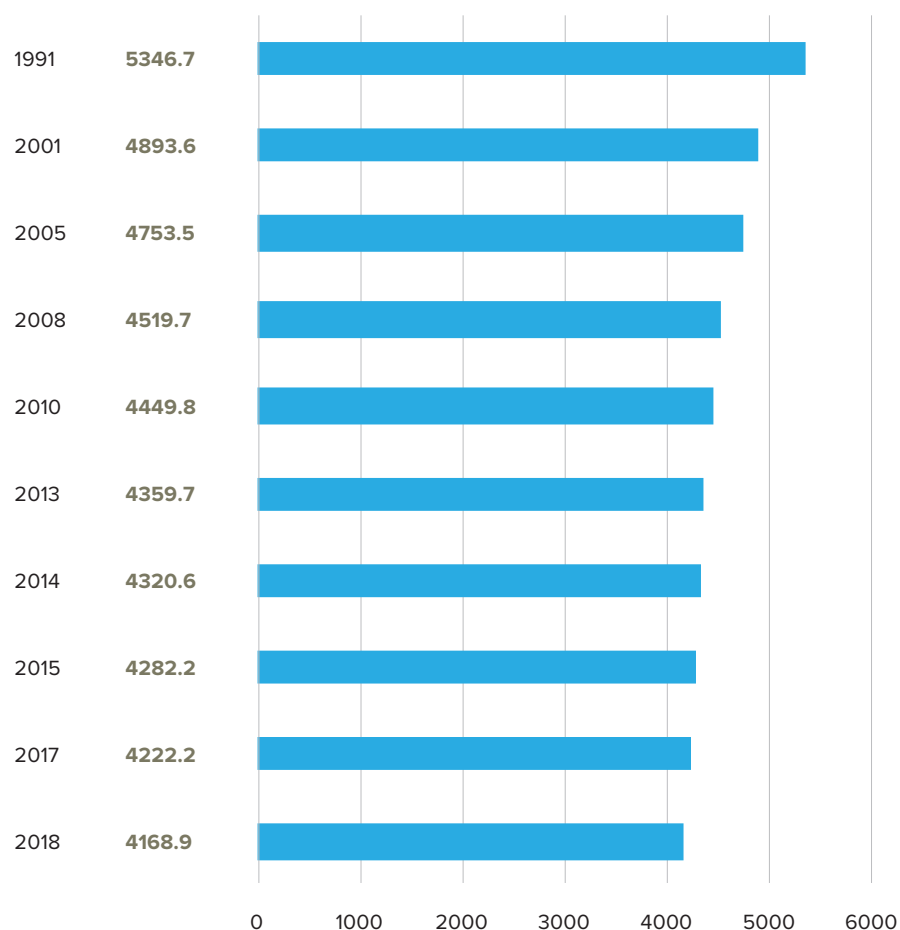
Упродовж багатьох років Донецька область посідала перше місце в Україні за цілою низкою демографічних і розселенських показників, зокрема за загальною кількістю населення, часткою міських жителів, щільністю населення, кількістю міст і селищ міського типу.

На початку 90-х років ХХ ст. населення Донецької області складало 5,3 млн осіб. У наступні роки в регіоні спостерігалось стале скорочення населення, причому як міського, так і сільського. Найбільш інтенсивно населення регіону скорочувалося упродовж 1991-2001 років. За цей період кількість жителів області зменшилася на 453 тис. осіб (рис. 1.4). Надалі темпи скорочення населення уповільнилися. Після початку збройного конфлікту на Донбасі об'єктивної інформації про кількість населення в Донецькій області немає. За даними офіційного сайту Головного управління статистики в Донецькій області кількість мешканців регіону в 2018 р. становила 4169 тис. осіб. Загалом за пострадянський період населення Донецької області зменшилося на майже 1,2 млн осіб (22 %).

Попри те, що скорочення населення в Донецькій області охопило практично всі поселення, існують певні відмінності у його темпах у містах і сільських населених пунктах. Інтенсивніше скорочується сільське населення, порівняно з міським. Так, за 2007-2017 роки міське населення зменшилося на 7 %, тоді як сільське – на 11 %. Існують певні

відмінності у темпах скорочення населення різних за людністю міських поселень. Загалом вищі темпи скорочення населення мають малі за людністю міські поселення. Наприклад, за 2007-2017 роки населення Великої Новоселівки зменшилося на 14,3 %, Волновахи – на 24,8 %, Сіверська – на 11,1 %, тоді як Маріуполя – лише на 6,1 %, Бахму-

Табл. 1.4
Динаміка чисельності населення Донецької області, тис. осіб

та – на 5,5 %, Покровська – на 4,8 %. Водночас можуть зустрічатися й винятки. Так, досить високі темпи скорочення населення мають міста Костянтинівка (13,8 %), Торезьк (14,5 %) та Лиман (11,4 %).

Головною причиною зменшення кількості жителів у Донецькій області як раніше, так і тепер, є від'ємні значення природного приросту населення. Депопуляційні процеси спостерігаються в регіоні ще з кінця 80-х років ХХ ст. Найнижчі значення показника народжуваності – 6,1 ‰ простежувалися упродовж 1999-2000 років (табл. 1.4). Надалі вони дещо зросли (до майже 10 ‰ у 2008-2012 рр.), однак на тлі України Донецька область вирізнялася дуже низькими показниками народжуваності.

Після 2013 р. ситуація з народжуваністю знову погіршилася, що було зумовлено, насамперед, економічними чинниками і зuboжінням населення. Однак об'єктивної інформації щодо показників народжуваності в розрахунку на 1000 осіб немає. Аналіз кількості народжених говорить про те, що цей показник за 2013-2017 роки скоротився у 2,3 рази – з 41 до 17,7 тис. осіб. Йдеться про показники населення тих територій, які підконтрольні Україні. Визначити показник народжуваності в розрахунку на 1000 осіб неможливо, оскільки кількість населення області подається з урахуванням непідконтрольних та підконтрольних уряду України територій. Розрахунковий показник, який навряд чи

Табл. 1.4
Показники природного руху населення Донецької області

Роки	Кількість народжених живими		Кількість померлих	
	осіб	у розрахунку на 1000 осіб наявного населення	осіб	у розрахунку на 1000 осіб наявного населення
2005	35883	7,7	83663	18,0
2007	40560	8,9	82109	18,0
2008	44394	9,8	81948	18,1
2010	41258	9,3	73916	16,6
2012	42839	9,8	70496	16,1
2013	41034	9,4	69345	15,9
2014	35468	8,2	71423	16,5
2015*	16897	4,5	39763	8,7
2017*	17691	4,2	37419	8,9

* - через відсутність повної інформації по частині тимчасово непідконтрольної уряду України території у Донецькій області здійснення розрахунків та оприлюднення відносних показників щодо народжуваності та смертності починаючи з даних за 2014 рік є некоректним

може бути точним, свідчить про те, що це відповідає орієнтовно рівню народжуваності 4,2-4,5‰.

Серед міст обласного підпорядкування та селищ міського типу найвищими показниками народжуваності у 2013 р. вирізнялися Вуглегірськ (12,6‰), Лиман (13,7‰), Красна гора (13,9‰), Талаківка (12,3‰), Шевченкове (19,7‰), Землянки (16,8‰), Кринична (12,6‰), Нікіфорове (13,6‰), Победа (13,0‰), Гірне (13,3‰), Райгородок (13,7‰), Андріївка (26,3‰) Слов'янського

району. Серед адміністративних районів найвищі показники народжуваності мали Новоазовський (11,4‰), Слов'янський (11,2‰) та Старобешівський (11,0‰) райони (додаток А). Орієнтовні розрахунки, без урахування населення непідконтрольних уряду України міст і селищ міського типу, показників народжуваності свідчать про те, що вони утримуються на відносно низькому рівні – 7-8‰.

Динаміка показників смертності у більшості часових періодів є протилежною. На момент паритетно-

го співвідношення народжуваності та смертності рівень останньої становив близько 12‰. Значне зростання смертності спостерігалося упродовж 1990-1995 років, а максимальне значення – 18,1‰ припало на 2008 р. У 2013 р. смертність населення в Донецькій області становила 15,9‰, що приблизно відповідало пересічному для країни показнику. Останніми роками за офіційними статистичними даними кількість померлих у Донецькій області скоротилася більш ніж удвічі – з 69,3 тис. осіб у 2013 р. до 37,4 тис. осіб у 2017 р. Однак є сумніви в об'єктивності такої інформації через відсутність даних про населення на непідконтрольних уряду України територіях Донецької області.

Об'єктивно аналізувати регіональні відмінності показників смертності населення можна лише на основі даних 2013 року. Станом на цей рік найвищими показниками смертності населення вирізнялися міста Вуглегірськ (24,1‰), Лиман (21,8‰), Моспине (21,3‰), Часів Яр (20,3‰), Торецьк (20,2‰), Єнакієве (19,5‰), смт Зайцеве (40,6‰), Новомиколаївка (30,3‰), Високе (29,9‰), Бражине (37,4‰), Первомайське (30,9‰), Миколаївка (44,1‰), Троїцько-Харцизьк (44,9‰), Шахтне (32,1%). Серед адміністративних районів Донецької області найвищі показники смертності та найгострішу демографічну ситуацію загалом мали периферійні сільські території, центрами яких є невеликі за людністю селища міського типу чи малолюдні міста – Покровський (21,1‰), Великоно-

Табл. 1.5
Кількість і частка населення віком 15-19 років у населенні Донецької області

Роки	Кількість населення вікової групи 15-19 років, осіб	Частка населення віком 15-19 років, %
2007	148929	7,2
2010	115513	5,1
2014	89152	4,3
2016*	80699	3,8
2018*	78332	3,6

* Розрахунки (оцінки) чисельності населення здійснено на основі наявних адміністративних даних щодо державної реєстрації народження і смерті та зміни реєстрації місця проживання

восілівський (20,2), Шахтарський (20,2) та Амвросіївський райони (19,5‰).

З-поміж демографічних показників, які впливають на формування контингенту учнів професійно-технічних закладів освіти, важливу роль відіграє вікова структура населення. Контингент учнів формується переважно з категорії населення віком 15-19 років. Оскільки останніми роками показники народжуваності залишаються на низькому рівні, а до категорії старших вікових груп переходять доволі чисельні покоління, то частка населення віком 15-19 невпинно скорочується. Якщо в 2007 р. вона становила 7,2%, то в 2018 р. – лише 3,6% (табл. 1.5).

Таким чином, погіршення вікової структури, поряд зі зростанням

бажання випускників загальноосвітніх навчальних закладів здобувати вищу освіту, призводить до зменшення кількості потенційних абітурієнтів ЗППО. Однак у найближчі три-чотири роки може спостерігатися певне зростання населення цього віку, що зумовлене підвищенням показника народжуваності, починаючи з 2001 року.

1.3. Система освіти регіону

Система освіти регіону включає дошкільні, загальноосвітні, професійно-технічні навчальні заклади та заклади вищої освіти різних рівнів акредитації.

Мережа загальноосвітніх навчальних закладів Донецької області формування упродовж тривалого часу, проте найпомітніші зміни сталися в ній після подій 2014 року. Збройний конфлікт спричинив суттєве скорочення закладів загальної середньої освіти (далі

– ЗЗСО) з 1115 од. у 2013 році до 549 од. у 2017 році, тобто у 2 рази (табл. 1.6). Майже половина ЗЗСО залишилась на непідконтрольній території. Нині також спостерігається тенденція зменшення кількості ЗЗСО, що зумовлено як демографічною ситуацією, так і формуванням мережі опорних шкіл. Так, наприклад, з 2014 року кількість ЗЗСО зменшилася на 11 одиниць, або на 1,6%. Аналогічні тенденції спостерігаються і в показниках чисельності учнів і педа-

гогічних працівників у школах, які в 2018 році скоротилися порівняно з 2013 роком у 2,2 та 2,2 рази (із 338,2 тисяч учнів до 157,0 тисяч учнів та з 32,4 тисяч педагогічних працівників до 15,0 тисяч педагогічних працівників відповідно). Водночас, порівняно з минулим і з позаминулим роком, спостерігається у першому випадку незначний приріст чисельності учнів (на 1,03%) та збереження чисельності педагогічних працівників на одному рівні.

Табл. 1.6
Загальноосвітні навчальні заклади Донецької області
(на початок навчального року)

Роки	Кількість закладів, од	Кількість учнів у загальноосвітніх навчальних закладах - усього, тис. осіб	З них у закладах		Випуск учнів загальноосвітніми навчальними закладами, тис. осіб		Кількість вчителів, тис. осіб
			денних	вечірніх	закінчили школу II ступеня	закінчили школу III ступеня	
1995/96	1325	665,1	651,5	13,6	61,9	31,8	44,7
2000/01	1318	587,5	573,7	13,8	68,8	42,7	43,6
2005/06	1235	432,5	421,2	11,3	54,6	43,1	37,9
2010/11	1151	337,0	330,0	7,0	50,5	28,7	33,1
2013/14	1115	338,2	332,8	5,4	32,8	23,1	32,4
2014/15*	558	158,9	157,7	1,2	14,1	9,3	15,4
2015/16*	563	150,2	149,0	1,2	13,4	9,6	15,0
2016/17*	560	153,0	151,9	1,1	13,9	9,2	14,8
2017/18*	549	157,0	156,0	1,0	14,2	8,6	15,0

* Без урахування непідконтрольних уряду України територій

У 2018 році порівняно з 2016 роком зросла кількість випускників 9 класів з 13,4 тисяч осіб до 14,2 тисяч осіб (на 6%). Натомість чисельність випускників 11 класів зменшилася з 9,6 тисяч осіб до 8,6 тисяч осіб (на 11,6%) (табл. 1.6). Слід відзначити значні регіональні відмінності в динаміці учнів (табл. 1.7). На початок 2018-2019 навчального року до мережі закладів вищої та фахової передвищої освіти Донецької області (без урахування непідконтрольних уряду України територій) належало 19 технікумів та коледжів (табл. 1.8), з яких 11 входили до закладів вищої освіти, та 9 закладів вищої освіти, з яких більшість – переміщені університети з непідконтрольної уряду України території.

Сфера вищої та фахової передвищої освіти Донецької області зазнала значних змін з огляду на збройний конфлікт на Донбасі. Так, на початок 2013-2014 навчального року коледжів і технікумів нараховувалося 53, а закладів вищої освіти – 20. Натомість на початок 2014-2015 навчального року відповідні показники скоротилися до 15 та 1 од.

Порівняно з довоєнним періодом суттєво скоротилася і кількість студентів: у коледжах і технікумах у 4,9 разів (з 37,6 тисяч осіб у 2013 р. до 7,7 тисяч осіб у 2018 р.), у закладах вищої освіти у 4,0 рази (зі 100,2 тисяч осіб у 2013 р. до 24,9 тисяч осіб у 2018 р.). Слід зазначити, що

значних збитків зазнала матеріально-технічна база освітніх закладів, відбулися зміни кадрового складу.

Незважаючи на низку труднощів і негараздів, з 2015 до 2018 н. р. спостерігається зростання кількості коледжів і технікумів на 42% (з 11 до 19), а кількості закладів вищої освіти на 33% (з 6 до 9) (додаток Б). Відповідно за цей період фіксується позитивна динаміка і в кількості студентів як фахової передвищої підготовки, так і вищої освіти. Кількість студентів у коледжах і технікумах зросла у 1,5 разів (з 5,1 тисяч осіб у 2015 р. до 7,7 тисяч осіб у 2018 р.), у закладах вищої освіти у 1,3 рази (з 18,5 тисяч осіб у 2015 р. до 24,9 тисяч осіб у 2018 р.). Кількість ви-

Табл. 1.7

Загальноосвітні навчальні заклади Донецької області
(на початок навчального року)

Міста та райони	Кількість учнів, тис. осіб				
	2005/2006	2010/2011	2013/2014	2015/2016	2017/2018
Донецька область	421,2	330,0	332,8	149,0	156,0
м. Донецьк	84,7	67,9	70,9	...	...
м. Авдіївка*	3,2	2,7	2,7	0,8	1,4
м. Бахмут	10,3	8,1	8,3	7,9	6,7
м. Вугледар*	1,8	1,4	1,5	1,7	1,7
м. Горлівка	25,0	19,7	20,1	...	...
м. Дебальцеве	5,2	4,0	3,7	...	...
м. Торецьк	6,4	5,0	5,1	4,5	4,6
м. Мирноград*	5,5	4,4	4,3	4,7	4,8
м. Добропілля	7,7	6,0	6,0	6,4	6,4
м. Докучаєвськ*	2,3	1,9	1,9	...	...
м. Дружківка	6,5	5,0	4,8	4,7	4,9
м. Єнакієве	13,1	9,6	9,5	...	...

* Без урахування непідконтрольних уряду України територій

м. Жданівка*	1,4	1,0	1,0	...	...
м. Кіровське	2,4	1,9	2,1		
м. Костянтинівка	7,6	5,8	5,7	5,9	5,9
м. Краматорськ	18,8	15,3	15,8	15,6	15,6
м. Лиман	5,3	4,1	4,1	4,6	4,8
м. Покровськ	8,9	7,2	7,2	7,5	7,9
м. Макіївка	33,9	26,4	27,7	...	...
м. Маріуполь	42,7	35,1	35,6	34,2	36,9
м. Новогродівка*	1,6	1,3	1,2	1,2	1,3
м. Селидове	5,2	4,0	4,0	4,0	4,0
м. Слов'янськ	13,6	11,3	11,6	11,3	10,7
м. Сніжне	6,6	5,0	5,0	...	...
м. Торез	7,6	5,5	5,5	...	...
м. Харцизьк	11,1	8,6	8,8	...	...
м. Шахтарськ	6,8	5,3	5,3	...	...
м. Ясинувата	3,4	3,0	3,1	...	...
Райони					
Амвросіївський	5,3	3,8	3,5	...	...
Бахмутський	4,7	3,2	3,0	3,8	5,8
Бойківський	3,6	2,6	2,3	...	...
Великоновосілівський	5,2	3,7	3,4	3,7	3,3
Волноваський	10,6	7,7	7,2	7,6	7,1
Добропільський	1,8	1,3	1,2	1,3	1,1
Костянтинівський	2,3	1,9	2,0	2,0	2,1
Мангушський	2,7	2,1	2,0	2,1	2,1
Мар'їнський	9,2	6,9	6,7	4,7	4,8
Нікольський	3,5	2,7	2,5	2,3	2,4
Новоазовський	4,3	3,2	3,0	...	...
Олександрівський	2,5	1,8	1,6	1,6	1,5
Покровський	3,2	2,3	2,0	2,0	1,9
Слов'янський	3,2	2,5	2,5	2,7	3,9
Старобешівський	5,7	4,4	4,2	...	...
Шахтарський	2,1	1,4	1,4	...	...
Ясинуватський	2,4	1,8	1,8	1,1	1,1

* Без урахування непідконтрольних уряду України територій

пускників коледжів і технікумів з 2015 до 2018 н. р. стабілізувалася і становить 1,8 тисяч студентів за рік. Кількість випускників закладів вищої освіти за цей період зменшилася в 1,2 рази (з 7,2 до 5,9 тисяч осіб) (табл. 1.8).

Демографічні показники, насамперед, народжуваність, є тими чин-

никами, які визначають ймовірну кількість учнів у закладах професійно-технічної освіти. Залежність між кількістю учнів у закладах професійно-технічної освіти і кількістю випускників шкіл проглядається доволі чітко. Упродовж 2017-2019 років кількість випускників шкіл є мінімальною за всі роки незалежності України,

адже це когорти тих поколінь, які сформувалися у період мінімального рівня народжуваності. Щороку до професійно-технічних навчальних закладів області вступають 18% - 20% випускників базової загальної середньої освіти (9 класів) та 20% - 23% випускників повної загальної середньої освіти (11 класів).

Табл. 1.8
Заклади вищої освіти Донецької області

	Кількість ЗВО, од		Кількість студентів у ЗВО, тис. осіб		Кількість осіб, прийнятих на навчання до ЗВО ³ , тис.		Кількість осіб, випущених із ЗВО ⁴ , тис.		Кількість аспірантів, осіб ⁵	Кількість докторантів, осіб ⁵
	коледжі, технікуми, училища ¹	університети, академії, інститути ²	коледжі, технікуми, училища ¹	університети, академії, інститути ²	коледжі, технікуми, училища ¹	університети, академії, інститути ²	коледжі, технікуми, училища ¹	університети, академії, інститути ²		
1995/96	82	21	65,7	76,4	19,7	17,9	-	-	-	-
2000/01	68	26	51,1	120,4	18,5	31,7	68	26	51,1	120,4
2005/06	63	27	56,8	160,3	18,7	37,6	63	27	56,8	160,3
2010/11	55	27	38,5	133,2	15,0	27,3	55	27	38,5	133,2
2013/14 ⁶	53	20	37,6	100,2	10,6	21,7	53	20	37,6	100,2
2014/15 ⁶	15	1	7,9	к	1,7	к	15	1	7,9	к
2015/16 ⁶	11	6	5,1	18,5	1,2	3,6	11	6	5,1	18,5
2016/17 ⁶	16	9	6,0	25,0	1,8	5,4	16	9	6,0	25,0
2017/18 ⁶	19	10	7,8	24,3	2,4	5,1	19	10	7,8	24,3
2018/19 ⁶	19	9	7,7	24,9	2,2	4,6	19	9	7,7	24,9

¹ До 2016/17 навчального року – вищі навчальні заклади I–II рівнів акредитації.

² До 2016/17 навчального року – вищі навчальні заклади III–IV рівнів акредитації.

³ Особи, уперше прийняті до ЗВО (без тих, що продовжують навчання з метою здобуття більш високого освітнього ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня)).

⁴ Випущено фахівців (без урахування осіб, що продовжують навчання з метою здобуття більш високого освітнього ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня)).

⁵ На кінець року.

⁶ Без урахування невідконтрольної уряду України території у Донецькій області.

Символ «к» – дані не оприлюднюються для забезпечення виконання вимог Закону України "Про державну статистику" щодо конфіденційності статистичної інформації.

1.4. Ринок праці Донецької області та його динаміка

Ринок праці відіграє надзвичайно важливу роль у розвитку системи професійно-технічної освіти. З одного боку, він є «споживачем» випускників ЗППТО, з іншого – його особливості визначають напрямки та спеціальності підготовки робітників, обсяги державного замовлення тощо. Оптимальним варіантом взаємодії системи професійно-технічної освіти та ринку праці має бути відповідність між потребами останнього та кількістю випускників різних спеціальностей. Серед чинників, які суттєво впливають на розвиток системи професійно-техніч-

ної освіти, особливе місце посідає наявний ринок праці. У Донецькій області, як і загалом в Україні, існує доволі чітко виражена невідповідність між потребами ринку праці та напрямками підготовки спеціалістів. Причому це характерно як для вищої, так і для професійної освіти.

Для характеристики ринку праці важливим є аналіз кількох показників – рівня економічної активності, структури зайнятості населення, безробіття, його регіональних відмінностей, наявності вакансій тощо.

Загальна кількість економічно активного населення Донецької області становить близько 860 тис. осіб (табл. 1.9.). Порівняно з 2013 р. вона скоротилася майже у 2,5 рази. Основну частину економічно активного населення формує група осіб працездатного віку, хоча в до- і післяпрацездатному віці налічується майже 120 тис. осіб. Рівень економічної активності населення варіює від 58% для осіб віком 15-70 років до майже 70% для людей в працездатному віці. Кількість економічно неактивного населення також є доволі високою і становить понад 620

Табл. 1.9
Економічна активність населення Донецької області

	2005	2010	2013	2015	2017	2018
Економічно активне населення, тис. осіб						
віком 15–70 років	2265,1	2166,6	2133,7	877,7	859,6	861,4
працездатного віку	2119,4	2017,5	2022,4	852,1	831,0	834,7
Зайняте населення, тис. осіб						
віком 15–70 років	2124,9	1983,7	1968,1	756,3	734,3	741,0
працездатного віку	1980,5	1834,6	1856,9	730,7	705,7	714,5
Економічно неактивне населення, тис. осіб						
віком 15–70 років	1355,7	1235,6	1130,6	627	625,4	621,5
працездатного віку	763,8	709,1	650,7	385,7	380,6	367
Рівень економічної активності населення, % до всього населення відповідної вікової групи						
віком 15–70 років	62,6	63,7	65,4	58,3	57,9	58,1
працездатного віку	73,5	74	75,7	68,8	68,6	69,5
Рівень зайнятості населення, % до всього населення відповідної групи						
віком 15–70 років	58,7	58,3	60,3	50,3	49,4	50,0
працездатного віку	68,7	67,3	69,5	59	58,2	59,5

тис. осіб. Значний прошарок такого населення (59%) є працездатного віку.

Зайняте населення становить майже 85,5% від економічного активного населення, а рівень зайнятості – від 50 до 60% відповідно для осіб віком 15-70 та для працездатних осіб.

Структура зайнятості населення є відображенням особливостей

економічного розвитку регіону та вагомим чинником, що впливає на формування попиту на робочу силу. Загальна кількість зайнятих у різних сферах економічної діяльності за 2013-2018 роки скоротилася у майже 2,7 рази – з 1968,1 до 741,0 тис. осіб. Розподіл зайнятого населення за головними секторами економіки протягом останніх років не зазнав кардинальних змін. Основна частина населення регіону працює в секторі послуг – 60%.

У реальному секторі економіки зайнято 40% працездатного населення (табл. 1.10). Це майже відповідає пересічному для країни показнику, який становить 36,8%. Основними сферами зайнятості населення Донецької області є промисловість (27,3%), оптова та роздрібна торгівля, ремонт транспортних засобів (21%), транспорт, складське господарство (7,9%), державне управління й оборона (7,1%) та освіта (7%). Стосовно динаміки змін у структурі

Табл. 1.10
Економічна активність населення Донецької області

Види економічної діяльності	Зайнятість за видами економічної діяльності, тис. осіб				Частка зайнятих за видами економічної діяльності, %			
	2010	2013	2015	2017	2010	2013	2015	2017
Усього	1983,9	1968,1	756,3	734,4	100,0	100,0	100,0	100,0
Сільське, лісове та рибне господарство	172,4	210,9	65,2	62,9	8,7	10,7	8,6	8,6
Промисловість	548	496,4	247	200,8	27,6	25,2	32,7	27,3
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	...	151,8	60,6	52,9	...	7,7	8,0	7,2
Переробна промисловість		273	140,7	108,5	...	13,9	18,6	14,8
Будівництво	105,6	103,2	26,5	30,4	5,3	5,2	3,5	4,1
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів, мотоциклів	476,5	466	148,5	154,3	24,0	23,7	19,6	21,0
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	150,6	134,1	49,4	58,1	7,6	6,8	6,5	7,9
Тимчасове розміщення й організація харчування	...	28,3	8,3	8,8	...	1,4	1,1	1,2
Інформація та телекомунікації	...	18,5	10,9	9	...	0,9	1,4	1,2
Фінансова та страхова діяльність	...	22,2	6	5,3	...	1,1	0,8	0,7
Операції з нерухомим майном	83,3	29,7	10,5	8	4,2	1,5	1,4	1,1
Професійна, наукова та технічна діяльність	...	35,5	13,2	12,2	...	1,8	1,7	1,7
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	...	43	11,2	15,3	...	2,2	1,5	2,1
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	83,3	74	40,5	51,8	4,2	3,8	5,4	7,1
Освіта	126,5	124,6	52,3	51,2	6,4	6,3	6,9	7,0
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	120,4	110,6	41,5	43,4	6,1	5,6	5,5	5,9
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	...	24,3	10,8	8,7	...	1,2	1,4	1,2
Надання інших видів послуг	74,4	46,8	14,5	14,1	3,8	2,4	1,9	1,9

зайнятості населення за 2013-2017 роки, то найпомітніші вони у таких видах діяльності: «Державне управління та оборона» (3,8 та 7,1% відповідно), «Операції з нерухомим майном» (1,5 та 1,1%) та «Освіта» (6,3 та 7%). Частка ж зайнятих у сільському господарстві та у промисловості практично не зазнала змін.

Частка найманих працівників становить близько 63,5% від загальної чисельності зайнятого населення. Найбільша частка найманих працівників зайнята у промисловості – 40,2%. Високою вона є також у державному управлінні й обороні (11,1%), освіті (10,7%) та транспорті (9,4%). В інших видах економічної діяльності, зокрема в торгівлі та навіть у сільському господарстві частка найманих працівників є незначною. Цей аспект є важливим під час формування регіонального замовлення на під-

готовку робітничих професій та співпраці з роботодавцями щодо підписання угод на навчання.

З-поміж показників ринку праці чи не найбільший вплив на розвиток професійно-технічної освіти мають масштаби та структура безробіття в регіоні. До подій 2014 року Донецька область характеризувалася відносно низькими показниками безробіття та вищими за пересічні для країни доходами населення. Останніми роками ситуація змінилася. За офіційними даними у 2018 р. в Донецькій області налічувалося 120,6 тис. безробітних, що становить 14,5% від населення віком 15-70 років (табл. 1.11). Це в 1,6 рази вище за пересічний для країни показник. Причинами цього є ускладнення економічної ситуації і, як наслідок, масове звільнення працівників. За офіційними даними кількість вивільнених працівників, про які повідомлені центри

зайнятості, у 2014 р. становила 26,9 тис. осіб, у 2015 р. – 26,1, 2017 р. – 31, 2018 р. – 5,6 тис. осіб. Додатковий тиск на ринок праці створили також внутрішньо переміщені особи. Кількість, частка та структура зареєстрованих безробітних має значні галузеві, освітні та територіальні відмінності. Структура галузевого безробіття, відображена в табл. 1.12, свідчить про те, що найвищим воно є в промисловості (16,7%), оптовій і роздрібній торгівлі (12,3%), в державному управлінні й обороні (9,4%) та сільському господарстві (7,8%). Загалом кількість і частка безробіття у розрізі видів економічної діяльності залежить майже винятково від структури зайнятості осіб найманої праці. Підтвердженням цього є величина коефіцієнта кореляції між цими показниками, яка становить 0,962. Це означає, один показник залежить від іншого на 92,5%.

Табл. 1.11
Безробіття населення віком 15-70 років (за методологією МОП)

	2000	2010	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Україна								
Кількість безробітних, тис. осіб	2655,8	1785,6	1576,5	1847,6	1654,7	1678,2	1698,0	1578,6
Частка від економічно активного населення, %	11,6	8,1	7,2	9,3	9,1	9,3	9,5	8,8
Донецька область								
Кількість безробітних, тис. осіб	230,3	182,9	165,6	216,4	121,4	122,9	125,3	120,6
Частка від економічно активного населення, %	9,7	8,4	7,8	11,0	13,8	14,1	14,6	14,5

Табл. 1.12
Кількість та структура безробітних у розрізі видів економічної діяльності

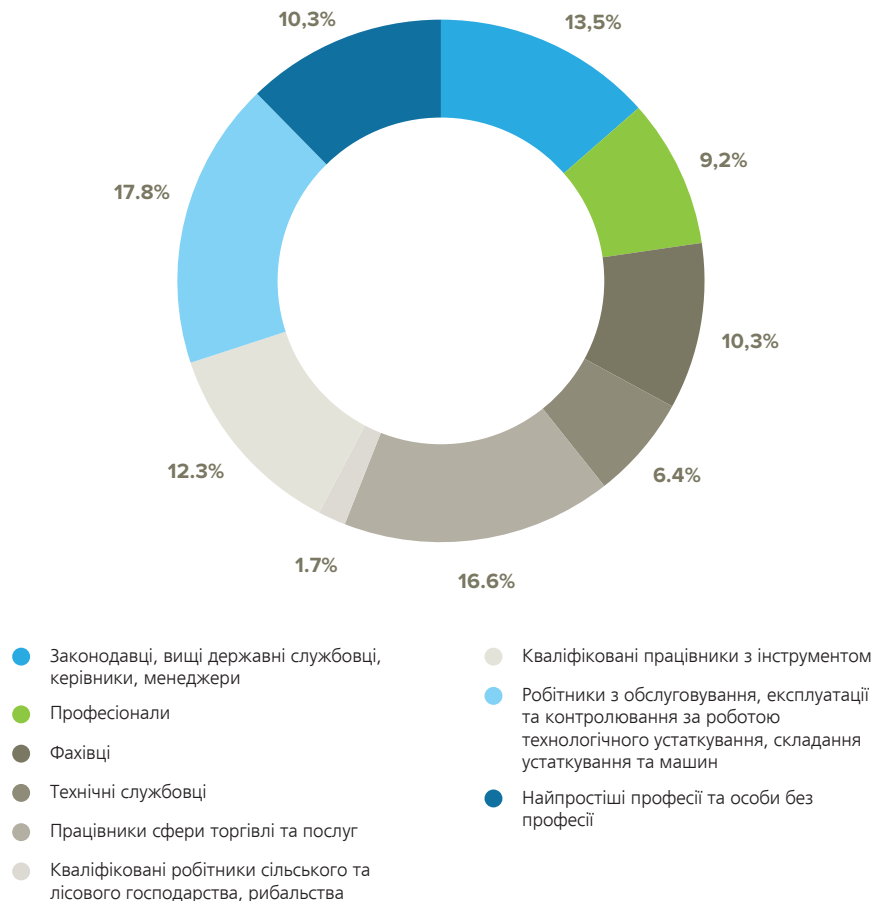
Види економічної діяльності	Зареєстровані безробітні за січень-грудень				Зареєстровані безробітні на кінець року	
	2014		2018		2018	2017
	Осіб	%	Осіб	%	Осіб	%
Усього осіб, що зареєстровані як безробітні	103684	100,0	43440	100,0	10823	100,0
Сільське, лісове та рибне господарство	5857	5,6	3371	7,8	1368	12,6
Промисловість	25171	24,3	7257	16,7	2241	20,7
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	4552	4,4	1169	2,7	319	2,9
Переробна промисловість	20619	19,3	6088	14,0	1502	13,9
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	3431	3,3	1817	4,2	265	2,4
Водопостачання, каналізація, поводження з відходами	1028	1,0	591	1,4	155	1,4
Будівництво	4368	4,2	1195	2,8	259	2,4
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів, мотоциклів	15079	14,5	5355	12,3	1395	12,9
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	2145	2,1	1663	3,8	453	4,2
Тимчасове розміщення й організація харчування	3675	3,5	1007	2,3	185	1,7
Інформація та телекомунікації	840	0,8	302	0,7	71	0,7
Фінансова та страхова діяльність	4258	4,1	889	2,0	273	2,5
Операції з нерухомим майном	925	0,9	280	0,6	80	0,7
Професійна, наукова та технічна діяльність	2026	2,0	789	1,8	224	2,1
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	2391	2,3	1210	2,8	291	2,7
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	4888	4,7	4087	9,4	1190	11,0
Освіта	1728	1,7	944	2,2	254	2,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	2572	2,5	1525	3,5	425	3,9
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	535	0,5	240	0,6	79	0,7
Надання інших видів послуг	820	0,8	423	1,0	128	1,2

Кількість зареєстрованих безробітних змінюється упродовж року, оскільки частину громадян вдається працевлаштувати майже відразу, частину направити на перенавчання і потім працевлаштувати. Тому показовим є аналіз кількості безробітних станом на певну фіксовану дату, традиційно на кінець року. При такому підході кількість зареєстрованих безробітних є значно меншою. Так, на кінець 2017 р. кількість безробітних в Донецькій області становила 11760 осіб, на кінець 2018 р. – 10823 особи (табл. 1.11). Однак структура зареєстрованих безробітних на кінець року залишається приблизно такою ж, як і для безробітних, зафіксованих упродовж всього року. Станом на кінець 2018 р. найвища кількість безробітних спостерігалася в таких видах економічної діяльності: «Промисловість» (20,7%), «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів» (12,9%) та «Сільське, лісове та рибне господарство» (12,6%).

Динаміка показників безробіття за видами економічної діяльності є різновекторною. В одних видах діяльності безробіття зростає (сільське господарство, транспорт, державне управління та оборона), в інших, навпаки, зменшується (промисловість, будівництво, професійна та наукова діяльність). Динаміка показників безробіття, хоч вона і представлена за відносно короткий період часу, дає уявлення про тренди на ринку праці, що також має враховуватися при підготовці робітничих кадрів. Немає сенсу, наприклад, збільшувати регіональ-

Рис.1.5

Структура безробітних за професійними групами,% (за 2018 рік)

ні замовлення на ті професії, де є стала тенденція до зростання рівня безробіття.

Регіональні відмінності в кількості зареєстрованих упродовж року безробітних, які представлені в офіційній статистиці, дають лише загальне уявлення про їхній розподіл у містах і районах. Логічно, що найбільша кількість безробітних зареєстрована в Маріуполі, оскільки там проживає майже 500 тис. осіб. Для отримання об'єктивної інформації потрібно співвідносити кількість безробітних і кількість

зайнятого населення в розрізі міст і районів, або порівнювати абсолютні показники населених пунктів, які мають приблизно однакову кількість населення. Однак навіть загальний аналіз офіційної статистики дає можливість встановити «больові точки» на ринку праці окремих міст і районів. Так, найбільша кількість безробітних у сільському господарстві зареєстрована в поселеннях Новосілівського районного центру зайнятості (1063 особи), у добувній промисловості – в поселеннях Мирноградського та Покровського міських центрів

зайнятості, в будівництві – в населених пунктах Слов'янського міського центру зайнятості. При цьому в містах Слов'янськ, Мирноград, Покровськ розміщуються ЗППО, які ведуть підготовку робітничих кадрів саме для тих секторів економіки, де й так високий рівень безробіття.

Серед професійних груп (Рис.1.5) найвищим рівнем безробіття вирізняються «Працівники сфери торгівлі та послуг» (16,6%), «Робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин» (17,8%), «Кваліфіковані робітники з інструментом» та «Найпростіші професії та особи без професії» (по 12,3%).

Регіональний розподіл зазначених груп безробітних дуже різновекторний. Різниця між мінімальними та максимальними значеннями навіть для однієї професійної групи

може сягати двох і більше разів. Так, рівень безробіття у професійній групі «Працівники сфери послуг і торгівлі» у поселеннях Волноваського районного центру зайнятості становить 11,7%, тоді як у Новгородівському міському центрі зайнятості 23,2%, Селидівському – 25,3%, у Вугледарському – аж 30%. Аналогічні диспропорції простежуються практично в усіх професійних групах.

Як це не парадоксально виглядає, проте найвищу кількість і частку безробітних у Донецькій області складають особи з вищою освітою. В загальній кількості безробітних регіону їхня частка становить майже 55%. Щодо частки безробітних серед осіб з професійно-технічною освітою, то вона також є досить високою – близько 37% (табл. 1.13). Особливих змін за останні роки в розподілі безробітних за рівнем освіти не відбулося, хоча досить чітко проглядається зменшення частки безробітних серед осіб

із повною загальною середньою освітою на тлі зростання частки безробітних із вищою та професійно-технічною освітою. Це є ще одним частковим підтвердженням невідповідності між потребами ринку праці та професійною структурою випускників закладів освіти різного рівня.

Регіональні відмінності в середині Донецької області за рівнем безробіття серед осіб з професійно-технічною освітою є суттєвими. Відносно низьким рівнем безробіття серед цієї категорії населення вирізняються території Маріупольського (17,1%), Торецького (27,7%), Краматорського (31,2%) та Костянтинівського (35,1%) міських центрів зайнятості. Натомість у населених пунктах, які входять до складу Лиманського (45,8%), Селидівського (57,8%) міських центрів, Олександрівського (67,1%), Великоновосілківського (68,9%) та Нікольського (59,6%) районних центрів зайнятості частка безробіт-

Табл. 1.13
Розподіл безробітних Донецької області за освітою

Роки	Кількість зареєстрованих безробітних, осіб	Освіта					
		Початкова, базова та повна загальна середня освіта		Професійно-технічна		Неповна, базова та повна вища освіта	
		Кількість, осіб	Частка, %	Кількість, осіб	Частка, %	Кількість, осіб	Частка, %
2014	26813	3774	14,1	8891	33,2	14148	52,7
2015	21205	3243	15,3	7588	35,8	10374	48,9
2016	14085	1491	10,5	5351	38,1	7243	51,4
2017	11760	1030	8,8	4307	36,6	6423	54,6
2018	10823	896	8,2	3990	36,9	5937	54,9

Табл. 1.14

Кількість зареєстрованих безробітних і вакансій за видами економічної діяльності

Види економічної діяльності	Кількість зареєстрованих безробітних і кількість вакансій за січень-грудень відповідного року				Кількість безробітних і вакансій на кінець відповідного року	
	2014		2018		2018	
	Кількість безробітних, осіб	Кількість вакансій, од.	Кількість безробітних, осіб	Кількість вакансій, од.	Кількість безробітних, осіб	Кількість вакансій, од.
Усього осіб, що зареєстровані як безробітні	103684	56381	43440	40483	10823	765
Сільське, лісове та рибне господарство	5857	3334	3371	2893	1368	30
Промисловість	25171	16321	7257	11522	1821	190
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	4552	5585	1169	2064	319	56
Переробна промисловість	20619	10736	6088	9458	1502	134
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	3431	3829	1817	1885	265	8
Водопостачання, каналізація, поводження з відходами	1028	1752	591	1321	155	20
Будівництво	4368	1535	1195	1614	259	18
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів, мотоциклів	15079	8248	5355	6873	1395	267
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	2145	3120	1663	1877	453	27
Тимчасове розміщення й організація харчування	3675	1018	1007	1610	185	32
Інформація та телекомунікації	840	350	302	199	71	2
Фінансова та страхова діяльність	4258	350	889	141	273	1
Операції з нерухомим майном	925	727	280	338	80	3
Професійна, наукова та технічна діяльність	2026	822	789	406	224	4
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	2391	1799	1210	1270	291	10
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	4888	4111	4087	2057	1190	49
Освіта	1728	3353	944	3087	254	39
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	2572	4745	1525	2427	425	34
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	535	528	240	423	79	9
Надання інших видів послуг	820	439	423	540	128	22

них серед осіб з професійно-технічною освітою є найвищою.

Гострою, як і для України загалом, для Донецької області залишається проблема безробіття серед молоді. Протягом останніх двох-трьох років ситуація дещо покращилася, однак частка безробітних серед осіб віком до 35 років у 2018 р. становила 36,6%. Невирішеність проблеми працевлаштування молоді є одним із чинників, що впливає на формування контингенту учнів ЗППО.

Одним з індикаторів гостроти ринку праці є співвідношення між кількістю зареєстрованих безробітних і кількістю вільних вакансій. Аналіз зазначених показників, які представлені у табл. 1.14, свідчить про те, що ситуація на ринку праці в Донецькій області поступово покращується. Навантаження на одне вільне робоче місце хоч і має значні річні коливання, загалом має сталу тенденцію до зменшення. За січень-лютий 2019 р. навантаження на одну вакансію становило 7 осіб. За аналогічний період 2017 р. цей показник складав 12 осіб. Пересічний показник навантаження на одну вакансію у 2018 р. становив 14 од. Секторальні відмінності у показнику навантаження на одну вакансію на кінець 2018 р. були доволі значними – від майже 46 осіб у сільському господарстві до орієнтовно 5 осіб у торгівлі та 6 осіб у добувній промисловості та розробленні кар'єрів. Значні відмінності в показниках навантаження на одне вільне робоче місце спостерігається і в розрізі професійних груп. Наприклад, у професійній групі «Кваліфіковані

робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства» зазначений показник становить 54 од., у групі «Законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери» – 47 од., у групі «Працівники торгівлі та сфери послуг» – 11 од.

Часткове поживлення економічної ситуації зумовило зростання кількості вакансій у різних видах економічної діяльності. Підтвер-

дженням такої ситуації є опитування роботодавців щодо потреб у робочій силі. Так, на 2019 рік кількість вільних вакансій найбільш потрібних професій становить 2341 одиницю (табл. 1.15). За опитуванням керівників багатьох суб'єктів економічної діяльності потреба у працівниках на 2019 рік становить майже 6500 осіб.

Центр зайнятості населення Донецької області активно працює над

Табл. 1.15

Перелік професій, за якими потреба роботодавців у працівниках на 2019 рік є найбільшою

№	Назва професії (відповідно до класифікатора професій ДК 003:2010)	Кількість вакансій, одиниць
1.	Слюсар-ремонтник	295
2.	Токар	246
3.	Електромонтер з ремонту та обслуговування електроу- статкування	240
4.	Машиніст котлів	240
5.	Електрослюсар підземний	145
6.	Машиніст підземних установок	137
7.	Гірник підземний	134
8.	Верстатник широкого профілю	118
9.	Гірник з ремонту гірничих виробок	115
10.	Слюсар з механоскладальних робіт	101
11.	Електрозварник ручного зварювання	100
12.	Слюсар із складання металевих конструкцій	80
13.	Монтажник устаткування металургійних заводів	70
14.	Слюсар з ремонту устаткування котельних та пилопідго- товчих цехів	70
15.	Машиніст крана металургійного виробництва 3-7 роз- ряду	60
16.	Електрогазозварник	50
17.	Слюсар з ремонту технологічних установок	40
18.	Вихователь	40
19.	Складальник корпусів металевих суден	30
20.	Суднокорпусник-ремонтник	30
Усього		2341

розв'язанням проблеми безробіття, зокрема через перенавчання населення, пошук нової роботи чи працевлаштування за кордоном. Щорічно міськими та районними центрами зайнятості працевлаштовується близько 30 тис. осіб (табл. 1.16).

Пошук нових робочих місць і працевлаштування населення до отримання статусу безробітного є одним із пріоритетних завдань центрів зайнятості регіону. Завдяки таким заходам кількість працевлаштованих у 2014 р. становила 10,1 тис. осіб, у 2015 р. – 4,7, 2016 р. – 7,7, 2017 р. – 7,3, 2018 р. – 13,2 тис. осіб. Від 35 до 45% цієї кількості працевлаштованих становить молодь, 1-3% – внутрішньо переміщені особи.

Професійне навчання, підготовка та перепідготовка також дозволяють знизити гостроту на ринку

праці. Кількість безробітних, які упродовж 2014-2018 років пройшли професійне навчання, становить майже 54 тис. осіб. Понад 80% із них були працевлаштовані.

Кількість безробітних, які проходять підготовку та перепідготовку щорічно варіює в межах 300-700 осіб. Професію кухаря завдяки перенавчання упродовж 2014-2018 років отримали 286 осіб, перукаря-модельєра – 210 осіб, електрогазозварника – 214 осіб, оператора комп'ютерного набору – 147 осіб, оператора комп'ютерної верстки – 215 осіб. Загалом за 2017-2018 роки підготовкою та перенавчанням через центри зайнятості населення було охоплено понад 2500 осіб. За цей же період підвищення кваліфікації пройшли майже 50 тис. осіб.

Працевлаштування за кордоном є відносно новим напрямком

розв'язання проблем ринку праці в Донецькій області, ставлення до якого неоднозначне, адже люди, які отримали професію і навчалися за кошти держави, працюють на економіки інших країн. Так, у 2018 р. суб'єктами господарювання, які мають ліцензію з посередництва, працевлаштовано за кордоном 3138 осіб. Майже половина з них – це особи віком до 35 років, 52,5% – особи, що мають професійно-технічну освіту. Найбільш активно працевлаштовуються за кордоном громадяни, які проживають у населених пунктах Маріупольського міського центру зайнятості. Їхня частка в кількості працевлаштованих за кордоном становить майже 98%. Основними країнами, куди працевлаштовувалися громадяни Донецької області, є Греція (51,8%), Кіпр (21,4%), та Індія (8,1%).

Табл. 1.16

Працевлаштування, підготовка та перепідготовка осіб, які звертаються до центрів зайнятості

	2014	2015	2016	2017	2018
Кількість осіб, працевлаштованих за сприяння служби зайнятості, усього осіб	39720	23690	28044	29993	32013
Кількість безробітних, що проходили професійне навчання, осіб	11213	9128	9179	12449	11988
Кількість працевлаштованих безробітних після завершення навчання, осіб	9128	5811	7710	9909	9802
Кількість осіб, працевлаштованих за сприяння служби зайнятості до надання статусу безробітного, осіб	10100	4728	7721	7327	13146
зокрема молоді до 35 років, осіб	5564	2346	3565	3163	5111
Кількість безробітних, охоплених підготовкою та перепідготовкою, осіб	733	267	438	648	420

РОЗДІЛ 2.

Система професійно-технічної (професійної) освіти Донецької області

2.1. Сучасний стан системи професійної (професійно-технічної) освіти регіону

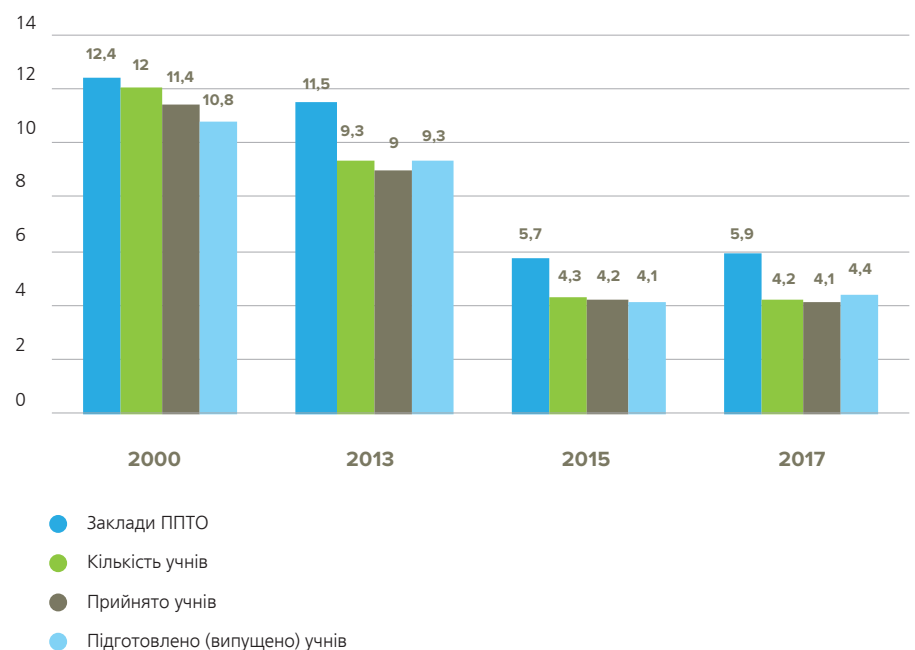
Система професійної (професійно-технічної) освіти Донецької області характеризується наявністю розгалуженої мережі професійно-технічних навчальних закладів державної та інших форм власності. Загалом вона сформувалася під впливом багатьох чинників, головними серед яких є структура економіки регіону, кількість населення, рівень урбанізованості, демографічні та міграційні процеси. У різні роки в регіоні функціонувало від 100 до 140 закладів ППТО, що складало від 11 до 12,5% таких освітніх установ України. Аналогічною була й частка інших показників їхньої діяльності, зокрема загальної кількості учнів, прийнятих на навчання і випущених осіб (Рис.2.1).

Ситуація суттєво змінилася після втрати урядом України контролю над частиною території. Питома вага закладів ППТО цього регіону й учнів у них скоротилася практично удвічі. Динаміка кількості закладів професійно-технічної (професійної) освіти (ЗППТО), що відображена в табл. 2.1, свідчить про негативні тренди в їхньому розвитку.

Процес скорочення кількості ЗППТО триває від середини 90-х років ХХ ст., проте найбільших масштабів він набув останніми роками і пов'язаний зі збройним конфліктом й втратою урядом України контролю над частиною території Донецької області. Якщо

в 2013 р. в області функціонувало 111 ЗППТО, то в 2014 р. – лише 44 (табл. 2.1). Варто зазначити, що на відміну від закладів вищої освіти, які практично повністю були перереєстровані на підконтрольній КМ України території, всі заклади ППТО, які розміщувалися

Рис.2.1
Показники діяльності ЗППТО Донецької області від загальнодержавних значень, %

на непідконтрольних уряду України територіях, там і залишилися. Це є додатковим свідченням рівня свідомості викладачів, майстрів виробничого навчання, а також учнів та їхніх батьків. Загалом на непідконтрольній уряду України території залишилася більшість ЗППТО Донецької області (64), що пояснюється значною кількістю великих міст за «лінією зіткнення» (Донецьк, Макіївка, Горлівка, Єнакієве, Харцизськ, Шахтарськ тощо).

Протягом останніх 2-3 років, через зменшення контингенту учнів, проблеми з фінансуванням розпочався процес об'єднання ЗППТО, однак за офіційними даними їхня кількість залишилася практично незмінною. У 2018/2019 н. р. у Донецькій області функціонувало 38 ЗППТО (додаток В), якщо не брати до уваги ті установи, які є структурними підрозділами закладів вищої освіти чи інших структурних підрозділів. Щодо останніх, то до них належать коледжі чи відокремлені структурні підрозділи (технікуми) закладів вищої освіти Донецької та Луганської областей, а також спеціальні заклади різних державних служб. Вони мають ліцензію і можуть здійснювати підготовку робітничих кадрів. Загалом у регіоні налічується понад 20 таких навчальних закладів, однак реальну підготовку робітників ведуть Великоанадольський лісовий коледж, відокремлений підрозділ «Донецький технікум Луганського національного аграрного університету» (м. Красногорівка), відокремлений підрозділ «Костянтинівський технікум Луганського національ-

Табл. 2.1

Показники діяльності професійно-технічної освіти Донецької області

Роки	Кількість закладів на кінець року, од.	Кількість учнів, тис. осіб	Прийнято учнів, тис. осіб	Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників, тис. осіб
1995	142	65,7	33,1	27,8
2000	120	63,0	35,0	28,4
2005	120	56,3	33,4	29,7
2010	112	42,0	27,8	24,4
2013	111	36,2	20,3	21,2
2014	44	13,8	7,1	7,8
2015	47	13,0	7,5	6,7
2016	46	12,6	7,2	6,2
2017	45	11,4	6,0	6,2
2018	45	9,8	9,3	5,1

Складено за даними Головного управління статистики в Донецькій області²

ного аграрного університету», Маріупольський коледж ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», аварійно-рятувальний загін спеціального призначення головного управління державної служби України з надзвичайних ситуацій в Донецькій області, ТОВ «Маріупольський морський центр підготовки плавсоставу», ТОВ «Центр підготовки фахівців водного транспорту», а також ДНЗ «Донецький центр професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості».

Зменшення кількості ЗППТО зумовлює скорочення кількості учнів у них. Упродовж 2013-2018 років кількість учнів скоротилася у

3,2 рази – з 36,2 до 9,8 тис. осіб. Оскільки темпи скорочення кількості учнів випереджають темпи скорочення кількості ЗППТО, відбувається зниження контингенту учнів у них. Якщо у 2013 р. пересічна кількість учнів в одному ЗППТО становила 326 осіб, то у 2018 р. – лише 220 осіб. Причинами цього є як структура ЗППТО по різні боки «лінії зіткнення», так і загальне погіршення демографічної ситуації. Ще одним вагомим чинником зменшення контингенту учнів ЗППТО є зростання частки тих, хто здобуває вищу освіту. Загалом в Україні у пострадянський період випуск кваліфікованих робітників скоротився на 46%, тоді як фахівців з вищою освітою зріс у 1,7 рази³. Учнями

² Офіційний сайт Головного управління статистики в Донецькій області. – Електронний ресурс: <http://donetskstat.gov.ua/statinform1/osvita3.php>

³ Інформаційно-аналітичні матеріали (професійно-технічна освіта) / МОН України. Київ, 2015.

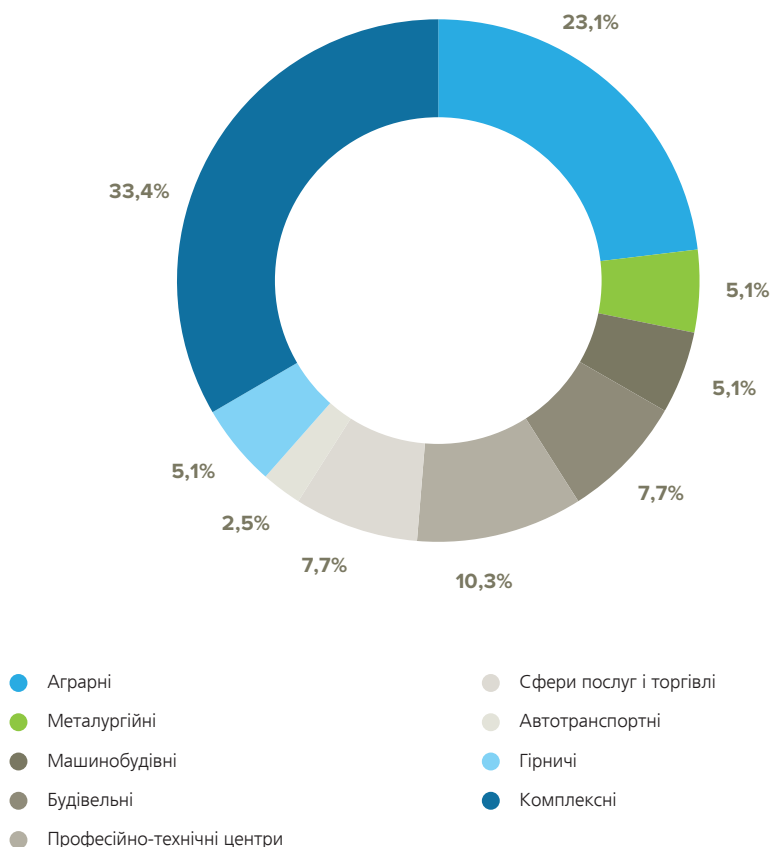
першого курсу ЗППТО стають лише близько 16% випускників 9-х класів. Аналогічна ситуація спостерігається і в Донецькій області, що є свідченням зниження престижу професійно-технічної освіти.

Паралельно зі скороченням кількості учнів відбувається зменшення тих, хто прийнятий на навчання і тих, хто його завершив. За 2013-2018 роки кількість прийнятих на навчання скоротилася удвічі, а кількість підготовлених (випущених) кваліфікованих робітників – у 4 рази (табл. 2.1).

За виробничо-освітньою спеціалізацією більшість ЗППТО є комплексними, тобто вони здійснюють підготовку робітників різних спеціальностей. До категорії спеціалізованих належать аграрні (9 одиниць), будівельні (3 од.), гірничі (2 од.) та інші ЗППТО (Рис.2.2). Однак останніми роками чітко визначена спеціалізація в більшості випадків порушується. Є багато прикладів, коли в будівельних (Костянтинівський професійний будівельний лицей) чи металургійних (ДНЗ «Краматорське вище металургійне професійне училище») ЗППТО ведеться підготовка кухарів-кондитерів, перукарів і манікюрників. Така ситуація стала відголоском 90-х років ХХ ст., коли відкриття нових робітничих професій давало можливість ЗППТО «виживати» в складних умовах ринкової економіки. Через це спеціалізованими окремі ЗППТО Донецької області можна вважати лише умовно, виходячи або з їхньої назви, або з урахування відомчої підпорядкованості.

Рис.2.2

Структура ЗППТО Донецької області за виробничо-освітньою спеціалізацією, % (без структурних підрозділів закладів передвищої та вищої освіти)

Важливою характеристикою діяльності ЗППТО регіону є кількість напрямків і робітничих професій, за якими ведеться підготовка робітничих кадрів. Слід зазначити, що, по-перше, кількість ліцензій, за якими ЗППТО мають право здійснювати підготовку робітничих кадрів, і кількість професій, за якими наразі ведеться їхня реальна підготовка, суттєво відрізняються між собою; по-друге, у більшості випадків підготовка робітників здійснюється за інтегро-

ваними професіями, наприклад «кухар», «кондитер»; по-третє, поєднуються близькі між собою робітничі професії, хоча можуть траплятися й окремі винятки; по-четверте, система підготовки кваліфікованих робітників є доволі плутаною, зважаючи на ту обставину, що робітничі кадри можуть випускати й заклади вищої освіти I-II рівнів акредитації. Водночас вищі ЗППТО, у свою чергу, можуть здійснювати підготовку молодших спеціалістів.

Аналіз системи професійно-технічної освіти Донецької області показав, що підготовка робітничих кадрів ведеться за 16 напрямками економічної діяльності, які консолідують понад 110 робітничих професій (додаток Г). Перелік напрямків підготовки переважно відповідає особливостям структури економіки, яка існувала до 2014 р. Головними напрямками підготовки є: 1) гірничодобувна промисловість; 2) металургійне виробництво; 3) загальні професії електротехнічного виробництва; 4) загальні для всіх галузей еконо-

міки; 5) залізничний транспорт; 6) автомобільний транспорт; 7) будівельні, монтажні і ремонтно-будівельні роботи; 8) сільське господарство; 9) громадське харчування; 10) торговельно-комерційна діяльність; 11) сфера обслуговування. У складі кожного напрямку підготовки виділяється певна кількість професій. При цьому їх варіація у різних напрямках дуже велика. Так, у складі напрямку «Гірничодобувна промисловість» виділяється дев'ять професій (електрослюсар підземний, електрослюсар (слюсар) черговий з ремонту устатку-

вання, гірник підземний, машиніст екскаватора тощо), «Загальні професії електротехнічного виробництва» – 20 професій (токарь, слюсар-ремонтник, електрогазозварник, слюсар з ремонту колісних транспортних засобів тощо). Натомість у таких напрямках економічної діяльності, як-от «Швейне виробництво», «Виробництво художніх і ювелірних виробів» виділяється лише три та одна професії відповідно (табл. 2.2).

Табл. 2.2

Напрямки економічної діяльності та професії, за якими ведеться підготовка робітників у ЗППТО Донецької області

№ з/п	Назва напрямку економічної діяльності	Кількість професій у складі напрямку, од.	Кількість ЗППТО, що мають ліцензію на підготовку кадрів даної професії	Кількість ЗППТО, які мали у 2017/2018 н. р. випускників за цією професією, од.
Традиційні ЗППТО				
1.	Гірничодобувна промисловість	9	8	4
2.	Металургійне виробництво	9	3	3
3.	Загальні професії електротехнічного виробництва	20	20	13
4.	Загальні для всіх галузей економіки	12	19	16
5.	Залізничний транспорт	9	5	4
6.	Автомобільний транспорт	8	16	13
7.	Будівельні, монтажні і ремонтно-будівельні роботи	10	12	11
8.	Сільське господарство	9	13	8
9.	Громадське харчування	7	22	18
10.	Торговельно-комерційна діяльність	4	12	7
11.	Сфера обслуговування	10	14	12
12.	Швейне виробництво	3	6	4
13.	Виробництво художніх і ювелірних виробів	1	1	1
Інші заклади, де ведеться підготовка робітничих кадрів				
14.	Лісове господарство	5	1	1
15.	Аварійно-рятувальна служба	4	1	1
16.	Водний транспорт	3	2	2

Як уже зазначалося, підготовку робітничих кадрів у Донецькій області здійснюють також окремі коледжі, які наразі є структурними підрозділами закладів вищої освіти, а також спеціальні служби. Вони ведуть підготовку робітників за такими напрямками економіки: лісове господарство (лісоруб, флорист), аварійно-рятувальна служба (пожежник-рятувальник, рятувальник) та водний транспорт (моторист, матрос, матрос-рятувальник). У деяких закладах, наприклад у Великоанадольському лісовому коледжі, підготовка вузькоспеціалізованих робітників (лісоруб) поєднується з традиційними (слюсар з ремонту колісних транспортних засобів).

Окрім цього, підготовку, проте здебільшого перепідготовку та підвищення кваліфікації робітничих кадрів, здійснює Донецький центр професійно-технічної освіти державної служби зайнятості й деякі навчальні заклади та навчальні центри при великих підприємствах.

ДНЗ «Донецький центр професійно-технічної освіти державної служби зайнятості (м. Краматорськ)» здійснює підготовку робітників за кількома напрямками (табл. 2.3). За 2018 р. у зазначеному центрі проходило навчання 2363 особи. Центр доволі оперативно реагує на зміни ринку праці, забезпечуючи навчання безробітних за 12 ліцензованими робітничими професіями. До роботи центру залучаються роботодавці, з якими укладаються угоди, вони беруть участь у складанні робочих навчальних планів. Центр має спеціалізовані навчальні кабінети, де учні можуть здобути відповідні навички. Навчання триває відносно ко-

Табл. 2.3

Перелік напрямків підготовки і робітничих професій Донецького центру професійно-технічної освіти державної служби зайнятості

Напрямки підготовки	Робітничі професії
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів	Касир торговельного залу
	Продавець непродовольчих товарів
	Продавець продовольчих товарів
Інформація та телекомунікації	Оператор з обробки інформації програмного забезпечення
	Оператор інформаційно-комунікаційних мереж
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Молодша медична сестра з догляду за хворими
	Соціальний робітник
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	Овочівник
	Озеленювач
Переробна промисловість	Швачка
Тимчасове розміщення й організація харчування	Кухар
Надання інших видів послуг	Перукар

роткий період – максимум до 5 місяців.

Ліцензії на перепідготовку кадрів доволі широкого спектру робітничих професій мають ПрАТ «Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча», ПрАТ «Металургійний комбінат «Азовсталь» і ТОВ «Центр професійно-технічної освіти «Консалтинг Фактор» (м. Маріуполь), проте фактично перепідготовка в них не проводиться.

Отже, в ЗППО Донецької області підготовка робітничих кадрів ведеться за дуже широким спектром професій. Проте серед

них доволі мало професій, які мають загальнодержавне значення і фінансуються з державного бюджету. Із 24 професій загальнодержавного значення в системі професійно-технічної освіти Донецької області ведеться підготовка лише за професіями «Токар», «Верстатник широкого профілю», «Помічник машиніста тепловоза», «Помічник машиніста електровоза», «Живописець» та «Слюсар-ремонтник» (табл. 2.4.). Попри наявність ліцензії, реальна підготовка робітничих кадрів за вказаними професіями ведеться в обмеженій кількості ЗППО.

Табл. 2.4

Перелік професій загальнодержавного значення та ЗППТО, в яких ведеться підготовка робітничих кадрів

Назва професії загальнодержавного значення	ЗППТО, що мають ліцензію на підготовку робітників за даними професіями	ЗППТО, де реально ведеться підготовка робітників за даними професіями у 2018/2019 н. р.
Токар	1. Покровський професійний ліцей 2. ДНЗ «Дружківський професійний ліцей» 3. Маріупольський коледж ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»	Немає підготовки
Верстатник широкого профілю	1. Краматорське вище професійне училище 2. Маріупольський професійний машинобудівний ліцей 3. Слов'янський професійний машинобудівний ліцей	1. Краматорське вище професійне училище 2. Слов'янський професійний машинобудівний ліцей (перепідготовка)
Помічник машиніста тепловоза	1. ДНЗ «Маріупольський центр професійно-технічної освіти» 2. Маріупольське вище металургійне професійне училище 3. Слов'янський багатoproфільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса 4. Лиманське професійно-технічне училище 5. Авдіївське професійно-технічне училище	1. ДНЗ «Маріупольський центр професійно-технічної освіти» 2. Маріупольське вище металургійне професійне училище 3. Слов'янський багатoproфільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса 4. Лиманське професійно-технічне училище
Помічник машиніста електровоза	1. Слов'янський багатoproфільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса 2. Лиманське професійно-технічне училище 3. Авдіївське професійно-технічне училище	1. Слов'янський багатoproфільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса 2. Лиманське професійно-технічне училище
Живописець	1. Слов'янський багатoproфільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса	1. Слов'янський багатoproфільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса
Слюсар-ремонтник	1. ДНЗ «Маріупольський центр професійно-технічної освіти» 2. Маріупольський професійний ліцей автотранспорту 3. Краматорське вище професійне училище 4. ДНЗ «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» 5. Маріупольський професійний машинобудівний ліцей 6. Маріупольське вище професійне металургійне училище	1. ДНЗ «Маріупольський центр професійно-технічної освіти» 2. ДНЗ «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» 3. Маріупольське вище професійне металургійне училище

Для оцінки особливостей розвитку та структури ЗППТО важливе значення має аналіз галузевої (виробничої) та територіальної концентрації (поєднання) напрямків і професій підготовки робітничих кадрів. Проведений аналіз показав, що найбільшого поширення в ЗППТО набула підготовка робітників за такими напрямками економічної діяльності як «Громадське

харчування» (22 ЗППТО), «Загальні професії електротехнічного машинобудування» (20 ЗППТО), «Загальні для всі галузей економіки» (19 ЗППТО) та «Автомобільний транспорт» (16 ЗППТО). Натомість підготовка робітників у сфері металургійного виробництва, виробництва художніх та ювелірних виробів, лісового господарства здійснюється лише в одному-двох

ЗППТО. Аналогічні диспропорції простежуються і в розподілі робітничих професій. З метою розширення можливостей випускників працевлаштуватися, майже всі ЗППТО Донецької області практикують поєднання, зазвичай двох, а інколи навіть трьох робітничих професій. Прикладом такого поєднання є «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів;

Табл. 2.5

Перелік найбільш масових робітничих професій, за якими здійснюється підготовку кадрів у ЗППТО Донецької області

Напрямок економічної діяльності	Робітничі професії	Кількість закладів ЗППТО, де може здійснюватися підготовка кадрів за відповідними професіями, од.
Гірничодобувна промисловість	Електрослюсар підземний; машиніст підземних установок	3
Металургійне виробництво	Машиніст крана металургійного виробництва	2
Загальні професії електротехнічного виробництва	Електрогазозварник	9
	Електрозварник	8
	Верстатник широкого профілю	2
Загальні для всіх галузей економіки	Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	6
	Оператор комп'ютерного набору	4
Залізничний транспорт	Помічник машиніста тепловоза	4
Автомобільний транспорт	Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів	13
Будівельні, монтажні і ремонтно-будівельні роботи	Маляр. Штукатур	8
Сільське господарство	Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва (категорії А1, А2, В1, В2). Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування.	8
Водій автотранспортних засобів (категорія «С»).	8	8
Громадське харчування	Кухар. Кондитер	16
Торговельно-комерційна діяльність	Продавець продовольчих товарів	6
Сфера обслуговування	Перукар	11

водій автотранспортних засобів категорії», «Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва; слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування; водій автотранспортних засобів категорії «С», «Офіціант; бармен; буфетник», «Помічник машиніста тепловоза; помічник машиніста електровоза; слюсар з ремонту

рухомого складу» тощо. Підготовка таких поєднаних професій проводиться у різній кількості ЗППТО Донецької області (табл. 2.5). Так, підготовка й випуск електрогазозварників та електрозварників ведеться в дев'яти ЗППТО, слюсарів із ремонту колісних транспортних засобів (у різних варіантах поєднання) – в 13 ЗППТО, кухарів і кондитерів – в 16 ЗППТО.

Повний перелік робітничих професій і ЗППТО, де ведеться підготовка відповідних кадрів, подано в додатку Д. Слід зазначити, що окремі ЗППТО, маючи певну ліцензію на підготовку робітничих кадрів, не завжди здійснюють їхнє навчання. Останніми роками через особливості ринку праці, інші чинники соціально-економічного характеру деякі робітничі професії

не користуються попитом і ЗППО не можуть набрати учнів для повноцінного навчання. Не менш важливе значення у вивченні сучасного стану професійно-технічної освіти регіону та розроблення пропозицій з її реформування має оцінка концентрації підготовки робітничих кадрів у різних поселеннях Донецької області.

Проведений аналіз показав, що реальна підготовка робітників за напрямками економічної діяльності «Громадське харчування» ведеться у 12 населених пунктах регіону, «Загальні професії електротехнічного виробництва», «Загальні для всіх галузей економіки», «Автотранспорт», «Сільське господарство», «Будівельні, монтажні та ремонтно-будівельні роботи» – у дев'яти населених пунктах. Натомість підготовка робітників для металургійного виробництва здійснюється лише в Маріуполі, з виробництва художніх і ювелірних виробів – лише в Слов'янську, для лісового господарства – в селищі міського типу Графське Волноваського району.

Подібні відмінності спостерігаються і в концентрації підготовки робітничих професій. Так, навчання кухарів/кондитерів здійснюється в 12 поселеннях (Маріуполь, Велика Новосілка, Селидів, Білицьке, Костянтинівка, Краматорськ, Торецьк, Слов'янськ, Бахмут, Мирноград, Красногорівка та Соледар), перукарів-модельєрів – в шести населених пунктах (Маріуполь, Сіверськ, Краматорськ, Слов'янськ, Бахмут і Костянтинівка), машиніс-

Табл. 2.6

Кількість випускників робітничих професій Донецької області у розрізі напрямків економічної діяльності

№ з/п	Назва напрямку економічної діяльності	Кількість випускників, осіб	
		2013/2014	2017/2018
1.	Гірничодобувна промисловість	340	227
2.	Металургійне виробництво	212	119
3.	Загальні професії електротехнічного виробництва	434	373
4.	Загальні для всіх галузей економіки	658	607
5.	Залізничний транспорт	379	208
6.	Автомобільний транспорт	521	490
7.	Будівельні, монтажні і ремонтно-будівельні роботи	337	290
8.	Сільське господарство	498	313
9.	Громадське харчування	787	732
10.	Торговельно-комерційна діяльність	246	113
11.	Сфера обслуговування	371	437
12.	Швейне виробництво	82	55
13.	Виробництво художніх і ювелірних виробів	0	34

тів крана металургійного виробництва, стропальника, підручного сталевара конвертерного виробництва, оператора поста керування станом холодного прокату – лише в місті Маріуполь. Невідповідність між кількістю ЗППО і кількістю поселень, де здійснюється підготовка тих чи тих робітничих кадрів свідчить про дублювання підготовки однакових професій у різних навчальних закладах одного міста. Це стосується найбільш масових професій. Так, підготовку кухарів/кондитерів у Маріуполі здійсню-

ють ДНЗ «Маріупольський центр професійно-технічної освіти», Маріупольський професійний ліцей будівництва, Маріупольський професійний ліцей сфери послуг і торгівлі, в Краматорську – ДНЗ «Краматорське вище професійне металургійне училище», Краматорське вище професійне училище та ДНЗ «Краматорське вище професійне торгово-кулінарне училище».

Символічно, що ДНЗ «Краматорське вище професійне металургійне училище» зовсім не веде

підготовки робітників для металургійного виробництва, проте випускає перукарів, манікюрників, касирів, кухарів або кулінарів. Такі явища непоодинокі, що наводить на роздуми про доцільність існування саме такої спеціалізації ЗППО.

Одним із завдань реформування системи ЗППО є приведення у відповідність кількості випускників, які отримують робітничі професії, і кількості вакантних робочих місць на ринку праці регіону. Визначити орієнтовну кількість випускників за різними професіями вдалося за наданою у розрізі кожного ЗППО інформацією. Обчислення точної кількості випускників у розрізі окремих професій ускладнюється тим, що в різних ЗППО вони комбінуються в неоднакових форматах, наприклад, підготовка продавця продовольчих товарів може поєднуватися або з продавцем непродовольчих товарів, або з контролером-касіром. Подібна ситуація характерна для водіїв, трактористів і слюсарів з ремонту колісних транспортних засобів, інколи електрогазозварників (додаток Е). Орієнтовні обчислення показали, що найбільша кількість кваліфікованих робітників випускається у таких напрямках економіки як «Громадське харчування», «Загальні професії електротехнічного виробництва», «Автомобільний транспорт» і «Сфера обслуговування» (табл. 2.6). Їхня сумарна частка в загальному випуску робітничих кадрів перевищує 55% (Рис.2.3, 2.4).

Рис.2.3

Структура випускників ЗППО в розрізі напрямків економічної діяльності у 2013/2014 н.р.,%

Рис.2.4

Структура випускників ЗППО в розрізі напрямків економічної діяльності у 2017/2018 н.р.,%

Щодо динаміки кількості випускників у розрізі напрямків економіки, то найбільше скорочення за 2013-2018 роки спостерігалось у традиційних для Донецької області видах діяльності – «Металургійному виробництві» (майже 44%) та «Залізничному транспорті» (45,1%). Помітно скоротилась також кількість випускників у «Сільському господарстві» (37,1%) та «Торговельно-комерційній діяльності» (54%). Збільшилась кількість випускників лише в сфері обслуговування (17,8%). Загальним трендом стало зростання частки випускників тих видів діяльності, які презентують третинний сектор економіки (громадське харчування, сфера обслуговування). Це пояснюється, насамперед, змінами в структурі економіки регіону останніми роками, а також трансформацією уподобань сучасної молоді. Робота в копальнях, кар'єрах, на потужних промислових підприємствах нині мало приваблює молодь.

Регіональний розподіл випускників ЗППТО також має свої особливості. Загалом найбільша кількість випускників робітничих професій у 2017/2018 н. р. спостерігалась в Маріуполі (майже 1000 осіб), Краматорську (704 особи), Слов'янську (350 осіб), Костянтинівці (245 осіб) та Бахмуті (257 осіб). На ці міста припадає понад 64% загальної кількості випускників ЗППТО Донецької області. В Авдіївці, Родинському, Білицькому, Сіверську, Гірнику, Красногорівці та Соледарі кількість випускників не

перевищує 50 осіб (табл. 2.6). Сумарно їхня частка у загальній кількості випускників становить лише 5,6%, тоді як частка в кількості ЗППТО – майже 18%. ЗППТО цих поселень мають і найвищі темпи скорочення кількості випускників – майже 30%.

Ситуація, що склалася з розподілом випускників, тісно пов'язана з концентрацією ЗППТО в різних поселеннях і людністю населених пунктів. Коефіцієнт кореляції між кількістю випускників і кількістю жителів у містах є дуже високим – 0,938.

Міста, в яких розміщується кілька закладів ЗППТО, характеризуються значною кількістю випускників широкої палітри робітних професій. Так, у Маріуполі здійснюється випуск робітників з усіх напрямів економічної діяльності, окрім гірничодобувної промисловості. Маріуполь залишився єдиним центром, де здійснюється підготовка робітничих кадрів для металургійного виробництва. Міста Родинське, Білозерське, Мирноград і Покровськ залишаються головними центрами підготовки робітничих кадрів для гірничодобувної промисловості. Лише в Слов'янську, Маріуполі та Лимані наразі здійснюється випуск робітників для залізничного транспорту.

Так, у Мирнограді, Покровську та Білозерську випускається майже 100% електрослюсарів підземних, машиністів підземних установок, у

Маріуполі – 100% машиністів крана металургійного виробництва, у Маріуполі та Краматорську – лівова частка верстатників широкого профілю, в Маріуполі, Лимані та Слов'янську – помічників машиніста тепловоза.

Як уже зазначалося, в Донецькій області функціонує близько 40 різних за спеціалізацією, кількістю учнів, випускників, матеріально-технічною базою ЗППТО. Для визначення подібних чи відмінних рис в їхньому розвитку, а також формулювання пропозицій щодо оптимізації мережі ЗППТО, було проведено їх групування на основі використання кластерного аналізу. Інформаційною базою для проведення групування слугували 12 офіційних статистичних показників у розрізі кожного ЗППТО за 2013-2018 роки. Вони відображали різні аспекти їхнього розвитку – від загальної кількості учнів до рівня працевлаштування випускників. До того ж, враховувалися показники темпів динаміки кількості учнів і випускників.

За результатами кластерного аналізу в Донецькій області було виділено п'ять груп (типів) ЗППТО (табл. 2.8, 2.9). До складу окремих груп увійшла різна кількість ЗППТО – від двох у кластері №2 до 13 у кластері №5. Аналіз типологічних ознак дозволив також вибудувати своєрідний рейтинг різних груп ЗППТО Донецької області.

Табл. 2.7

Кількість випускників ЗППО окремих професій у розрізі міст і селищ міського типу

Населені пункти, в яких здійснюється підготовка робітничих кадрів		м. Авдіївка	м. Торезьк	м. Мирноград	м. Дружківка	м. Маріуполь	м. Костянтинівка	м. Краматорськ	м. Покровськ	м. Лиман	м. Селідове	м. Слов'янськ	смт Олександрівка	смт Велика Новосілка	м. Волноваха	м. Білозерське	м. Біллицьке (Доп.)	м. Родинське	м. Сіверськ	м. Курахове	м. Гриньк	м. Бахмут	м. Красногорівка	м. Соледаєр	Усього	
		б	а	б	а	б	а	б	а	б	а	б	а	б	а	б	а	б	а	б	а	б	а	б	а	
Сфера обслуговування	Перукар-модельєр	б				4	1	3			1	1										1			11	
		а				139	42	101			49	54										42			427	
Торговельно-комерційна діяльність	Кухар. Кондитер	б	1	1	3	2	3				1	1	1					1				1	1	1	16	
		а	21	42		148	72	113			47	76	58					22				25	19	37	643	
Сільське господарство	Тракторист, слюсар з ремонту транспортних засобів. Водій	б				1						1	1	1	1				1		1	1			8	
		а				44						50	38	28	58				18		28	49			313	
Будівельні, монтажні і ремонтно-будівельні роботи	Маляр. Штукатур	б	1	1	1		1	1	1											1		1			8	
		а	41	20	12		25	27	9											26		32			192	
Автомобільний транспорт	Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів	б	1	1	4	2	2					1	1										1		13	
		а	22	15		118	72	83				48	59											15	432	
Залізничний транспорт	Помічник машиніста тепловоза	б				2				1	1														4	
		а				56				42	78														176	
Загальні для всіх галузей економіки	Оператор комп'ютерного набору	б						1				1		1								1			4	
		а						22				17		45								15			99	
	Електромонтер	б			1	3		1															1			6
		а			21	72		12															19			124
Загальні професії електротехнічного виробництва	Верстатник широкого профілю	б				1	1																		2	
		а				22	49																		71	
	Електрозварник	б			1	3		2													1		1			8
		а			25	58		51													24		33			191
Електрогазоварник, газозварник	б		1	1	3		1				1									1		1			9	
	а	24	17	62		51					22									26		17			219	
Металургійне виробництво	Машиніст крана металургійного виробництва	б				2																			2	
		а				47																			47	
Гірничодобувна промисловість	Електрослюсар підземний, машиніст підземних установок	б		1					1							1									3	
		а		55					86							52									193	

Складено на основі первинних даних, які були надіслані з кожного ЗППО Донецької області

а - кількість випускників ЗППО

б - кількість закладів ЗППО

Табл. 2.7

Кількість випусників ЗППО різних напрямків економічної діяльності в розрізі міст і селищ міського типу

Населені пункти, в яких здійснюється підготовка робітничих кадрів																			Усього						
	м. Авдіївка	м. Торецьк	м. Мирноград	м. Дружківка	м. Маріуполь	м. Костянтинівка	м. Краматорськ	м. Покровськ	м. Лиман	м. Селідове	м. Слов'янськ	смт Олександрівка	смт Велика Новосілка	м. Волноваха	м. Білозерське	м. Білицьке (Доп.)	м. Родинське	м. Сіверськ		м. Куракове	м. Грнік	м. Бахмут	м. Красногорівка	м. Соледар	
Виробництво художніх і ювелірних виробів	2018										34														34
	2014										0														
Швейне виробництво	2018					12	7				11											25			55
	2014					54	0				0											28			82
Сфера обслуговування	2018					139	42	110		49	36				19							42			437
	2014					162	18	80		50	33				0							28			371
Торговельно-комерційна діяльність	2018			40		42		0			0					17		14							113
	2014			42		110		24			23					34		13							246
Громадське харчування	2018		49	66		161	72	120		47	56		58			22					25	19	37	732	
	2014		56	48		166	64	145		54	82		53			26					27	24	42	787	
Сільське господарство	2018					44					50	38	28	58				18		28	49			313	
	2014					109					89	54	29	60				14		80	63			498	
Будівельні, монтажні і ремонтно-будівельні роботи	2018		41		20	38	14	50	27	9									47		44			290	
	2014		37		15	49	38	90	23	0									42		43			337	
Автомобільний транспорт	2018	22	15			143	72	99			48	17	59										15	490	
	2014	26	26			195	79	66			23	27	53										26	521	
Залізничний транспорт	2018	0				56				92	60													208	
	2014	30				30				183	136													379	
Загальні для всіх галузей економіки	2018				21	90	38	88			17	20	45							15	39			373	
	2014				0	139	44	70			0	50	57							19	55			434	
Загальні професії електротехнічного виробництва	2018		24		42	153	0	237	30		38								50		33			607	
	2014		28		58	175	22	221	28		48								37		41			658	
Металургійне виробництво	2018					119																		119	
	2014					212																		212	
Гірничодобувна промисловість	2018			72					86						52		17							227	
	2014			117					94						94		35							340	

Складено на основі первинних даних, які були надіслані з кожного ЗППО Донецької області

Табл. 2.8
Пересічні значення показників розвитку ЗППТО у розрізі кластерів (груп)

Показники	Пересічні значення показників для різних груп					Пересічне значення для регіону
	Група 1 (12)	Група 2 (2)	Група 3 (6)	Група 4 (6)	Група 5 (13)	
Кількість учнів, осіб	268,8	627,0	235,0	394,5	127,8	254,3
Прийнято учнів на початок року, осіб	106,5	245,0	75,8	126,5	58,5	95,7
Чисельність учнів, що здобувають загальну середню освіту, осіб	167,7	92,0	47,2	314,3	105,4	147,1
Підготовлено (випущено) робітників, осіб	115,8	290,5	108,3	146,0	62,9	113,3
Частка працевлаштованих серед випускників, %	76,3	45,2	76,4	78,6	63,2	70,7
Частка непрацевлаштованих випускників, прийнятих за договорами підприємств, %	50,2	21,2	18,9	44,6	39,5	39,5
Частка заповнених навчальних місць від наявних, %	60,0	50,0	53,3	80,5	57,2	60,7
Рівень надання робочих місць для практики, %	93,8	100,0	83,3	100,0	85,7	90,7
Кількість спеціальностей, за якими ведеться підготовка, од.	8,9	14,0	6,3	7,3	6,4	7,7
Скорочення контингенту учнів за 2013-2018 роки, %	18,6	2,5	40,4	25,3	31,8	26,6
Скорочення контингенту, прийнятих на 1 курс за 2013-2018 роки, %	24,8	5,7	38,2	17,9	33,0	27,6
Скорочення кількості випускників за 2013-2018 роки, %	26,9	+4,4	41,8	31,4	28,2	28,7

Табл. 2.9
Пересічні значення показників розвитку ЗППТО у розрізі кластерів (груп)

Група 1	Група 2	Група 3	Група 4	Група 5
Маріупольський професійний машинобудівний ліцей	Краматорське вище професійне училище	Маріупольський професійний ліцей сфери послуг	Маріупольське вище професійне металургійне училище	Маріупольський професійний аграрний ліцей
Маріупольський професійний ліцей автотранспорту	Слов'янський багатопрофільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса	ДНЗ «Маріупольський центр професійно-технічної освіти»	ДНЗ «Краматорське вище професійне металургійне училище»	Слов'янський професійний машинобудівний ліцей
ДНЗ «Краматорське вище торгово-кулінарне училище»		Маріупольський професійний ліцей сфери послуг і торгівлі	ДНЗ «Костянтинівське вище професійне училище»	Родинський професійний ліцей
ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне будівельне училище м. Краматорська»		Маріупольський професійний ліцей будівництва	ДНЗ «Мирноградський професійний гірничий ліцей»	ДНЗ «Дружківський професійний ліцей»
ДПТНЗ «Краматорський центр професійно-технічної освіти»		Лиманське професійно-технічне училище	Селидівський професійний ліцей	Авдіївське професійно-технічне училище

ДНЗ «Слов'янський аграрний професійний ліцей»	Білозерський професійний гірничий ліцей	Покровський професійний ліцей	Олександрівський професійний аграрний ліцей
ДНЗ «Бахмутський професійний аграрний ліцей»			Соледарський професійний ліцей
ДНЗ «Бахмутський центр професійно-технічної освіти»			ДНЗ «Білицький професійний ліцей»
Торецький професійний ліцей			Гірницьке професійно-технічне училище
Волноваське професійно-технічне училище			Маріупольський професійний ліцей
Великоновосілівський професійний ліцей			Костянтинівський професійний будівельний ліцей
Курахівський професійний ліцей			Сіверський професійний ліцей
			Красногорівське вище професійне училище

Найкращі параметри розвитку мають ЗППТО другої та четвертої груп. Пересічна кількість учнів у них становить 600 та 400 осіб. ЗППТО цих груп характеризуються найбільшою кількістю випускників і найнижчими темпами скорочення контингенту учнів. Саме ЗППТО цих груп можуть претендувати на створення на їхній основі навчально-методичних центрів і центрів досконалості.

Найгіршими параметрами розвитку характеризуються 13 ЗППТО, які формують п'яту групу. Пересічні значення більшості показників цих ЗППТО суттєво поступають пересічним для регіону значенням. Особливо це стосується контингенту учнів і випускників. У більшості з них кількість випускників становить менше 50 осіб. ЗППТО зазначеної групи є найбільш реальними претендентами на закриття, об'єд-

нання чи перепрофілювання.

Протягом останніх двох-трьох років у системі професійно-технічної освіти Донецької області відбуваються зміни, які є реакцією на прийняті на загальнодержавному рівні рішення щодо реформування цього напрямку освітньої діяльності.

Відповідно до наказу МОН України №473 від 15.05. 2018 р. «Про розширення переліку закладів професійної (професійно-технічної) освіти для впровадження елементів дуальної форми навчання» її елементи було запроваджено в дев'яти ЗППТО Донецької області. Загалом дуальною освітою було охоплено 15 робітничих професій (табл. 2.10). Для реалізації цього завдання було скореговано робочі навчальні плани та вжито інших заходів, які б дозволили виконати відповідний наказ. Загалом це

стало можливим завдяки підписанню угод із кількома роботодавцями, зокрема з ДП «Вугільна компанія «Краснолиманська», СТОВ «ІЛЮС», ПАТ «Металургійний комбінат «Азовсталь», ПАТ «Шахтоуправління «Покровське», ТОВ «Електросталь», ТОВ «Фірма Маріта».

З 2019/2020 н. р. планується розширити перелік ЗППТО та робітничих професій, де буде запроваджена дуальна форма навчання. Відповідно до листа навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області №5 від 03.01. 2019 р. запровадити дуальну форму навчання з нового навчального року зголосилися ще п'ять ЗППТО (Покровський професійний ліцей та Бахмутський професійний аграрний ліцей повторно) за досить широким спектром робітничих професій (табл. 2.10).

Табл. 2.10

Перелік ЗППТО і робітничих професій Донецької області, в яких запроваджено елементи дуальної освіти

№ з/п	Назва ЗППТО	Робітничі професії
1.	Костянтинівський професійний будівельний ліцей	Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів
2.	Селидівський професійний ліцей	Кухар, кондитер Перукар (перукар-модельєр); манікюрник
3.	Родинський професійний ліцей	Електрослюсар підземний; машиніст підземних установок; апаратник вуг-лезбагачення; машиніст установок збагачення та брикетування
4.	ДНЗ «Бахмутський професійний аграрний ліцей»	Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва, категорії А1, А2, В1 Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування Водій автотранспортних засобів, категорія С
5.	ДНЗ «Маріупольський центр професійно-технічної освіти»	Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування
6.	Маріупольський професійний ліцей автотранспорту	Швачка; оператор швацького устаткування
7.	Курахівський професійний ліцей	Електрогазоварник Слюсар із складання металевих конструкцій; електрозварник ручного зварювання
8.	Покровський професійний ліцей	Електрослюсар підземний; електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування; гірник підземний Електрослюсар підземний; машиніст підземних установок Електрослюсар підземний
9.	ДНЗ «Бахмутський центр професійно-технічної освіти»	Швачка

Перелік ЗППТО, де планується запровадження дуальної освіти з 1 вересня 2019 року

1.	ДНПТЗ «Краматорський центр професійно-технічної освіти»	Верстатник широкого профілю Електрогазоварник, слюсар із складання металевих конструкцій
2.	ДНЗ «Дружківський професійний ліцей»	Електрогазоварник Електрозварник ручного зварювання Токар Оператор верстатів з програмним керуванням Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування
3.	Покровський професійний ліцей	Електрослюсар підземний Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування Електрослюсар підземний Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування Гірник підземний
4.	ДНЗ «Білицький професійний ліцей»	Електрослюсар підземний Машиніст підземних установок Гірник підземний
5.	ДНЗ «Бахмутський професійний аграрний ліцей»	Тракторист- машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва Перукар (перукар-модельєр) Манікюрних
6.	Маріупольський професійний ліцей сфери послуг	Кравець
7.	Маріупольський професійний ліцей будівництва	Муляр Монтажник з монтажу сталевих та залізобетонних конструкцій Електрозварник ручного зварювання

Показово, що дуальну форму навчання пропонують запровадити на тих спеціальностях, де немає випускників. Наприклад, ДНЗ «Білицький професійний ліцей» має наміри запровадити її для професії «Електрослюсар підземний, гірник підземний», хоча у 2017/2018 р. цей заклад не мав випускників за цією професією.

Запровадження дуальної форми навчання є позитивним явищем, однак його потрібно наповнити реальним змістом. Порівняльний аналіз робочих навчальних планів, сформованих за наявними стандартами та за дуальною формою навчання показав, що великої різниці між ними немає. Наприклад, у робочих навчальних планах підготовки електромонтерів з ремонту й обслуговування електроустаткування, складених на основі наявних стандартів, частка професійно-практичної підготовки становить близько 26% (ДНЗ «Дружківський професійний ліцей»), а в планах підготовки цих же робітників за дуальною освітою – 34,3% (ДНЗ «Маріупольський центр професійно-технічної освіти»). У робочому навчальному плані традиційної підготовки інтегральних робітничих професій «Кухар» і «Кондитер» ДНЗ «Білицький професійний ліцей» частка практичної підготовки є навіть вищою, ніж у Селидівському професійному ліцеї, де подібний план складений з урахуванням дуальної освіти – 31,5% та 30,5% відповідно (табл. 2.11). Водночас у робочих навчальних планах підготовки

професії «Швачка» частка професійно-практичної підготовки є значно вищою і становить 57% для стандартного підходу та 63% для дуальної форми навчання.

Щодо останнього, то така ситуація зумовлена тим, що ці робочі навчальні плани складені для учнів, які уже мають загальну середню освіту. Приблизно такі ж показники будуть і для професій «Кухар» та «Електромонтер з ремонту та обслуговування електрообладнання», якщо не брати до уваги тих дисциплін, які дозволяють учням здобути загальну середню освіту. Отже, показники практичної підготовки дуальної форми навчання можуть бути близькими до тих критеріїв, які визначені в Концепції дуальної освіти МОН України (30 на 70% для теоретичного та практичного навчання) в тому разі, якщо вони розроблені для учнів, що вже мають загальну середню чи іншу освіту. Дотриматися такого співвідношення у робочих навчальних планах цілком реально, якщо розробляти їх для учнів, що мають загальну середню освіту.

Ще однією новацією в розвитку системи професійно-технічної освіти регіону стало створення навчально-практичних центрів. Відповідно до наказу МОН України №206 від 27.02. 2018 р. в Донецькій області заплановано створити в 2018 році два навчально-практичні центри. Перший центр створено на базі ДПТНЗ «Краматорський центр професій-

но-технічної освіти» для робітничих професій «Електрозварник ручного зварювання. Електрозварник на автоматичних та напівавтоматичних зварювальних машинах. Зварник», другий – на базі Маріупольського вищого металургійного професійного училища для професій «Електромонтер з освітлення та освітлювальних мереж. Електромонтажник з ремонту та обслуговування електроустаткування. Електромонтажник силових мереж та електроустаткування».

Нині розглядається питання про створення в регіонах України центрів професійної досконалості – багатофункціональних сучасних закладів, здатних надавати високоякісні послуги у сфері підготовки кваліфікованих кадрів на основі сучасних технологій. Їхній відбір буде здійснюватися на основі конкурсу. Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти Донецької області пропонує створити центри досконалості на базі Маріупольського вищого професійного металургійного училища та ДПТНЗ «Краматорський центр професійно-технічної освіти»

На регіональному рівні також було розроблено низку програм і пропозицій щодо реформування системи професійно-технічної системи Донецької області. Ще 2017 р. в області було підготовлено проект програми «Освіта Донеччини у Європейському вимірі 2017-2020 рр.». Серед головних завдань програми – формування оптимальної мережі навчальних закладів усіх типів, підвищення якості освіти,

Табл. 2.11

Порівняльний аналіз робочих навчальних планів однакової робітничої професії за типовим планом і планом дуальної форми навчання

Назва навчальних предметів за видами підготовки	Тип робочого навчального плану	
	Традиційний	Дуальної форми навчання
	ДНЗ «Білицький професійний ліцей» (3 роки)	Селидівський професійний ліцей (3 роки)
Професія «Кухар», «Кондитер» (на основі базової середньої освіти)		
Базові предмети	1338	1353
Природничі науки	504	594
Вибірково-обов'язкові предмети	210	210
Загально-професійна підготовка	84	89
Професійно-теоретична підготовка	586	607
Професійно-практична підготовка	1349	1312
Зокрема		
Виробниче навчання в навчальному закладі	600	738
Виробниче навчання на виробництві чи в сфері послуг	-	-
Виробнича практика на робочих місцях на виробництві чи в сфері послуг	749	574
Загальний обсяг навчального часу	4282	4301
Частка практичної підготовки від загального обсягу навчального часу, %	31,5	30,5
Частка практичної підготовки без урахування базових предметів, %	63,0	61,2
Назва навчальних предметів за видами підготовки	Костянтинівський професійний будівельний ліцей (1 рік 37 тижнів)	ДНЗ «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» (2 роки)
Швачка (на базі загальної середньої освіти)		
Загально-професійна підготовка	184	85
Професійно-теоретична підготовка	504	555
Укр. мова, захист Вітчизни, фізична культура	295	251
Професійно-практична підготовка	1375	1747
Зокрема		
Виробниче навчання в навчальному закладі	864	858
Виробниче навчання на виробництві чи в сфері послуг	-	-

Виробнича практика на робочих місцях на виробництві чи в сфері послуг	511	889
Загальний обсяг навчального часу	2417	2760
Частка практичної підготовки від загального обсягу навчального часу, %	56,9	63,3
Назва навчальних предметів за видами підготовки	ДНЗ «Дружківський професійний ліцей» (3 роки 17 тижнів)	ДНЗ «Маріупольський центр професійно-технічної освіти» (3 роки)
Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування (на основі базової середньої освіти)		
Суспільно-гуманітарна підготовка (базові предмети)	1368	805
Природничо-математична підготовка	594	752
Захист Вітчизни, фізична культура		105+275
Предмети, що вільно обираються		45
Вибірково-обов'язкові предмети	210	
Загальна професійна підготовка	82	59
Професійно-теоретична підготовка	878	691
Професійно-практична підготовка	1623	1437
Зокрема		
Виробниче навчання в навчальному закладі	588	240
Виробниче навчання на виробництві чи в сфері послуг	-	588
Виробнича практика на робочих місцях на виробництві чи в сфері послуг	679	609
Загальний обсяг навчального часу	4896	4190
Частка практичної підготовки від загального обсягу навчального часу, %	25,9	34,3
Частка практичної підготовки без урахування базових предметів, %	47,7	63,8

запровадження європейських освітніх вимірів і стандартів.

Більш конкретні пропозиції та заходи щодо реформування системи професійно-технічної освіти регіону містяться в документі «Заходи з реалізації стратегічного плану дій розвитку професійної освіти Донецької області на 2018-2020 роки», затверджені головою Донецької

обласної державної адміністрації П. Жебрівським. У зазначеному документі передбачено оптимізувати напрямки підготовки кадрів для уникнення дублювання професій та підготовки, що не відповідає профілю закладу, а також оптимізувати мережу ЗППО регіону (скоротити кількість до 21 од.) (табл. 2.12), створити профільні та багатоканальні центри профе-

сійної освіти на базі укрупнених закладів, запровадити дуальну освіту у восьми ЗППО, створити навчально-практичні центри на базі укрупнених закладів професійної освіти, створити центри професійної кар'єри в чотирьох містах (Маріуполі, Краматорську, Бахмуті та Слов'янську), провести ремонт та утеплення приміщень, оновити майстерні та навчальні кабінети.

Табл. 2.12

Пропозиції щодо оптимізації мережі ЗППТО Донецької області, затверджені рішенням обласної державної адміністрації на 2018-2020 рр.

Пропозиції з оптимізації мережі ЗППТО	2018	2019	2020
Приєднання Дебальцевського професійно-технічного училища, Часів-Ярського професійно-технічного училища, Соледарського професійного ліцею до Бахмутського центру професійно-технічної освіти	+		
Приєднання Костянтинівського професійного будівельного ліцею до Костянтинівського вищого професійного училища	+		
Приєднання Слов'янського професійного машинобудівного ліцею, Дружківського професійного ліцею до Краматорського вищого професійного металургійного училища	+		
Приєднання Маріупольського професійного ліцею, Маріупольського професійного ліцею сфери послуг і торгівлі до Маріупольського професійного ліцею автотранспорту	+		
Приєднання Гірницького професійно-технічного ліцею, Курахівського професійного ліцею до Селидівського професійного ліцею	+		
Приєднання Торецького професійного гірничого ліцею до Торецького професійного ліцею	+		
Приєднання Лиманського професійно-технічного училища до Слов'янського багатопрофільного регіонального центру професійної освіти ім. П.Ф. Кривоноса	+		
Приєднання Маріупольського професійного ліцею сфери послуг, Маріупольського професійного ліцею будівництва, Маріупольського професійного машинобудівного ліцею до Маріупольського центру професійно-технічної освіти	+		
Приєднання Родинського професійного ліцею, Білицького професійного ліцею, Мирноградського професійного гірничого ліцею до Покровського професійного ліцею		+	
Приєднання Краматорського вищого професійного торгово-кулінарного училища, Міжрегіонального вищого професійного будівельного училища м. Краматорська до Краматорського центру професійно-технічної освіти	+		
Приєднання Сіверського професійного аграрного ліцею, Слов'янського професійного аграрного ліцею до Бахмутського професійного аграрного ліцею	+		
Приєднання Волноваського професійного ліцею до Великоновоселківського професійного ліцею	+		
Створення профільних та багатопрофільних центрів професійної освіти на базі укрупнених закладів	+	+	+

Частину завдань вдалося виконати, зокрема, в області створено державний професійно-технічний навчальний заклад «Краматорський центр професійно-технічної освіти», «Слов'янський багатопрофільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса», ДНЗ «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» та ДНЗ «Маріупольський центр професійно-технічної освіти». На їхній основі в 2019 р. мають бути створені центри професійної кар'єри. Однак створення зазначених цен-

трів не дало поки що позитивних результатів. Лише в Слов'янському багатопрофільному регіональному центрі професійної освіти за 2013-2018 роки спостерігається зростання як кількості учнів (з 473 до 522 осіб), так і випускників (з 261 до 298 осіб). В усіх інших центрах професійно-технічної освіти контингент учнів і випускників помітно скоротився.

Зроблено перші кроки у найбільш болісному з соціальної точки зору процесі – оптимізації мережі ЗППТО регіону. Так, відбулося приєднання

до ДНЗ «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» Дебальцевського, Часів-Ярського та Соледарського професійних училищ (ліцеїв), до Торецького професійного ліцею – Торецького професійного гірничого ліцею. Наразі цей процес припинився, хоча оминати його не вдасться.

Не виконано й деякі інші заходи обласної програми, зокрема не в усіх ЗППТО, як це передбачено планом, запроваджено елементи дуального навчання.

2.2. Оцінка відповідності напрямів і кількості підготовки робітничих кадрів потребам ринку праці

Серед завдань аналізу розвитку системи професійно-технічної освіти Донецької області важливе місце належить оцінці відповідності підготовки робітничих кадрів потребам ринку праці регіону. Попри те, що інформація про наявні вакансії робітничих кадрів, надана службою зайнятості, є доволі суперечливою, вона свідчить про дисбаланс між потребами в робочій силі регіону та напрямками підготовки і кількістю випускників ЗППО.

За даними Донецької обласної служби зайнятості станом на

31.12. 2018 р. найбільшу кількість зареєстрованих вакансій (топ-20 за розділами професій) мають такі робітничі професії як продавець продовольчих (135 вакансій) і непродовольчих товарів (49), продавець-консультант (30), водій автотранспортних засобів (22), кухар (15), гірник підземний (12), електрик з ремонту та обслуговування електроустаткування (12), слюсар-ремонтник (11), кухонний робітник (11 вакансій) (табл. 2.13). Водночас слід зазначити, що за наявності вакансій у кожній із цих професій налічується у кілька разів більша кількість

безробітних з відповідною кваліфікацією. Наприклад, на 15 вільних вакансій кухара припадає 152 безробітних, на 22 вакансії водія автотранспортних засобів – 415 безробітних водіїв. Ще більші контрасти спостерігаються на рівні окремих центрів зайнятості. Так, у Краматорському міському центрі зайнятості є лише одна вакансія кухара, тоді як у 2018 р. кількість випускників ЗППО з цією професією становила 113 осіб. Можна вважати, що саме ці випускники заповнили всі наявні до того вакансії, проте навряд чи це відповідає дійсності.

Табл. 2.13

Професії, по яких кількість зареєстрованих вакансій є найбільшою станом на 31.12. 2018 р. (топ-20 за розділами професій)

№	Назва професії	Код професії	Кількість вакансій, од.	Питома вага у загальній кількості, %	Довідково:		
					чисельність безробітних громадян, осіб	дефіцит вакансій (-), дефіцит кадрів (+)	середній розмір з/п у вакансіях, грн
А	Б	В	1	2	3	4	5
Технічні службовці							
1	Адміністратор	4222	22	2,8	92	-70	4422,36
2	Оператор комп'ютерного набору	4112	3	0,4	64	-61	4023
3	Касир торговельного залу	4211	3	0,4	60	-57	4175,33
Усього			28		216	-188	
Працівники торгівлі та сфери послуг							
1	Продавець продовольчих товарів	5220	135	16,9	414	-279	4277,65
2	Продавець непродовольчих товарів	5220	49	6,1	265	-216	4263,43
3	Продавець-консультант	5220	30	3,8	83	-53	4334,60
4	Кухар	5122	15	1,9	152	-137	4236,67
5	Офіціант	5123	6	0,8	36	-30	4200
6	Перукар (перукар-модельєр)	5141	6	0,8	38	-32	4249,33
Усього			241		988	-747	

Кваліфіковані робітники сільського та лісового господарства, риборозведення та рибальства							
1	Робітник зеленого будівництва	6113	3	0,4	23	-20	4352,3
2	Овочівник	6111	2	0,3	10	-8	3725
	Усього		5		33	-28	
Кваліфіковані робітники з інструментом							
1	Гірник підземний	7111	14	1,8	29	-15	6665,08
2	Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	7241	12	1,5	28	-16	6496,92
3	Слюсар-ремонтник	7233	11	1,4	81	-70	7064,27
4	Прохідник	7111	7	0,9	11	-4	9265,11
5	Електрослюсар підземний	7241	6	0,8	25	-19	8342
6	Швачка	7436	6	0,8	45	-39	4107
7	Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування	7241	5	0,6	6	-1	6428,20
8	Контролер водопровідного господарства	7136	4	0,5	31	-27	4267,50
9	Електрогазозварник	7212	4	0,5	34	-30	5093,25
10	Гірник з ремонту гірничих виробок	7111	3	0,4	7	-4	7005
11	Монтер колії	7129	3	0,4	7	-4	5599,33
12	Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів	7231	3	0,4	23	-20	5272,57
13	Живописець	7324	3	0,4	11	-8	4182
	Усього		81		338	-257	
Робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин							
1	Водій автотранспортних засобів	8322	22	2,8	415	-393	4799,15
2	Машиніст підземних установок	8333	9	1,1	11	-2	7689,58
3	Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісгосподарського) виробництва	8331	7	0,9	206	-199	6021,43
4	Машиніст котка самохідного з рівними вальцями	8332	4	0,5	1	3	15000
	Усього		42		633	-591	
Найпростіші професії							
1	Підсобний робітник	9322	21	2,6	420	-399	4543,81
2	Кухонний робітник	9132	11	1,4	34	-23	4362,55
3	Прибиральник територій	9162	8	1	28	-20	4094,63
4	Прибиральник службових приміщень	9132	7	0,9	150	-143	4227,43
5	Сторож	9152	7	0,9	152	-145	3985,29
6	Робітник з благоустрою	9161	7	0,9	30	-23	4173
7	Комірник	9411	5	0,6	65	-60	4940
8	Двірник	9162	4	0,5	60	-56	4079,75
9	Укладальник-пакувальник	9322	4	0,5	53	-49	4599
10	Вантажник	9333	4	0,5	37	-33	4849
	Усього		78		1029	951	

Табл. 2.14

Інформація про потреби працівників у розрізі окремих міст і суб'єктів господарювання

Назва населеного пункту	Назва суб'єкта господарювання	Назва професії	Потреба у працівниках, осіб
	Усього	Машиніст котлів	272
м. Слов'янськ	ВО «Слов'янськтепломережа»		125
м. Лиман	ЛФ ДУ «Донецький обласний лабораторний центр МОЗ України»	Машиніст котлів	60
м. Волноваха	ВО ОКП «Донецьктеплокомуненерго»		55
	Усього	Машиніст підземних установок	137
м. Вугледар	ДП «Шахта ім. М.С. Сургая»		45
м. Білозерське	ТОВ «ДПЕК Добропіллявугілля» ВСП «Шахтоуправління Білозерське»	Машиніст підземних установок	52
м. Добропілля	ТОВ «ДПЕК Добропіллявугілля» ВСП «Шахтоуправління Добропільське»		40
	Усього	Гірник підземний	149
м. Вугледар	ДП «Шахта ім. М.С. Сургая»		54
м. Добропілля	ТОВ «ДПЕК Добропіллявугілля» ВСП «Шахтоуправління Добропільське»	Гірник підземний	80
	Усього	Слюсар-ремонтник (у різних поєднаннях)	196
м. Маріуполь	ПрАТ «СП Укренергочормет»	Слюсар з ремонту устаткування котельних та пилотідовочих цехів	70
		Слюсар з ремонту технологічного устаткування	40
	Усього	Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	378
м. Маріуполь	ПрАТ «МК «Азовсталь»		80
м. Маріуполь	ТОВ «Метінвест-Промсервіс»	Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	130
м. Маріуполь	ПрАТ «ММК імені Ілліча»		30
	Усього	Електрослюсар підземний	160
м. Вугледар	ДП «Шахта ім. М.С. Сургая»		65
м. Добропілля	ТОВ «ДТЕК Добропіллявугілля» ВСП «Шахтоуправління Добропільське»	Електрослюсар підземний	80
	Усього	Токар різної кваліфікації	246
м. Маріуполь	ТОВ «СРС»	Токар, токар-розточувальник	30
		Токар	30
м. Краматорськ	ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод»	Токар-карусельник	20
		Токар-розточувальник	40
	Усього	Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва	190

с. Очеретине	ПП «Лактус»	Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва	17
с. Новопетриківка	СТОВ «Прогрес»		14
	Усього	Електрогазозварник	102
м. Краматорськ	ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод»	Електрогазозварник	50
	Усього	Електрозварник ручного зварювання	162
м. Маріуполь	ТОВ «Метінвест-Промсервіс»		70
	ТОВ «СРЗ»	Електрозварник ручного зварювання	30
	«СП Укренергчормет»		20
	Усього	Верстатник широкого профілю	118
м. Краматорськ	ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод»	Верстатник широкого профілю	118

Потреби ринкоутворюючих підприємств у працівниках сфери послуг, громадського харчування, торгівлі є значно меншими. Так, на 2019 р. вакансії продавців продовольчих і непродовольчих товарів становлять 76 од., швачок – 20 од., штукатурів – 3 од., кухарів, кондитерів – 53 од., малярів – 22 од. Причиною цього є відсутність достовірної інформації про вакансії за цими професіями на підприємствах малого бізнесу.

Порівняльний аналіз кількості та структури вакансій на 2019 р. із кількістю випускників ЗППТО дає можливість орієнтовно визначити відповідність освітньої діяльності потребам ринку праці. Так, кількість вакансій у гірничодобувній промисловості значно перевищує кількість випускників за цією професією (табл. 2.15). У залізничному транспорті, в будівництві ситуація протилежна – кількість випускників майже вдвічі перевищує кількість вакансій. У сільському господарстві та в металур-

Табл. 2.15

Кількість випускників робітничих професій ЗППТО Донецької області та кількість вакансій у розрізі окремих напрямків економічної діяльності

№ з/п	Назва напрямку економічної діяльності	Кількість випускників, осіб		Орієнтовна кількість вакансій в ринкоформуючих підприємствах на 2019 р., од.
		2013/2014	2017/2018	
1.	Гірничодобувна промисловість	340	227	647
2.	Металургійне виробництво	212	119	138
3.	Залізничний транспорт	379	208	106
4.	Будівельні, монтажні та ремонтно-будівельні роботи	337	290	124
5.	Сільське господарство	498	313	334

гітному виробництві зберігається орієнтовний паритет між кількістю випускників і ймовірною кількістю вакансій.

Зазначений підхід є не цілком точним, оскільки такі професії як електрогазозварник, електромонтер, слюсар-ремонтник можуть належати до різних видів економічної

діяльності. Більш точно визначити відповідність напрямів і кількості підготовки робітників вимогам ринку праці можна на основі порівняння окремих професій. На основі такого порівняння можна стверджувати про суттєве перевищення попиту над пропозицією в таких робітничих професіях як «Гірник підземний, електрослю-

сар підземний» та «Електромонтер» (Табл. 2.16). Водночас у підготовці кухарів, малярів пропозиція помітно перевищує попит. Однак, як уже зазначалося, така ситуація пояснюється визначенням кількості вакансій лише серед ринкоутворюючих підприємств. Ще однією проблемою є те, що попри наявні вакансії випускники шкіл не хочуть вчитися на верстатника, підземного гірника чи електрослюсаря.

Проведений аналіз свідчить про певну розбалансованість між напрямками підготовки робітничих кадрів і потребами у фахівцях на ринку праці. Отримані результати мають враховуватися при визначенні формування регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів.

Табл. 2.16

Кількість випускників ЗППТО окремих робітничих професій та орієнтовна кількість вакансій

№ з/п	Назва напрямку економічної діяльності	Кількість випускників у 2017/2018 н. р.	Орієнтовна кількість вакансій в ринкоформуючих підприємствах на 2019 р., од.
1.	Гірник підземний, електрослюсар підземний	193	299
2.	Машиніст крана металургійного виробництва	47	43
3.	Електрогазозварник, електрозварник ручного зварювання	219	264
4.	Верстатник широкого профілю	71	118
5.	Електромонтер	124	378
6.	Маляр, штукатур	192	25
7.	Кухар, кондитер	643	53

2.3. Основні проблеми розвитку системи професійно-технічної освіти Донецької області

Комплексний аналіз системи професійно-технічної освіти Донецької області, аналіз змін, які сталися в ній в останні роки, відвідування 10 закладів ЗППТО регіону, бесіди з їхніми керівниками, проведене анкетування учнів, викладачів і виробничих майстрів дає підстави окреслити коло головних проблем в її розвитку. Одна частина з них має загальний характер, друга – торкається проблематики окремих ЗППТО.

1. Застарілість матеріально-технічної бази, яка не дозволяє забезпечити якісну підготовку ро-

бітників з урахуванням сучасних вимог. У переважній більшості ЗППТО області використовується обладнання, якому вже понад 20 і більше років і яке вже практично не використовується на виробництві. Особливо складна ситуація в тих ЗППТО, які здійснюють підготовку робітничих кадрів для гірничодобувної промисловості, а також верстатників, слюсарів із ремонту колісних транспортних засобів тощо. ЗППТО аграрної спеціалізації практично не мають сучасної сільськогосподарської техніки (трактори, комбайни), яка використовується нині в агрохол-

дингах. Підтвердженням вагомості цієї проблеми є результати опитування учасників навчального процесу системи професійно-технічної освіти. Понад 30,5% викладачів і майстрів оцінили рівень матеріально-технічної бази своїх ЗППТО на 5-6 балів із 10, ще 50% - на 7-8 балів (додаток Є). На запитання «Що на вашу думку потрібно зробити для покращання діяльності ЗППТО, в якому ви навчаєтеся» майже 50% учнів вказали на необхідність оновлення матеріально-технічної бази. Окремі ЗППТО за підтримки держави чи приватних осіб отримали сучас-

не обладнання, ознайомлення з яким дає уявлення про те, якою має бути сучасна матеріально-технічна база ЗППТО.

2. Відсутність належних умов для навчання, проживання та відпочинку учнів. Більшість навчальних корпусів, виробничих майстерень потребують ремонту, утеплення, заміни вікон тощо. Для окремих ЗППТО, зокрема ДНЗ «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» та ДНЗ «Краматорське вище професійне металургійне училище» проблема ремонту даху є критичною. Директори цих ЗППТО докладають максимум зусиль, проте не можуть вирішити це питання самотужки. Ремонту потребують і гуртожитки, більшість із яких побудовані давно і не відповідають сучасним запитам молоді до умов проживання. Зважаючи на те, що значна частина учнів, які проживають у гуртожитках, із проблемних сімей і тому не мають високих запитів до умов проживання, лише 25% учнів за результатами опитування вказали на те, що їх не влаштовують умови проживання в гуртожитку та непристосованість приміщень і холод в аудиторіях та майстернях.

3. Скорочення контингенту учнів і випускників, що стало наслідком дії кількох чинників одночасно: 1) втрати урядом України контролю над частиною території Донецької області, що спричинило розрив економічних зв'язків; 2) трансформації структури економіки; 3) деградації окремих виробництв,

зокрема вугільної промисловості, закриття багатьох промислових підприємств, копалень, для яких здійснювалася підготовка робітничих кадрів; 4) погіршення демографічної ситуації, зокрема скорочення кількості школярів відповідного віку; 5) подальше падіння престижу професійно-технічної освіти; 6) проблеми працевлаштування після завершення навчання в ЗППТО. Скорочення кількості випускників посилює процес формування малокомплектних ЗППТО. Кількість випускників в окремих ЗППТО скоротилася до межі, яка ставить під сумнів доцільність їх існування. Майже в 20% ЗППТО регіону кількість випускників не перевищує 50 осіб. Багато ЗППТО, маючи ліцензію на підготовку робітників 6-8 спеціальностей, реально навчають і випускають кадри за 2-3 професіями.

4. Невирішеність проблеми працевлаштування й оплати праці учнів під час проходження практики. На великих підприємствах, відповідно до існуючих домовленостей, учні-практиканти отримують 50% заробітної плати. Ще 50% отримують ЗППТО, що дає можливість їм хоча б частково вирішувати свої поточні проблеми. Натомість на підприємствах малого та середнього бізнесу, де проходять практику кухарі, кондитери, перукарі, манікюрники, інколи слюсарі з ремонту автотранспорту, учням заробітна плата не виплачується. Від цього потерпають і ЗППТО, оскільки вони також не отримують відповідних фінансових надходжень.

5. Дублювання підготовки робітничих кадрів подібних професій в кількох ЗППТО, які часто розміщуються в одному місті. Йдеться, насамперед, про такі популярні на сьогодні професії як «Кухар, кондитер», «Перукар, манікюрник», «Продавець продовольчих товарів», «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів». Причому підготовка цих робітничих кадрів здійснюється без урахування реальних потреб ринку праці. Така ситуація стала наслідком, з одного боку, бажання учнів навчатися цим професіям, з другого – прагнення закладів ЗППТО «вижити» в складних економічних умовах за рахунок підготовки кадрів будь-яких професій.

6. Порушення освітньої спеціалізації багатьох закладів ЗППТО, коли в будівельних, металургійних, машинобудівних, аграрних закладах здійснюється підготовка кухарів, перукарів, манікюрників, продавців тощо. Так, в ДНЗ «Бахмутський професійний аграрний ліцей» у структурі випускників фахівці аграрних професій складають близько 44%, в Олександрівському професійному аграрному ліцеї – 48%, Волноваському професійно-технічному училищі та Сіверському професійному ліцеї – по 56%, Великоновосілківському ліцеї – близько 60%. В ДНЗ «Краматорське вище металургійне професійне училище» в 2017/2018 рр. не було випущено жодного робітника металургійних професій. У Костянтинівському професійному будівельному ліцеї

випускники профільної спеціалізації (будівельники) складають лише 14% загальної кількості випускників. Натомість у ДНЗ «Краматорське вище професійне торговельно-кулінарне училище» майже 40% випускників представляють будівельні професії (лицювальник-плиточник).

7. Дисбаланс між розвитком ринку праці та ринку освітніх послуг, що призводить до перенасичення ринку праці кваліфікованими робітниками з певних професій при одночасному дефіциті інших. Як показує аналіз вакансій, на ринку праці практично немає потреби в кухарях, перукарях, яких так активно навчають у значній кількості ЗППТО області.

8. Наповнення реальним змістом дуальної форми навчання. Нині триває процес запровадження її елементів. Фактично він зводиться до часткової зміни навчальних планів за рахунок розширення кількості годин, які відводяться на проходження практики на виробництві. Проблемним залишається використання цієї форми навчання у гірничих професіях, тому що графік навчання 2 чи 3 дні в ЗППТО, решта – на практиці мало підходить для копалень. Унормування потребують питання співпраці ЗППТО з роботодавцями, особливо малими та середніми підприємствами, де проходять практику учні, їхнього залучення до процесу підготовки робітників, участі в розробці стандартів, оцінюванні набутих знань тощо. На-

разі співпраця з роботодавцями зводиться переважно до створення ними умов для проходження практики. На це вказали 63% викладачів і майстрів виробничого навчання, які взяли участь в опитуванні.

9. Непрацевлаштованість випускників, зокрема тих, які навчаються за договорами з підприємствами. Оцінка реального рівня працевлаштування випускників ЗППТО ускладнюється відсутністю достовірної інформації. За офіційними даними рівень працевлаштування випускників ЗППТО Донецької області в 2017/2018 н. р. склав близько 71%. Частка працевлаштованих випускників із категорії тих, які підписали угоди з підприємствами, є ще нижчою і становить 63%. Це ще раз вказує на наявність проблеми працевлаштування випускників навіть у тому випадку, якщо вони уклали відповідну угоду. Є чимало випадків, коли випускники, отримавши певну професію, свідомо відмовляються від роботи в копальнях чи на деяких підприємствах. Важко оцінити також рівень самозайнятості випускників.

10. Невідповідність графіків навчального процесу та змісту робочих навчальних планів реаліям сьогодення щодо ефективної підготовки робітничих кадрів. Для робітничих професій, зокрема кухарів, частково будівельників, трактористів, деяких інших професій найбільш ефективно проводити практику саме в літній період. До того ж, зважаючи на те, що значна

частина випускників ЗППТО зорієнтована на самозайнятість, ввести до робочих навчальних планів ті дисципліни, вивчення яких дасть базові знання з основ організації власного бізнесу.

11. Відсутність належного рівня комунікації між ЗППТО, підприємцями, керівниками великих підприємств, органами місцевого самоврядування. Для одних ЗППТО така співпраця складається успішно, для інших – не завжди. Сформована ще за радянських часів практика підтримки ЗППТО з боку великих державних підприємств у більшості випадків втрачена. Приватний бізнес і навіть державні підприємства в ринкових умовах стали значно ощадливішими щодо використання фінансових ресурсів.

12. Відсутність харчування в багатьох ЗППТО. У реаліях сьогодення в кращому випадку харчуванням забезпечуються лише пільгові категорії населення. Водночас багато учнів ЗППТО є членами мало-забезпечених сімей, які не можуть надати їм належний рівень фінансування. На наявність цієї проблеми вказують результати анкетування. У відповідях на запитання «Що потрібно зробити задля покращання діяльності ЗППТО» та «Які заходи потрібно реалізувати, аби навчання в закладах ЗППТО було більш привабливим» частина учнів вказала на необхідність забезпечення безкоштовного харчування всіх, а не лише пільгових категорій.

13. Брак належної співпраці, в окремих випадках конкуренція, між ЗППТО та міськими й районними центрами зайнятості населення. В регіоні, попри велику кількість ЗППТО і проблеми з контингентом учнів, створено ДНЗ «Донецький центр професійно-технічної освіти державної служби зайнятості». Фактично він є конкурентом ЗППТО в підготовці й перепідготовці робітничих кадрів.

14. Відсутність у керівників ЗППТО належного досвіду корегування робочих навчальних планів і підготовки пакету документів для ліцензування нових професій. Те саме стосується розроблення нових освітніх програм для більш мобільної підготовки та перепідготовки робітничих кадрів. Не достатньо активними та мобільними є ЗППТО і з погляду отримання ліцензій на перепідготовку кадрів, що звужує їхні можливості для подальшого розвитку і конкурентної боротьби на ринку освітніх послуг.

15. Невирішеність питань фінансування ЗППТО, формування регіонального замовлення на робітничі кадри та передачі у власність майнових комплексів навчальних закладів. Нині фінансування ЗППТО здійснюється переважно з обласного бюджету. З державного бюджету надходить освітня субвенція на оплату праці педагогічних працівників, які викладають предмети державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти, а також фінансові ресурси для підготовки кваліфікованих

робітників за професіями загальнодержавного значення. При цьому майнові комплекси ЗППТО залишаються у власності держави, зокрема МОН України. Процес передачі стримується повільним вирішенням питань виготовлення документів на право власності на нерухоме майно та володіння земельними ділянками. За результатами анкетування, наявна система фінансування повністю задовольняє лише 11,6% викладачів та 15,9% керівників ЗППТО.

Досі залишається невирішеним питання збільшення оплати праці майстрам виробничого навчання, адже сформувався великий дисбаланс між заробітною платою цієї категорії працівників і вчителями загальноосвітніх навчальних дисциплін.

16. Патерналістські настрої та неготовність до змін окремих керівників, викладачів і майстрів виробничого навчання. Це проявляється в багатьох аспектах, зокрема в надмірному сподіванні на державу у вирішенні багатьох проблем ЗППТО, в постійних спогадах про те, як було добре колись, і в безнадійному сподіванні на те, що стара система професійно-технічної освіти повернеться. Результати анкетування підтверджують такі настрої працівників ЗППТО. Майже 50% викладачів і майстрів виробничого навчання, а також 44% керівників ЗППТО вважають, що фінансування ЗППТО має здійснюватися лише з державного бюджету. Аналогічна ситуація

з оновленням матеріально-технічної бази. Понад 38% керівників ЗППТО та майже 37% викладачів і майстрів вважають, що її модернізація має здійснюватися коштом лише державного бюджету. Своєрідним індикатором готовності до змін є також ставлення керівників ЗППТО, викладачів і майстрів до створення центрів професійно-технічної освіти. Лише 28% викладачів і 26% керівників ЗППТО позитивно ставляться до цього процесу (21,5% нейтрально). Багато респондентів (41,4% керівників) вказують на те, що, можливо, вони й потрібні, проте не сприятимуть вирішенню проблем ЗППТО.

Гострим питанням є залучення до роботи молодих кадрів, зокрема майстрів виробничого навчання, які мають досвід роботи на новому обладнанні, є більш мобільними та пристосованими до умов сьогодення.

17. Падіння престижу професійно-технічної освіти, яке спостерігається в багатьох регіонах України. Сучасна молодь орієнтується на інші стандарти життя, які помітно відрізняються від тих, якими керувалися навіть їхні батьки. Робота у копальнях, на великих підприємствах у складних екологічних умовах нині мало приваблює молодь. Посилює таке небажання низький рівень оплати праці, відсутність гарантії працевлаштування, можливість знайти роботу за кордоном тощо.

РОЗДІЛ 3.

Шляхи реформування системи професійно-технічної освіти Донецької області

Розроблення рекомендацій і пропозицій щодо реформування системи професійно-технічної освіти Донецької області є заключним і відповідальним етапом дослідження. Вони були сформовані на основі глибокого аналізу економічних і соціально-демографічних передумов розвитку регіону, ринку праці, наявної системи професійно-технічної освіти, мережі закладів ЗППО, напрямків підготовки робітничих кадрів, їхньої локалізації в населених пунктах різної людності, результатів анкетування учнів, вчителів, майстрів виробничого навчання і керівників цих установ, експедиційних виїздів до 25% ЗППО Донецької області.

3.1. Заходи з реформування системи професійно-технічної освіти регіону

Загальна система заходів із реформування професійно-технічної освіти регіону була розроблена з урахуванням наявних проблем у її розвитку та включає механізми як загальнодержавного, так і регіонального рівнів.

Заходи загальнодержавного рівня мають бути спрямовані на оновлення нормативно-законодавчої бази та визначення стратегічних засад реформування системи професійно-технічної освіти України. Першочерговими заходами є:

1. Прийняття Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», інших нормативно-законодавчих документів, внесення змін до Податкового кодексу України в частині перерозподілу ПДФО для міст обласного підпорядкування, які дозволять вирішити цілу низку питань функціонування ЗППО – від формування регіонального сегменту державного замовлення до передачі майнових комплексів у власність регіональних органів влади. Ба-

гато проблем розвитку професійно-технічної освіти України було обговорено під час парламентських слухань у червні 2016 р. За результатами цього обговорення було прийнято низку важливих для професійно-технічної освіти рішень, однак вони так і не були реалізовані.

2. Надання певних преференцій ЗППО Донецької області як території, що має значні соціально-економічні проблеми внаслідок збройного конфлікту у регіоні, під час проведення МОН України загальнодержавного конкурсу з визначення претендентів на створення навчально-практичних центрів і центрів професійної досконалості, а також розподілу фінансових ресурсів (58 млн євро) на модернізацію інфраструктури, закупівлю обладнання тощо в рамках проекту «EU4Skills».

3. Прийняття нової методики та розроблення на її основі нових стандартів робітничих професій на базі компетентнісного підхо-

ду, впорядкування кваліфікаційних рівнів професій, активізація діяльності новоствореного Національного агентства кваліфікацій як ключової інституції незалежної оцінки якості професійно-технічної освіти.

4. Вироблення дієвої системи взаємодії центрів зайнятості населення та ЗППО щодо навчання та перепідготовки на їхній базі зареєстрованих безробітних. Розроблення системи стимулів (преференцій) для насамперед підприємств малого та середнього бізнесу, які готові брати на практику учнів ЗППО і виплачувати їм заробітну плату.

На рівні регіону найбільш важливими завданнями є:

1. Узгодження реальних потреб ринку праці на окремі професії з напрямками підготовки учнів в ЗППО регіону. Попри те, що інформація про наявні вакансії робітничих кадрів, надана службою зайнятості, є доволі суперечли-

вою, можна стверджувати про дефіцит робітничих кадрів у гірничодобувній промисловості, в електротехнічному виробництві, а також про надлишок підготовлених робітничих кадрів у сфері послуг та в громадському харчуванні.

2. Розроблення досконалої методики оцінки потреб ринку праці регіону в робітничих кадрах. Як уже зазначалося, визначення вакансій у робітничих кадрах проводиться лише для відносно великих підприємств. За такого підходу спотворюється загальна картина потреб у робітничих кадрах, оскільки лівова частка випускників з таких професій як кухар, кулінар, перукар, інколи маляр влаштовуються на роботу на малі підприємства.

3. Удосконалення механізмів працевлаштування випускників, насамперед, через підписання угод з підприємствами з гарантією працевлаштування. Вирішення цього питання є важливим як для забезпечення належної діяльності ЗППТО, так і для формування позитивного іміджу професійно-технічної освіти. Майже 30% учнів ЗППТО, які взяли участь в опитуванні, вважають, що забезпечення працевлаштування є одним із вагомих механізмів збільшення привабливості навчання в ЗППТО.

4. Стимулювання роботодавців до участі у процесі підготовки робітничих кадрів. До цього процесу важливо залучати не лише великі підприємства, а й представників

малого та середнього бізнесу, невеликих компаній, можливо, громадських організацій і бізнес-об'єднань. На рівні регіону в рамках соціально-відповідального бізнесу необхідно розробити систему преференцій для підприємств МСБ щодо працевлаштування й оплати праці учнів ЗППТО.

5. Надання методичної допомоги керівникам ЗППТО в роботі над удосконаленням робочих навчальних програм, в розробці нових освітніх програм для перенавчання дорослих за відносно короткий період часу. З цією метою доцільно провести відповідні семінари із запрошенням фахівців МОН України.

6. Порушення клопотання перед МОН України про внесення змін до робочих навчальних планів, зокрема до графіків навчального процесу, що дасть можливість учням, які опановують професії тракториста, кухаря, кулінара, штукатура проходити практичну підготовку в літній період. Це суттєво покращить якість навчального процесу та здобуття учнями відповідних фахових компетенцій.

7. Стимулювання ЗППТО до подальшого запровадження дуальної форми навчання через активне залучення до цього процесу роботодавців.

8. Приведення у відповідність назви ЗППТО до їхньої реальної спеціалізації. Якщо це будівельний професійно-технічний ліцей, то він не має займатися підготовкою

кухарів, перукарів і манікюрників. Якщо ЗППТО не веде підготовки робітників для металургійної промисловості, то це має бути відображено в його назві.

9. Створення умов для залучення до роботи в ЗППТО молодих майстрів виробничого навчання, які вміють працювати на сучасному обладнанні. Саме вони спроможні забезпечити нову якість навчання, зробити практичну підготовку більш цікавою та привабливою для учнів. Прийняте МОН України рішення дозволяє наразі використовувати до 15% фінансових надходжень ЗППТО від проходження студентами практики для матеріального стимулювання майстрів виробничого навчання.

10. Оновлення матеріально-технічної бази через різні джерела фінансування – державне, регіональне, приватне, а також за власні кошти ЗППТО. Фінансові можливості окремих ЗППТО дозволяють придбати, наприклад, вживані автомобілі, які можуть використовуватися для вивчення матеріальної бази автомобільної техніки.

11. Вирішення питання про повернення у власність Покровського професійного ліцею гуртожитку, що дозволить суттєво покращити умови проживання учнів.

12. Оновлення змісту робочих навчальних планів і методик підготовки робітничих кадрів. На необхідність кардинального оновлення навчальних планів вказують

майже 30% викладачів і 34% керівників ЗППТО, які взяли участь в опитуванні. На їхню думку, оновлення навчальних планів є головним механізмом реформування системи професійно-технічної освіти. Важливим завданням є також підготовка нових освітніх програм, розрахованих на навчання різних категорій випускників, дорослих тощо. Вони мають бути гнучкими до швидких змін на ринку праці й розрахованими на різні категорії населення.

13. Посилення освітньої автономії ЗППТО щодо розроблення робочих навчальних планів і нових освітніх програм, а також вирішення питання передачі майнових комплексів ЗППТО у підпорядкування регіональних і місцевих органів влади. Ініціаторами вирішення цього питання мають виступити саме регіональні органи влади.

14. Вирішення питання щодо офіційного призначення на посади низки директорів ЗППТО, які нині через відсутність Порядку проведення конкурсу (відповідальне МОН України) є виконувачами обов'язків директора.

15. Розширення переліку професій, за якими ведеться підготовка робітничих кадрів у ЗППТО регіону. Йдеться про професії, які відповідають вимогам високотехнологічного виробництва, зокрема монтажник світлопрозорих та вентилязованих фасадів, слюсар-монтажник технологічних трубопроводів, слюсар будівельний із виготовлення вуз-

лів трубопроводних систем, покрівельник будівельний, укладальник підлогових покриттів, монтажник будівельний, деревообробник будівельний, лицювальник будівельний, електромеханік устаткування, машиніст підіймача будівельний, механік технічних систем будівель, монтажник мереж зв'язку, оператор промислових роботів, підручний сталевара конверторного виробництва (конвертора), сталевар конверторного виробництва (конвертора), робітник фермерського господарства, робітник із надання послуг у сфері сільського туризму, оператор телекомунікаційних послуг, монтажник-складальник алюмінієвих конструкцій, монтажник-складальник метало-пластикових конструкцій, монтажник систем утеплення будівель тощо.

16. Створення умов для виконання розпорядження КМ України «Порядок організації інклюзивного навчання з особливими освітніми потребами у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Актуальним завданням є також організація роботи з дітьми, які мають різні вади розвитку.

17. Організація належного рівня комунікації між ЗППТО і центрами зайнятості населення щодо підготовки та перепідготовки робітничих кадрів.

18. Розширення практики створення центрів професійно-технічної освіти, навчально-практичних центрів і центрів досконалості. Після проведення оптимізації ЗППТО до-

цільним є створення Покровського центру професійно-технічної освіти з орієнтацією на підготовку фахівців для гірничодобувної промисловості. Подальша розбудова навчально-практичних центрів і центрів досконалості потребує оновлення матеріально-технічної бази. Зважаючи на наявну матеріальну базу, доцільним є створення навчально-практичного центру з професії «Кухар, кондитер» на базі ДНЗ «Костянтинівське вище професійне училище» після приєднання до нього Костянтинівського професійного будівельного ліцею.

19. Приведення у відповідність напрямів підготовки робітничих кадрів та освітньої спеціалізації ЗППТО. Професійно-технічні ліцеї та училища аграрної спеціалізації мають забезпечувати підготовку кадрів для сільськогосподарського виробництва, металургійної – для металургійного виробництва, а будівельної – для сфери будівництва та ремонту. Наприклад, підготовку кухарів і кондитерів у Краматорську доречно сконцентрувати в ДНЗ «Краматорське вище торгово-кулінарне училище», а в Краматорському вищому професійному металургійному училищі, замість навчання кухарів – відновити підготовку верстатників, токарів чи інших фахівців для потреб металургії та машинобудування. Аналогічні зміни в напрямах підготовки потрібно зробити і в ЗППТО Маріуполя та Бахмута. Належна структура підготовки робітничих професій має бути сформована упродовж 2-3 років після

проведення оптимізації мережі ЗППТО.

19. Активізація та урізноманітнення роботи над підвищенням престижності професійно-технічної освіти. У громадській свідомості, зокрема і більшості батьків, сформувався негативний імідж ЗППТО як установ, де низький рівень навчання, де ніхто належним чином не вчиться, куди приходять здобувати осві-

ту тільки дуже слабкі випускники шкіл, де формується специфічний режим поведінки молоді. Наразі часто для означення ЗППТО їхніми учнями вживається таке слово як «бурса», хоча більшість із них і гадки не мають, що означає це слово.

Як свідчать результати опитування, думки учнів, викладачів і майстрів виробничого навчання щодо заходів з посилення привабливості нав-

чання в ЗППТО дещо відрізняються між собою. Так, на думку учнів, головними заходами підвищення привабливості професійно-технічної освіти є гарантування працевлаштування (30,7%) та оновлення системи навчання (26,2%), на думку ж викладачів і керівників ЗППТО, – висока заробітна плата (48% та 40,2%) та демонстрація переваг робітничих професій (22,9% та 29% відповідно).

3.2. Пропозиції з оптимізації мережі ЗППТО Донецької області

Серед заходів реформування системи професійно-технічної освіти Донецької області чи не найбільш цікавим процесом є оптимізація мережі ЗППТО регіону. Складність її проведення зумовлена тим, що така оптимізація зачіпає соціальні інтереси значної кількості населення – викладачів, майстрів виробничого навчання, допоміжних працівників. Зрозуміло, що працівники ЗППТО не підтримують такого заходу, свідченням чого є результати анкетування. Лише близько 10% викладачів, майстрів виробничого навчання і керівників ЗППТО вказали у своїх анкетах на те, що оптимізація її мережі є важливим напрямом реформування професійно-технічної освіти. Однак оптимізація мережі ЗППТО, виходячи з державницьких позицій і необхідності забезпечення якісної професійно-технічної освіти, ско-

ріш за все, є неминучою. Як уже зазначалося, в Донецькій області були розроблені пропозиції з оптимізації мережі ЗППТО на 2018-2020 роки. Проведений аналіз розвитку системи професійно-технічної освіти регіону, визначення її ключових проблем, оцінка ринку праці дали підстави для формування певних пропозицій з оптимізації мережі ЗППТО. Під час їх розробки враховувалися також результати кластерного аналізу (12 показників), анкетування щодо оцінки учнями, викладачами і майстрами виробничого навчання рівня матеріально-технічної бази ЗППТО, умов проживання в гуртожитку, рівня надання освітніх послуг, дублювання напрямів підготовки робітничих кадрів тощо. Пропозиції з оптимізації мережі ЗППТО Донецької області відображені в табл. 3.1. Слід зазначити, що оптимізація не

означає повного закриття ЗППТО. Приміщення, виробничі майстерні можуть використовуватися і після їхнього об'єднання.

Запропонований варіант оптимізації ЗППТО Донецької області дещо відрізняється від того, який був розроблений Донецькою ОДА. Йдеться, насамперед, про варіанти об'єднання кількох ЗППТО в Маріуполі, а також збереження як самостійних підрозділів ДНЗ «Краматорське вище торгово-кулінарне училище» та ДНЗ «Слов'янський професійний аграрний ліцей». Перше із ЗППТО може успішно розвиватися, якщо сконцентрувати в ньому підготовку кухарів і кулінарів, яка нині здійснюється в кількох непрофільних закладах Краматорська. На цей час видається недоцільним приєднання ДНЗ «Слов'янський професійний

аграрний ліцей» до ДНЗ «Бахмутський професійний аграрний ліцей». Зважаючи на те, що до останнього планується приєднати Сіверський професійний ліцей, таке об'єднання суттєво збільшить територіальну доступність аграрних ЗППТО для учнів.

Стосовно продовження практики формування навчально-практичних центрів, то для професії «Тракторист-машиніст, слюсар з ремонту сільськогосподарської техніки» доцільно створити його на базі Великоновосілківського професійного ліцею, а для спеціальності

«Кухар. Кулінар» – на базі Костянтинівського вищого професійного училища (після об'єднання). На базі Покровського професійного ліцею (після об'єднання) є перспективи для створення Покровського центру професійно-технічної освіти.

Табл. 3.1

Пропозиції щодо оптимізації мережі ЗППТО Донецької області на середньострокову перспективу

Пропозиції з оптимізації мережі ЗППТО	Аргументація
Приєднання Дебальцевського професійно-технічного училища, Часів-Ярського професійно-технічного училища, Соледарського професійного ліцею до Бахмутського центру професійно-технічної освіти	Таке приєднання уже проведено, але підготовка робітничих кадрів у колишньому Соледарському професійному ліцеї триває.
Приєднання Костянтинівського професійного будівельного ліцею до ДНЗ «Костянтинівське вище професійне училище»	У будівельному ліцеї частка випускників будівельних професій не перевищує 15 %. ДНЗ «Костянтинівське вище професійне училище» має вищий статус, більшу кількість учнів і здійснює підготовку робітників за подібними професіями. Після їх об'єднання важливо зберегти підготовку робітників будівельних професій, приміщення, гуртожиток, а на базі найсучаснішого кухонного обладнання створити навчально-методичний центр з підготовки кухарів/кулінарів.
Приєднання Слов'янського професійного машинобудівного ліцею до Слов'янського багатопрофільного регіонального центру професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса	Відповідно до пропозицій Донецької ОДА, Слов'янський професійний машинобудівний ліцей планувалося приєднати до ДНЗ «Краматорське вище професійне металургійне училище». Аналіз напрямів підготовки робітничих кадрів, а також кількість учнів свідчать про те, що зазначений ЗППТО цілком можна приєднати до Слов'янського багатопрофільного регіонального центру професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса. Такий варіант видається більш оптимальним, тим паче, що вони знаходяться в одному місті.
Приєднання Авдіївського професійно-технічного училища, Гірницького професійно-технічного ліцею, Красногорівського вищого професійного училища до Курахівського професійного ліцею	Більшість із зазначених ЗППТО мають незначну кількість учнів, менше 50 випускників і не мають шансів для самостійного виживання. Їхнє об'єднання розширить спектр підготовки робітничих кадрів.
Приєднання Торецького професійного гірничого ліцею до Торецького професійного ліцею	Таке об'єднання вже відбулося.
Приєднання Маріупольського професійного ліцею сфери послуг, Маріупольського професійного ліцею сфери послуг і торгівлі до ДНЗ «Маріупольський центр професійно-технічної освіти»	Два перші ЗППТО мають подібну спеціалізацію, проте доцільніше об'єднати їх не між собою, а приєднати до центру професійно-технічної освіти. Завдяки цьому спектр підготовки робітничих кадрів у ньому суттєво розшириться.
Приєднання Маріупольського професійного ліцею будівництва до Маріупольського професійного машинобудівного ліцею	У Маріупольському професійному ліцеї будівництва майже не здійснюється підготовка робітників відповідного профілю. Те, що залишилося (зварювальник, монтажник), частково подібне до напрямів підготовки в Маріупольському професійному машинобудівному ліцеї. В обох закладах майже половина випускників – кухарі та перукарі. Об'єднання двох середніх за розмірами ЗППТО з подальшою концентрацією на підготовці профільних робітничих кадрів має позитивно позначитися на їхньому розвитку.

Приєднання Маріупольського професійного ліцею, Маріупольського аграрного ліцею до Маріупольського ліцею автотранспорту	Маріупольський професійний ліцей та Маріупольський ліцей автотранспорту мають подібну спеціалізацію. Логічно приєднати до них і Маріупольський професійний аграрний ліцей, де незначна кількість учнів і випускників (трактористи-машиністи, водії).
Приєднання Родинського професійного ліцею, Білицького професійного ліцею, Мирноградського професійного гірничого ліцею та Білозерського професійного ліцею до Покровського професійного ліцею	Всі зазначені ЗППТО мають приблизно однакові напрями підготовки робітничих кадрів. У них незначна кількість учнів і випускників. За результатами кластерного аналізу вони потрапили до групи з поганими чи найгіршими показниками розвитку. В перспективі на базі Покровського професійного ліцею доцільно створити центр професійно-технічної освіти з підготовки кадрів для гірничодобувної промисловості. При цьому необхідно вирішити питання повернення у власність цього ліцею гуртожитків.
Приєднання ДНЗ «Дружківський професійний ліцей до ДНЗ «Краматорське вище професійне металургійне училище»	Приєднання було запропоновано рішенням Донецької ОДА. Зазначені ЗППТО мають подібну спеціалізацію, проте в Дружківському професійному ліцеї застаріла матеріально-технічна база, незначна кількість учнів і випускників. Тому таке об'єднання видається логічним і доцільним.
Приєднання Сіверського професійного аграрного ліцею до ДНЗ «Бахмутський професійний аграрний ліцей»	Таке приєднання було запропоновано Донецькою ОДА. Воно видається логічним, зважаючи на кількість учнів і випускників у Сіверському професійному аграрному ліцеї
Приєднання Волноваського професійного ліцею до Великоновоселківського професійного ліцею	Зазначені ЗППТО мають подібну спеціалізацію, проте за окремими параметрами розвитку, зокрема матеріально-технічною базою, наявністю гуртожитку краще виглядає саме Новосілівський професійний ліцей.
Приєднання ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне будівельне училище м. Краматорська» до ДПТНЗ «Краматорський центр професійно-технічної освіти»	Таке приєднання передбачено пропозиціями Донецької ОДА і видається доцільним.
Приєднання Лиманського професійно-технічного училища до Слов'янського багатопрофільного регіонального центру професійної освіти ім. П.Ф. Кривоноса	В обох ЗППТО здійснюється підготовка робітничих кадрів для залізничного транспорту. Зважаючи на потреби ринку праці, здійснювати підготовку робітничих кадрів в двох ЗППТО недоцільно.

ДОДАТКИ

Додаток А

Демографічні показники у розрізі міст і районів Донецької області (на 1000 осіб)

Міста та райони області	Роки					
	2007		2010		2013	
	Народжуваність	Смертність	Народжуваність	Смертність	Народжуваність	Смертність
ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТЬ	8,9	18	9,3	16,6	9,4	15,9
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	8,8	17,7	9,2	16,3	9,3	15,6
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	9,4	20,7	10	19,9	10,2	18,9
ДОНЕЦЬК (МІСЬКРАДА)	8,2	15,2	8,6	14	9	13,2
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	8,2	15,2	8,6	14	9	13,3
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	0	0	3,7	5,6	5,7	9,5
м. ДОНЕЦЬК	8,2	15,1	8,6	14	9	13,2
БУДЬОННІВСЬКИЙ РАЙОН	8,7	15,5	9,8	15,4	10,6	13,7
ВОРОШИЛОВСЬКИЙ РАЙОН	5,6	17,8	6,3	13,9	6,4	13
КАЛІНІНСЬКИЙ РАЙОН	7,8	13,1	8,7	12	8,1	11
КИЇВСЬКИЙ РАЙОН	7,5	12,6	7,9	11,8	8,3	11,4
КІРОВСЬКИЙ РАЙОН	9	15,3	8,9	14,6	9,3	13,9
КУЙБИШЕВСЬКИЙ РАЙОН	8,7	15,8	9	15,3	10,1	14,5
ЛЕНІНСЬКИЙ РАЙОН	9,2	14,8	9,2	13,6	9,4	13,8
ПЕТРОВСЬКИЙ РАЙОН	8,6	16,2	8,3	15,1	9,4	14,4
ПРОЛЕТАРСЬКИЙ РАЙОН	8,4	16,3	9,2	15	9,3	13,8
м. МОСПИНЕ	10,5	25	10,8	22,1	11,3	21,3
смт ГОРБАЧЕВО-МИХАЙЛІВКА	0	0	6,4	5,4	5,4	10,9
смт ЛАРИНЕ	7,1	16,7	5,7	5,7	3,6	3,6
м. АВДІЇВКА	9,3	15,9	8,3	17	9,7	14,3
АРТЕМІВСЬК (МІСЬКРАДА)	9,6	19,3	9,3	16,9	9,5	16,3
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	9,6	19,3	9,3	16,9	9,5	16,3
м. АРТЕМІВСЬК	9,8	17,8	9	16,1	9,6	15,6
смт КРАСНА ГОРА	22,6	7,5	52	8,9	13,9	18,6
м. СОЛЕДАР	8,9	21,5	9,4	16	10,4	15,6
м. ЧАСІВ ЯР	8,9	26,3	8,7	22,5	8,4	20,3
ГОРЛІВКА (МІСЬКРАДА)	9	19,8	9,3	17,5	9,4	17,5
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	9	19,8	9,3	17,5	9,4	17,4
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	1,3	16,4	14	26,6	9,2	26,7
м. ГОРЛІВКА	9,1	19,8	9,3	17,5	9,3	17

Міста та райони області	Роки					
	2007		2010		2013	
	Народжуваність	Смертність	Народжуваність	Смертність	Народжуваність	Смертність
смт ГОЛЬМІВСЬКИЙ	7,5	19,2	8,5	16	10,9	18,9
смт ЗАЙЦЕВЕ	7,9	23,2	10,7	22,9	5,3	40,6
смт ПАНТЕЛЕЙМОНІВКА	8,3	18,5	9,6	15,8	10,6	17,4
ДЕБАЛЬЦЕВЕ (МІСЬКРАДА)	8,1	18,4	8,5	15,8	9	15,8
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	8,1	18,4	8,5	15,8	9	15,8
м. ДЕБАЛЬЦЕВЕ	8,8	20,2	8,6	17,8	10,7	18
смт МИРОНІВСЬКИЙ	6,9	19,2	8,7	16,5	7	15,4
м. СВИТЛОДАРСЬК	7,6	13,8	8	11	6,9	11,5
ДЗЕРЖИНСЬК (МІСЬКРАДА)	8,2	19,5	8,9	18,4	9,2	18,3
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	8,3	20	9,1	18,9	9,6	18,9
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	5,2	8,7	3,9	8	1,8	5,7
м. ДЗЕРЖИНСЬК	9	19,5	9,9	19	10,7	20,2
смт КІРОВЕ	7,6	21	8,4	19,8	11,3	18,1
смт КУРДЮМІВКА	9	28,9	3,1	27,3	9,1	33
смт ЛЕНІНСЬКЕ	8,7	27,9	2,4	21,2	6,3	17,6
смт НЕЛІПІВКА	5,9	16,1	7	22,8	9,1	19,9
смт НОВГОРОДСЬКЕ	8,1	20,3	10,1	18,9	7,8	17
смт ПЕТРІВКА	9,4	17,2	5,3	15,1	5,4	16,2
смт ЩЕРБІНІВКА	6,9	17,6	8,5	15	5,3	17
м. АРТЕМОВЕ	6,3	19,9	8	16,9	8,1	15,2
ДИМИТРОВ (МІСЬКРАДА)	9,1	18,8	10,1	16,9	10,8	16
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	9,3	19,2	10,3	17,2	11	16,3
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	0	0	0	0	0	0
м. ДИМИТРОВ	9,3	19,2	10,3	17,2	11	16,3
ДОБРОПІЛЛЯ (МІСЬКРАДА)	9,7	18,6	10,1	18,4	9,5	17,4
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	9,7	18,6	10,1	18,3	9,5	17,4
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	10,4	31,3	12,5	100	0	29,9
м. ДОБРОПІЛЛЯ	10,5	18,3	10,5	17	10,5	16,4
смт ВОДЯНСЬКЕ	9,5	19,7	9,5	21,6	9,6	22,3
смт НОВОДОНЕЦЬКЕ	7,3	15,2	7,3	14,6	9	13,1
м. БІЛИЦЬКЕ	9,9	27,8	10,6	27,3	9,1	23
м. БІЛОЗЕРСЬКЕ	9,1	15,1	10	17	8,1	17,6
ДОКУЧАЄВСЬК (МІСЬКРАДА)	9,1	19,1	8,5	16,9	11,2	16,5
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	8,6	19,3	8,7	16,5	11,4	16,7
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	25,1	13,1	4,9	27,1	7,6	12,7
м. ДОКУЧАЄВСЬК	8,6	19,3	8,7	16,5	11,4	16,7
ДРУЖКІВКА (МІСЬКРАДА)	8,9	17,4	8,5	16,2	8,7	16
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	9	17,5	8,6	16,3	8,7	16,1

Міста та райони області	Роки					
	2007		2010		2013	
	Народжуваність	Смертність	Народжуваність	Смертність	Народжуваність	Смертність
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	1,3	10,3	0	5,2	5,3	8
м. ДРУЖКІВКА	8,9	17,6	8,8	16,4	8,9	16,2
смт ОЛЕКСІЄВО-ДРУЖКІВКА	9,7	17,2	5,9	15,5	7,8	15
смт НОВОГРИГОРІВКА	7,8	5,2	10,3	20,5	7,9	15,7
смт НОВОМИКОЛАЇВКА	0	0	10	10	0	30,3
смт РАЙСЬКЕ	8,3	14,5	11,7	13,8	7,7	17,6
ЄНАКІЄВЕ (МІСЬКРАДА)	8,5	21,1	9,5	19,7	9,6	19,4
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	8,7	21,4	9,6	19,8	9,6	19,6
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	3,8	11	7,2	17,3	8,3	13,9
м. ЄНАКІЄВЕ	8,6	20,6	10,1	19,2	9,9	19,5
смт ОЛЕКСАНДРІВСЬКЕ	4	27,4	3	19,2	5,7	26,4
смт БУЛАВИНСЬКЕ	11,4	23,4	9,3	19,2	8,3	14,3
смт ДРУЖНЕ	0	0	2,9	10,2	4,4	0
смт КАРЛО-МАРКСОВЕ	8,6	21,5	7,4	19,6	7	18,8
смт КОРСУНЬ	13,9	21	8,5	20,3	7,2	19,7
смт ОЛЕНІВКА	0	14	2,5	26	9	19,4
смт ОЛЬХОВАТКА	8,7	24,8	8,1	25,2	8,4	18
смт ПРИБЕРЕЖНЕ	0	6,3	0	0	0	6,5
м. ВУГЛЕПІРСЬК	9,5	24,8	10,5	21,2	12,6	24,1
м. ЮНОКОМУНАРІВСЬК	8,7	23,3	9,5	21,9	10,2	20,1
ЖДАНІВКА (МІСЬКРАДА)	8,3	16,5	9,6	16,1	8,9	15,6
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	8	16,5	9,7	16	8,9	15,5
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	38,5	23,1	0	36	0	21,1
м. ЖДАНІВКА	8,1	16,5	10	16,1	9,3	15,4
смт ВІЛЬХІВКА	7,3	15,9	3,9	14,1	2,6	17,2
МАРІУПОЛЬ (МІСЬКРАДА)	8	16,1	8,7	14,9	8,5	14,3
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	8	16,1	8,7	14,9	8,5	14,3
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	4,2	10,5	7,7	12	4,4	11
м. МАРІУПОЛЬ	8	16,2	8,7	14,9	8,4	14,3
смт САРТАНА	6,2	13,7	9,6	13,8	9	12,5
смт СТАРИЙ КРИМ	5,9	12,3	7,7	14,3	9,4	12,4
смт ТАЛАКІВКА	10,4	19,8	10,4	20,5	12,3	14,3
м. КІРОВСЬКЕ	9,5	13,6	7,7	11,8	8,3	12,7
м. КОСТЯНТИНІВКА	8,4	20	9,2	19,2	8,8	19,1
КРАМАТОРСЬК (МІСЬКРАДА)	9,4	18	10	16,8	9,5	15,7
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	9,4	18	10	16,8	9,5	15,8
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	6,3	22,7	2,6	20,9	1,3	1,3
м. КРАМАТОРСЬК	9,8	18,1	10,8	16,8	9,8	16,2

Міста та райони області	Роки					
	2007		2010		2013	
	Народжуваність	Смертність	Народжуваність	Смертність	Народжуваність	Смертність
с/мт ОЛЕКСАНДРІВКА	7,2	14,5	12,1	19,4	9,6	9,6
с/мт БІЛЕНЬКЕ	5,9	18,6	4,7	19,7	11,8	16,7
с/мт КОМИШУВАХА	9,9	21,7	2	4	4,1	10,2
с/мт КРАСНОТОРКА	8,9	15,1	4,3	13	4	17,4
с/мт МАЛОТАРАНІВКА	6,9	19,6	4,6	13,3	5,7	4,6
с/мт СОФІЇВКА	4,6	16,2	6,9	12,7	7	10,5
с/мт ШАБЕЛЬКІВКА	7,5	14,8	8,9	12,9	6,8	11,8
с/мт ЯСНА ПОЛЯНА	6,6	15,5	6,1	11,7	5,6	13
с/мт ЯСНОГІРКА	8,8	17,8	6,7	21,1	8,6	14,8
КРАСНОАРМІЙСЬК (МІСЬКРАДА)	10,1	17,7	10,5	16,1	11	14,7
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	10,1	17,7	10,5	16,1	11	14,7
м. КРАСНОАРМІЙСЬК	10,1	16,5	11	15,6	10,9	14,1
с/мт ШЕВЧЕНКО	12,3	33,6	10,1	23,5	19,7	23,6
м. РОДИНСЬКЕ	9,4	21,9	7,6	18,3	10	17,2
КРАСНИЙ ЛИМАН (МІСЬКРАДА)	11,2	23,3	12,5	21,6	13,4	21,8
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	10,8	22,2	12,1	21,8	13,7	21,8
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	18,9	46,9	22,3	18,4	7,1	21,3
м. КРАСНИЙ ЛИМАН	10,8	22,2	12,1	21,8	13,7	21,8
МАКІЇВКА (МІСЬКРАДА)	8,9	18,6	9,2	16,9	9,4	15,9
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	8,9	18,6	9,2	16,8	9,4	15,8
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	11,5	36,3	8,9	43	12,3	39,8
м. МАКІЇВКА	9,2	18,8	9,2	16,8	9,5	15,9
с/мт ЗЕМЛЯНКИ	8,6	26,3	40	32,1	16,8	16,8
с/мт ЯСИНІВКА	5,1	17,2	7,2	17,1	8,5	17,7
с/мт ВЕЛИКЕ ОРИХОВЕ	12,7	33,2	3,2	22,6	13,2	14,9
с/мт НИЖНЯ КРИНКА	7,8	19,1	7,4	16,5	6,8	15,5
с/мт ЛІСНЕ	7	21,1	21,6	14,4	0	14,6
с/мт КРАСНИЙ ОКТЯБРЬ	2,1	17,9	8,6	10,7	4,4	10,9
с/мт КРИНИЧНА	6,3	14,2	9,3	16,3	12,6	12,6
с/мт МАЯК	5	6,7	3,3	7,5	5	12,5
с/мт ВУГЛЯР	0	1,7	10,8	17,1	6,4	11
с/мт ВИСОКЕ	9,9	9,9	8,3	18,6	8,5	29,9
с/мт ГРУЗЬКО-ЗОРЯНСЬКЕ	8,5	16,9	6,4	15	6,6	19,9
с/мт ГРУЗЬКО-ЛОМІВКА	6,2	20	6,3	19	4,8	22,3
с/мт ГУСЕЛЬСЬКЕ	0	4,2	8,6	8,6	10,9	15,2
с/мт КОЛОСНИКОВЕ	0	0	6,5	17,9	0	13,2

Міста та райони області	Роки					
	2007		2010		2013	
	Народжуваність	Смертність	Народжуваність	Смертність	Народжуваність	Смертність
с/мт МЕЖОВЕ	6,6	13,1	5,7	21,3	3,3	13,3
с/мт ПРОЛЕТАРСЬКЕ	0	18,3	5,5	17,8	5,9	16,5
с/мт СВЕРДЛОВЕ	0	0,7	10,5	13,8	4,7	14,7
м. НОВОГРОДІВКА	10	19,4	10,2	20,3	9,1	18,1
СЕЛИДОВЕ (МІСЬКРАДА)	10	19,6	10,1	17,9	9,9	18
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	10	19,6	10,1	17,9	9,9	18
м. СЕЛИДОВЕ	10,7	16,7	10,3	15,3	10,6	15,9
с/мт ВИШНЕВЕ	3,9	7,8	11,6	0	0	7,7
с/мт КОМИШІВКА	2,3	40,8	2,2	32,8	4,6	55,3
с/мт КУРАХІВКА	13,9	32,2	11	25,7	10,9	27,7
с/мт ГОСТРЕ	13,2	29,1	7	23,9	10,5	15
с/мт ЦУКУРИНЕ	10,9	24,7	11,4	20,9	11,1	19,7
м. ПРНИК	9,5	19,7	10,8	18,9	9,7	18,1
м. УКРАЇНСЬК	8	19,9	9,2	19,3	8,7	18,2
СЛОВ'ЯНСЬК (МІСЬКРАДА)	9,1	16,7	9,3	15,6	9,5	15,7
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	9,1	16,7	9,3	15,6	9,5	15,7
м. СЛОВ'ЯНСЬК	9,3	17	9,7	16	9,7	15,7
м. МИКОЛАЇВКА	9,6	14,7	7,4	13,9	8,6	17
м. СВЯТОГІРСЬК	3,3	16,5	4,6	11	6,5	11,6
СНІЖНЕ (МІСЬКРАДА)	8,7	20,2	8,6	18,6	9,3	17,3
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	8,8	20,4	8,6	18,5	9,4	17
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	0	0	5	22,6	3,9	38,2
м. СНІЖНЕ	10,2	24,2	9,6	18,9	10,2	16,7
с/мт АНДРІВКА	4,4	12,4	6,3	21,9	5	22,2
с/мт БРАЖИНЕ	5,9	11,8	6,1	18,2	6,2	37,4
с/мт ПРНИЦЬКЕ	3,3	18,1	10,2	12,7	6	11,9
с/мт ЗАЛІСНЕ	3,2	12	6,1	19,6	7,9	14,5
с/мт ЛИМАНЧУК	3,2	9,5	2,2	9,8	2,2	7,8
с/мт НИКИФОРОВЕ	5,1	2,6	0	13	13,6	19
с/мт ПЕРВОМАЙСЬКИЙ	8,1	10,2	6	15,9	6,7	14,1
с/мт ПЕРВОМАЙСЬКЕ	0	1,8	16,5	29,3	7,7	30,9
с/мт ПОБЕДА	0	0	5,5	9,1	13	16,7
с/мт СЕВЕРНЕ	7	12,7	6,4	18	8,6	18,8
ТОРЕЗ (МІСЬКРАДА)	8,8	21,3	9,1	18,9	9	17,9
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	8,8	21,3	9,1	18,9	9	17,9
м. ТОРЕЗ	10,2	23,8	10,3	20,5	10,4	19,4
с/мт ПЕЛАГІВКА	4,5	14,3	5,8	14,4	5,3	13,3

Міста та райони області	Роки					
	2007		2010		2013	
	Народжуваність	Смертність	Народжуваність	Смертність	Народжуваність	Смертність
с/мт РОЗСИПНЕ	6,3	15,5	6,9	16,2	5,9	17
м. ВУГЛЕДАР	11,9	10,4	10,9	12,3	11,1	11,2
ХАРЦИЗЬК (МІСЬКРАДА)	10,2	17,7	10,1	16,5	10,1	16,7
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	10,3	17,8	10	16,5	10,1	16,7
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	8,7	13,5	13,4	22,6	9,8	15,2
м. ХАРЦИЗЬК	10,6	16,7	10,3	15,4	10,2	15,8
с/мт ВОЙКОВЕ	20,4	0	0	0	0	0
с/мт ПРНЕ	11,2	19,7	10,2	18,9	13,3	21,2
с/мт ЗУЇВКА	8	24,9	11,3	20,1	11,3	21
с/мт МИКОЛАЇВКА	9,9	34,7	17,6	11,8	0	44,1
с/мт ПОКРОВКА	0	17	5,8	11,7	11,9	17,9
с/мт ТРОЇЦЬКО-ХАРЦИЗЬК	11,2	38,2	15,2	33,3	8,2	44,9
с/мт ШАХТНЕ	5,5	20	7	22,1	4,9	32,1
с/мт ШИРОКЕ	10	33,2	21,5	28,6	6,5	29,7
м. ЗУГРЕС	9,5	16,7	8,6	15,9	9,1	14,6
м. ІЛОВАЙСЬК	10,3	18,5	9,6	17,7	10,8	17,2
ШАХТАРСЬК (МІСЬКРАДА)	9,4	20,8	9,5	19,2	10,7	17,3
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	9,5	21,5	9,5	19,3	10,8	17,4
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	3,6	0,5	6,9	14,2	9,3	14,2
м. ШАХТАРСЬК	10	21,6	10	18,9	11,3	17,7
с/мт КОНТАРНЕ	7,6	19,2	5	21,3	5,4	20,9
с/мт МОСКОВСЬКЕ	1,3	22,1	8,4	25,2	6,2	13,8
с/мт СЕРДИТЕ	6,7	21	7,8	17,7	7,2	16
с/мт СТИЖКІВСЬКЕ	6,7	21,1	6,8	23,8	8,3	14,5
м. ЯСИНУВАТА	9,5	17,5	9,8	16,4	10	15,5
ОЛЕКСАНДРІВСЬКИЙ РАЙОН	9,8	19,7	10	18,1	11	18,3
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	11,7	14,5	8,6	12,8	11,1	13,6
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	9,4	20,9	10,3	19,3	10,9	19,4
с/мт ОЛЕКСАНДРІВКА	11,7	14,5	8,6	12,8	11,1	13,6
АМВРОСІВСЬКИЙ РАЙОН	9	21,6	10,8	19,7	9,8	19,5
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	8,9	20,8	10,1	18,6	9,5	19,8
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	9,2	22,6	11,5	21	10,2	19,1
м. АМВРОСІВКА	9,1	19,8	10,5	18,1	9,8	19,5
с/мт ВОЙКОВСЬКИЙ	9,2	22,3	9,8	19,5	8,7	19,1
с/мт КУТЕЙНИКОВЕ	6,9	28,1	10,1	20,2	7,1	20,6
с/мт НОВОАМВРОСІВСЬКЕ	8	22	6,6	20,7	8,6	21,8
АРТЕМІВСЬКИЙ РАЙОН	9,2	22,2	9,2	19,9	10,2	19,5

Міста та райони області	Роки					
	2007		2010		2013	
	Народжуваність	Смертність	Народжуваність	Смертність	Народжуваність	Смертність
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	8,3	22	6,6	17,7	8,2	19
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	9,7	22,3	10,4	21	11,1	19,7
м. СІВЕРСЬК	7,5	20,7	6	17	8,2	17,6
смт ЛУГАНСЬКЕ	12,2	28,9	9,4	21,3	8,3	26,2
ВЕЛИКОНОВОСІЛКІВСЬКИЙ РАЙОН	9,3	21,1	8,6	19,8	9,7	20,2
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	10	18,7	8,1	19,5	9,6	20,2
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	9,2	21,5	8,7	19,8	9,8	20,2
смт ВЕЛИКА НОВОСІЛКА	10	18,7	8,1	19,5	9,6	20,2
ВОЛНОВАХСЬКИЙ РАЙОН	9,9	20,5	10,6	18,6	10,2	18,1
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	9,8	19	10,6	17,4	10,1	17,2
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	10	22,8	10,7	20,6	10,4	19,4
м. ВОЛНОВАХА	9,8	18,7	10,7	15,4	10	17
смт БЛАГОДАТНЕ	11,2	12,8	11,6	16,5	10,2	16,2
смт ВОЛОДИМИРІВКА	7,6	19,6	10,1	18,9	8,7	20,2
смт ДОНСЬКЕ	9,4	14,4	9,9	16,5	10,9	14,1
смт КОМСОМОЛЬСЬКИЙ	0	6,7	2,4	9,5	0	14,8
смт НОВОТРОЇЦЬКЕ	11,4	22	11	21,9	11,2	19,1
смт ОЛЕНІВКА	10,9	19,4	13,1	17,7	9,9	14
смт ОЛЬГІНКА	10,3	23	8,9	20,2	10,9	19,6
ВОЛОДАРСЬКИЙ РАЙОН	10,9	18,6	10,6	16,7	10,3	16,2
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	10,5	19,1	9,4	15,6	8,9	14,3
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	11,1	18,3	11,1	17,2	10,9	16,9
смт ВОЛОДАРСЬКЕ	10,5	19,1	9,4	15,6	8,9	14,3
ДОБРОПІЛЬСЬКИЙ РАЙОН	11,4	24,1	9,8	19,3	10,5	19,5
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	12,7	21,4	6	13,6	11	17,9
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	11,3	24,5	10,3	20,1	10,4	19,7
смт СВЯТОГОРІВКА	12,7	21,4	6	13,6	11	17,9
КОСТЯНТИНІВСЬКИЙ РАЙОН	10,6	20,6	8,9	21	9	17,8
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	10,6	20,6	8,9	21	9	17,8
КРАСНОАРМІЙСЬКИЙ РАЙОН	7,8	21,7	8,3	20,3	9,4	21,1
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	8,1	23,6	9,2	17,8	8,6	18,5
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	7,7	21,2	8	21	9,6	21,9
смт ГРОДІВКА	7,8	20	6,8	17	8,1	20,9
смт НОВОЕКОНОМІЧНЕ	7	29,8	11,3	20,9	8,3	17,6
смт УДАЧНЕ	10,6	18,3	9,3	13,3	10	16,4
КРАСНОЛИМАНСЬКИЙ РАЙОН	10,8	24	11,7	22,5	9,4	19
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	10,4	24,8	12,7	22,2	9,2	18,3

Міста та райони області	Роки					
	2007		2010		2013	
	Народжуваність	Смертність	Народжуваність	Смертність	Народжуваність	Смертність
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	11,2	23,1	10,7	22,8	9,7	19,7
смт ДРОБИШЕВЕ	12,5	30,6	10	25,6	9,1	18,5
смт КІРОВСЬК	9,3	22,3	11,5	21,1	10,2	16,6
смт НОВОСЕЛІВКА	4,8	15	26,9	19,2	10,4	17,8
смт ЯМПІЛЬ	8	27,8	11,6	25,6	8,6	19,6
смт ЯРОВА	14,6	22,6	10,2	16,8	8	19,4
МАР'ІНСЬКИЙ РАЙОН	9,1	19,3	10,5	17,7	10	18,1
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	9,4	19,6	10,1	17	10	17,7
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	8,5	18,6	11,1	19,1	10,1	18,8
м. МАР'ІНКА	10,8	22,9	10,7	16,4	10	20,8
м. КРАСНОГОРІВКА	9,7	18,3	10,1	20	9,2	15,2
м. КУРАХОВЕ	8,1	17,9	10	14,3	10,7	16,8
смт ОЛЕКСАНДРІВКА	8,3	23,8	9,1	19,7	9,6	20,4
смт ІЛЛІНКА	4,7	16,4	13,6	13,6	8,9	8,9
смт СТАРОМИХАЙЛІВКА	12,6	20,9	10,1	17,6	10,3	21,6
НОВОАЗОВСЬКИЙ РАЙОН	8,9	18,7	10,3	18	11,4	17
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	8,8	17,6	8,9	16,4	9,9	15,5
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	9	19,4	11,3	19,1	12,5	17,9
м. НОВОАЗОВСЬК	8,5	18,5	8,8	16	10,7	16,3
смт СЕДОВЕ	10,2	13,5	9,5	18,3	6,3	12,3
ПЕРШОТРАВНЕВИЙ РАЙОН	8,7	18,2	9,3	18,1	9,2	15,7
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	9,6	16,6	8,8	16,1	7,9	13,6
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	7,8	19,9	9,7	20,1	10,6	17,8
смт МАНГУШ	8,8	15,4	9,3	14,4	7,7	13,3
смт ЯЛТА	10,9	18,5	8,1	18,7	8,1	14
СЛОВ'ЯНСЬКИЙ РАЙОН	11,1	22,8	11,3	20,2	11,2	17,9
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	11,5	22,6	12,1	21,4	12,7	19,4
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	10,7	23	10,7	19,2	10	16,7
смт АНДРІІВКА	20,1	46,9	22	37,8	26,3	58,4
смт БИЛБАСІВКА	12,4	23	11,4	17,8	11,7	14,6
смт ДОНЕЦЬКЕ	8,8	21,9	9	28,4	7,8	9,4
смт РАЙГОРОДОК	9	16,4	10,7	20	13,7	18,4
смт ЧЕРКАСЬКЕ	10,6	21,1	12,7	23,5	10,9	21,2
СТАРОБЕШЕВСЬКИЙ РАЙОН	10,4	18,8	10,8	19,4	11	16,8
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	9,9	17,7	11,3	19,4	10,4	15,9
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	11,1	19,9	10,2	19,3	11,6	17,8
м. КОМСОМОЛЬСЬКЕ	10	20	13	20,7	10,8	18,7
смт СТАРОБЕШЕВЕ	8,5	18,2	14,7	23,7	11,9	14,9

Міста та райони області	Роки					
	2007		2010		2013	
	Народжуваність	Смертність	Народжуваність	Смертність	Народжуваність	Смертність
сmt НОВИЙ СВІТ	10,6	14,5	6,8	14,7	8,9	12,9
ТЕЛЬМАНОВСЬКИЙ РАЙОН	9,7	19,2	11,5	20,4	9,9	19,1
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	11,2	17,1	12,2	18,1	9	15,9
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	9	20,2	11,2	21,4	10,3	20,5
сmt ТЕЛЬМАНОВЕ	12	14,1	15,5	15,5	11,4	14,5
сmt АНДРІЇВКА	11,6	25,5	9,9	25,1	8,9	18,1
сmt МИРНЕ	8,8	11,4	8	13,3	3,3	15,9
ШАХТАРСЬКИЙ РАЙОН	8,9	21,9	8,8	19	9	20,2
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	8,9	21,9	8,8	19	9	20,2
ЯСИНУВАТСЬКИЙ РАЙОН	10,6	20,9	10,3	20,2	10,5	17,3
МІСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ	10,6	23,8	11,9	20,4	9	13,5
СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ	10,5	19,7	9,6	20,2	11,2	18,9
сmt ВЕРХНЬОТОРЕЦЬКЕ	9	27,3	15,3	19,3	10,4	15,1
сmt ЖЕЛАННЕ	6,5	16,2	10,7	21,4	8,9	13,7
сmt КЕРАМІК	4,8	21,5	5,1	30,5	2,7	10,7
сmt ОЧЕРЕТИНЕ	14,2	24,2	10,5	19,8	8,4	12,5

Додаток Б

Список закладів передвищої та вищої освіти Донецької області

Заклади передвищої освіти	Заклади вищої освіти
Артемівський факультет економіки та підприємництва Приватного вищого навчального закладу «Донецький університет економіки та права»	Горлівський інститут іноземних мов ДНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Бахмут)
Бахмутський індустріальний технікум ДНЗ «Донецький національний технічний університет»	Навчально-науковий професійно-педагогічний інститут Української інженерно педагогічної академії (м. Бахмут)
Бахмутський коледж транспортної інфраструктури	Приватний ВНЗ «Донецький університет економіки та права» (м. Бахмут)
ВНЗ КФВ «Бахмутський коледж мистецтв імені Івана Карабиця»	Костянтинівська філія Донецького національного університету імені Василя Стуса
ВП ПВНЗ «Донецький університет економіки та права» «Фінансово-правовий коледж» (м. Бахмут)	Донбаська державна машинобудівна академія (м. Краматорськ)
Донецьке вище училище олімпійського резерву імені С. Бубки (м. Бахмут)	Донбаська національна академія будівництва і архітектури (м. Краматорськ)
КЗ «Бахмутський медичний коледж»	Донбаський інститут техніки та менеджменту Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая» (м. Краматорськ)
Вугледарський коледж Донецького державного університету управління	Донецький інститут Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (м. Краматорськ)
Дружківський житлово-комунальний коледж Донбаської національної академії будівництва і архітектури	Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (м. Краматорськ)
Дружківський технікум Донбаської державної машинобудівної академії	Приватний вищий навчальний заклад «Краматорський економіко-гуманітарний інститут»
Комунальний заклад «Костянтинівський медичний коледж»	Лиманська філія Українського державного університету залізничного транспорту
Костянтинівський індустріальний технікум Державного вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет»	Азовський морський інститут Національного університету «Одеська морська академія» (м. Маріуполь)
Коледж приватного вищого навчального закладу «Макіївський економіко-гуманітарний інститут» (м. Краматорськ)	Державний вищий навчальний заклад «Приазовський державний технічний університет» (м. Маріуполь)
Краматорський коледж Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського	Донецький державний університет управління (м. Маріуполь) Маріупольська філія Донецького державного університету управління
Краматорський технологічний технікум	Маріупольська філія Донецького національного університету імені Василя Стуса
Машинобудівний коледж Донбаської державної машинобудівної академії Лиманський медичний коледж Донецького національного медичного університету	Маріупольський державний університет
Вищий навчальний заклад комунальної форми власності «Маріупольський коледж мистецтв»	Маріупольський інститут Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

Комунальний заклад «Маріупольський медичний коледж»	Маріупольський навчально-консультаційний центр Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського
Маріупольський будівельний коледж	Приватний вищий навчальний заклад «Донецький інститут соціальної освіти»
Маріупольський електромеханічний технікум	Навчально-консультаційний пункт у м. Маріуполі Харківського національного університету внутрішніх справ
Маріупольський коледж ДГЗ «Приазовський державний технічний університет»	Навчально-науковий інститут бізнесу та гостинності Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського
Маріупольський коледж Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського	Донецька філія Приватного вищого навчального закладу «Університет сучасних знань» (м. Мирноград)
Маріупольський машинобудівний коледж Державного вищого навчального закладу «Приазовський державний технічний університет»	Державний вищий навчальний заклад «Донецький національний технічний університет» (м. Покровськ)
Маріупольський механіко-металургійний коледж Державного вищого навчального закладу «Приазовський державний технічний університет»	Індустріальний інститут Державного вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет» (м. Покровськ)
Маріупольський коледж Державного вищого навчального закладу «Приазовський державний технічний університет»	Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ)
КЗ «Покровський педагогічний коледж»	Інститут прикладної математики і механіки Національної академії наук України (м. Слов'янськ)
Селидівський гірничий технікум	
Відокремлений структурний підрозділ Національного авіаційного університету Слов'янський коледж Національного авіаційного університету	
Відокремлений структурний підрозділ «Слов'янський коледж Луганського національного аграрного університету»	
Державний вищий навчальний заклад «Слов'янський коледж транспортної інфраструктури»	
Слов'янський енергобудівний технікум Слов'янський хіміко-механічний технікум	
ВНЗ КВ «Торецький музичний коледж»	
Донбаський державний коледж технологій та управління (м. Торецьк)	
Великоаноандольський лісовий коледж (смт Графське)	
Відокремлений структурний підрозділ «Костянтинівський коледж Луганського національного аграрного університету» (с. Іллінівка Костянтинівського району)	
ВСП «Донецький коледж Луганського національного аграрного університету» (м. Красногорівка)	
Курахівська філія Дніпровського державного технікуму енергетичних та інформаційних технологій	

Додаток В

Класифікація ЗППО Донецької області за спеціалізацією

Види спеціалізації ЗППО	Комплексні	18	<ol style="list-style-type: none"> 1. Покровський професійний ліцей. 2. ДНЗ «Білицький професійний ліцей». 3. Селидівський професійний ліцей. 4. Курахівський професійний ліцей. 5. ДНЗ «Дружківський професійний ліцей». 6. Торезький професійний ліцей. 7. Маріупольський професійний ліцей. 8. Краматорське вище професійне училище. 9. ДНЗ «Костянтинівське вище професійне училище». 10. Родинський професійний ліцей. 11. Лиманське професійно-технічне училище. 12. Авдіївське професійно-технічне училище. 13. Соледарський професійний ліцей. 14. ДНЗ «Донецький центр професійно-технічної освіти державної служби зайнятості»
	Гірничі	2	<ol style="list-style-type: none"> 1. ДНЗ «Мирноградський професійний гірничий ліцей». 2. Білозерський професійний гірничий ліцей.
	Автотранспортні	1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Маріупольський професійний ліцей автотранспорту.
	Сфери послуг і торгівлі	3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Маріупольський професійний ліцей сфери послуг і торгівлі. 2. Маріупольський професійний ліцей сфери послуг. 3. ДНЗ «Краматорське вище професійне торгово-кулінарне училище»
	Професійно-технічні навчальні центри	4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Маріупольський центр професійно-технічної освіти. 2. ДПТН «Краматорський центр професійно-технічної освіти». 3. Слов'янський багатопрофільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса. 4. ДНЗ «Бахмутський центр професійно-технічної освіти».
	Будівельні	3	<ol style="list-style-type: none"> 1. ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне будівельне училище». 2. Маріупольський професійний ліцей будівництва. 3. Костянтинівський професійний будівельний ліцей.
	Машинобудівні	2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Маріупольський професійний машинобудівний ліцей. 2. Слов'янський професійний машинобудівний ліцей.
	Металургійні	2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Маріупольське вище металургійне училище. 2. ДНЗ «Краматорське вище професійне металургійне училище».
	Аграрні	4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Олександрівський професійний аграрний ліцей. 2. ДНЗ «Бахмутський професійний аграрний ліцей». 3. Маріупольський професійний аграрний ліцей. 4. ДНЗ «Слов'янський професійний аграрний ліцей». 5. Новосілівський професійний ліцей. 6. Сіверський професійний ліцей. 7. Волноваське професійно-технічне училище. 8. Гірницьке вище професійно-технічне училище. 9. ДНЗ «Красногорівське вище професійно-технічне училище».

Додаток Г

Напрями економічної діяльності та професії, за якими ведеться підготовка робітників у ЗППО Донецької області

Назва напрямку економічної діяльності	Назва професії чи їхньої комбінації
Гірничодобувна промисловість	Електрослюсар підземний; машиніст підземних установок
	Електрослюсар підземний; машиніст електровоза; машиніст підземних установок
	Машиніст електровоза; електрослюсар підземний
	Електрослюсар підземний
	Електрослюсар (слюсар) черговий з ремонту устаткування; електрозварник ручного зварювання
	Електрослюсар підземний; черговий з ремонту устаткування; гірник підземний
	Електрослюсар підземний; гірник підземний; машиніст підземних установок
	Електрослюсар підземний; гірник підземний
Металургійне виробництво	Апаратник вуглезбагачення; машиніст установок збагачення та брикетування
	Машиніст крана металургійного виробництва
	Стропальник
	Стропальник; слюсар-ремонтник; оператор поста керування станом холодного прокату; оператор поста керування станом гарячої прокатки
	Підручний сталевара конвертерного виробництва (конвертера); газорізальник
	Підручний сталевара конвертерного виробництва (конвертера)
	Технологія обробки матеріалів на верстатах і автоматичних лініях
Загальні професії електротехнічного виробництва	Металургія (обробка металів тиском)
	Електрогазозварник; електрозварник на автоматичних та напівавтоматичних машинах
	Слюсар-ремонтник; електрозварник ручного зварювання
	Електрогазозварник
	Електрозварник ручного зварювання; контролер зварювальних робіт
	Токар; оператор верстатів з програмним керуванням
	Електрогазозварник; контролер зварювальних робіт
	Електрозварник на автоматичних та напівавтоматичних машинах; слюсар-ремонтник
Верстатник широкого профілю	
Верстатник широкого профілю; оператор верстатів з програмним керуванням	

	Модельник дерев'яних моделей
	Електрогазозварник; слюсар із складання металевих конструкцій
	Електрозварник ручної зварки; слюсар з ремонту автомобілів
	Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології (монтаж, обслуговування засобів і систем автоматизації технологічного виробництва)
	Електрогазозварник; слюсар з ремонту колісних транспортних засобів
	Електрогазозварник на автоматичних і напіваавтоматичних машинах
	Електрогазозварник; електрозварник на автоматичних та напіваавтоматичних машинах; контролер зварювальних робіт
	Слюсар із складання металевих конструкцій; електрозварник ручного зварювання
	Токар-револьверник; електрозварник ручного зварювання
	Технологія обробки матеріалів на верстатах і автоматичних лініях
	Галузеве машинобудування (експлуатація та ремонт підйомно-транспортних, будівельних і дорожніх машин і обладнання)
	Прикладна механіка (зварювальне виробництво)
	Електрогазозварник; газорізальник
Загальні для всіх галузей економіки	Офісний службовець (бухгалтерія)
	Офісний службовець (бухгалтерія); оператор електронно-обчислювальних машин
	Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування
	Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування; слюсар з ремонту колісних транспортних засобів
	Електрогазозварник; електрозварник на автоматичних та напіваавтоматичних машинах
	Оператор з обробки інформації програмного забезпечення
	Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення; діловод
	Монтаж та експлуатація цивільних споруд
	Канторський (офісний) службовець (бухгалтерія)
	Оператор комп'ютерного набору, обліковець з реєстрації бухгалтерських даних
	Оператор комп'ютерного набору; офісний службовець (бухгалтерія)
	Оператор комп'ютерного набору, секретар
	Оператор комп'ютерного верстки; касир в банку
	Машиніст крана (кранівник); електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування
	Секретар керівника (організації, підприємства, установи)

Залізничний транспорт	Помічник машиніста тепловоза; помічник машиніста електровоза; слюсар з ремонту рухомого складу
	Помічник машиніста тепловоза; слюсар з ремонту рухомого складу
	Слюсар з ремонту рухомого складу; електрозварник ручного зварювання
	Помічник машиніста тепловоза
	Оператор комп'ютерного набору. Приймоздавальник вантажу та багажу. Провідник пасажирського вагону
	Оператор станційного технологічного центру оброблення поїзної інформації та перевізних документів; приймальник поїздів; сигнальник
Автомобільний транспорт	Оператор поста централізації; станційного технологічного центру оброблення поїзної інформації та перевізних документів; приймальник поїздів; оператор комп'ютерного набору
	Машиніст крана автомобільного; слюсар ремонту колісних транспортних засобів; водій транспортних засобів (категорія «С»)
	Слюсар ремонту колісних транспортних засобів; водій транспортних засобів (категорія «С»)
	Слюсар ремонту колісних транспортних засобів
	Слюсар ремонту колісних транспортних засобів: електрозварник
	Електрогазозварник; водій автотранспортних засобів (категорія «С»)
Будівельні, монтажні і ремонтно-будівельні роботи	Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів; рихтувальник кузовів; газозварник
	Обслуговування та ремонт автомобілів і двигунів
	Маляр, штукатур
	Маляр
	Муляр
	Маляр; облицювальник-плиточник
	Штукатур; плиточник-облицювальник
	Маляр; штукатур; плиточник-облицювальник
	Лицювальник-плиточник
	Штукатур
Сільське господарство	Будівництво та цивільна інженерія (будівництво та експлуатація будівель і споруд)
	Муляр; електрозварник ручного зварювання; монтажник з монтажу сталевих та залізобетонних конструкцій
	Монтажник санітарно-технічних систем і устаткування
	Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва (категорія А1, А2, В2, В1); слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування; водій автотранспортних засобів (категорія «С»)
Сільське господарство	Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування; водій автотранспортних засобів (категорія «С»)
	Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва (категорія А1, А2, В2, В1); водій автотранспортних засобів (категорія «С»)

Громадське харчування	Кухар; кондитер
	Кухар; калькулятор
	Кондитер
	Кухар; кондитер; офіціант
	Кухар; офіціант
	Офіціант; бармен; буфетник
	Кухар
	Офіціант; бармен
	Офіціант
Харчові технології (виробництво харчової продукції)	
Торговельно-комерційна діяльність	Продавець продовольчих товарів; продавець непродовольчих товарів
	Продавець продовольчих товарів; контролер-касир
	Оператор комп'ютерного набору
Сфера обслуговування	Перукар (перукар-модельєр)
	Перукар (модельєр); манікюрник
	Манікюрник; перукар; візажист
	Дизайн (перукарське мистецтво та декоративна косметика)
	Соціальний робітник
	Перукар; манікюрник; педикюрник
Швейне виробництво	Туризм
	Молодша медична сестра з догляду за хворими
	Швачка
Виробництво художніх та ювелірних виробів	Оператор швацького устаткування
	Кравець
Лісове господарство	Живописець
	Лісоруб
	Флорист
	Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісгосподарського) виробництва
	Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів
Аварійно-рятувальна служба	Обліковець з реєстрації бухгалтерських даних
	Радіотелефоніст
	Пожежник-рятувальник
	Рятувальник
Водний транспорт	Машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу
	Моторист (машиніст)
	Матрос
	Матрос-рятувальник

Додаток Д

Перелік напрямків економічної діяльності, професій і ЗППТО Донецької області, де ведеться підготовка робітничих кадрів

№ з/п	Напрямок економічної діяльності	Професія (група)	Назва закладу		
1.	Гірничовидобувна промисловість	Електрослюсар підземний	Покровський професійний ліцей Родинський професійний ліцей Державний навчальний заклад «Білицький професійний ліцей» Селидівський професійний ліцей Торецький професійний ліцей Державний навчальний заклад «Мирноградський професійний гірничий ліцей» Білозерський професійний гірничий ліцей		
		Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування	Покровський професійний ліцей Державний навчальний заклад «Мирноградський професійний гірничий ліцей»		
		Гірник підземний	Покровський професійний ліцей Державний навчальний заклад «Білицький професійний ліцей» Білозерський професійний гірничий ліцей		
		Машиніст підземних установок	Покровський професійний ліцей Родинський професійний ліцей Державний навчальний заклад «Білицький професійний ліцей» Селидівський професійний ліцей Державний навчальний заклад «Мирноградський професійний гірничий ліцей» Білозерський професійний гірничий ліцей		
		Апаратник вуглезабагачення	Родинський професійний ліцей		
		Машиніст установок збагачення та брикетування	Родинський професійний ліцей		
		Електрозварник ручного зварювання	Торецький професійний ліцей Державний навчальний заклад «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» Державний навчальний заклад «Мирноградський професійний гірничий ліцей»		
		Машиніст екскаватора	Державний навчальний заклад «Бахмутський центр професійно-технічної освіти»		
		Машиніст електровоза	Державний навчальний заклад «Мирноградський професійний гірничий ліцей» Білозерський професійний гірничий ліцей		
		2.	Металургійне виробництво	Машиніст крана металургійного виробництва	Державний навчальний заклад «Маріупольський центр професійно-технічної освіти» Маріупольське вище металургійне професійне училище Маріупольський професійний ліцей автотранспорту
				Стропальник	Маріупольське вище металургійне професійне училище
Підручний сталевара конвертерного виробництва (конвертера)	Маріупольське вище металургійне професійне училище				
Слюсар-ремонтник	Маріупольське вище металургійне професійне училище				
Оператор поста керування станом холодного прокату	Маріупольське вище металургійне професійне училище				
Оператор поста керування станом гарячої прокатки	Маріупольське вище металургійне професійне училище				

	Газорізальник	Маріупольське вище металургійне професійне училище	
	Галузеве машинобудування (технологія обробки матеріалів на верстатах і автоматичних лініях)	Маріупольське вище металургійне професійне училище	
	Металургія (обробка металів тиском)	Маріупольське вище металургійне професійне училище	
3.	Загальні професії електротехнічного виробництва	Токар	Покровський професійний ліцей Державний навчальний заклад «Дружківський професійний ліцей» Маріупольський коледж ДНВЗ «Приазовський державний технічний університет»
		Токар-револьверник	Покровський професійний ліцей
	Електрозварник ручного зварювання	Покровський професійний ліцей Державний навчальний заклад «Маріупольський центр професійно-технічної освіти» Курахівський професійний ліцей Державний навчальний заклад «Дружківський професійний ліцей» Маріупольський професійний ліцей автотранспорту Державний навчальний заклад «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» Маріупольський професійний машинобудівний ліцей Державний навчальний заклад «Міжрегіональне вище професійне будівельне училище м. Краматорська» Архангельська філія гірничого професійно-технічного училища	
	Контролер зварювальних робіт	Покровський професійний ліцей Селидівський професійний ліцей Державний навчальний заклад «Дружківський професійний ліцей» Торецький професійний ліцей Маріупольський професійний ліцей автотранспорту Державний навчальний заклад «Костянтинівське вище професійне училище»	
	Слюсар-ремонтник	Державний навчальний заклад «Маріупольський центр професійно-технічної освіти» Маріупольський професійний ліцей автотранспорту Краматорське вище професійне училище Державний навчальний заклад «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» Маріупольський професійний машинобудівний ліцей	
	Електрогазозварник	Маріупольське вище металургійне професійне училище Селидівський професійний ліцей Курахівський професійний ліцей Державний навчальний заклад «Дружківський професійний ліцей» Державний професійно-технічний навчальний заклад «Краматорський центр професійно-технічної освіти» Торецький професійний ліцей Маріупольський професійний ліцей Маріупольський професійний ліцей автотранспорту Державний навчальний заклад «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» Маріупольський професійний машинобудівний ліцей Державний навчальний заклад «Костянтинівське вище професійне училище» Авдіївське професійно-технічне училище Слов'янський професійний машинобудівний ліцей Маріупольський коледж ДНВЗ «Приазовський державний технічний університет»	
	Газорізальник	Маріупольське вище металургійне професійне училище Маріупольський професійний ліцей автотранспорту	
	Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології (монтаж, обслуговування засобів і систем автоматизації технологічного виробництва)	Маріупольське вище металургійне професійне училище Маріупольський коледж ДНВЗ «Приазовський державний технічний університет»	

	Галузеве машинобудування (експлуатація та ремонт підйомно-транспортних, будівельних і дорожніх машин і обладнання)	Маріупольське вище металургійне професійне училище Краматорське вище професійне училище
	Слюсар із складання металевих конструкцій	Державний професійно-технічний навчальний заклад «Краматорський центр професійно-технічної освіти» Курахівський професійний ліцей
	Оператор верстатів з програмним керуванням	Державний навчальний заклад «Дружківський професійний ліцей» Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне металургійне училище» Маріупольський професійний машинобудівний ліцей
	Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів	Державний навчальний заклад «Дружківський професійний ліцей» Державний навчальний заклад «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» Маріупольський професійний машинобудівний ліцей Авдіївське професійно-технічне училище
	Верстатник широкого профілю	Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне металургійне училище» Маріупольський професійний машинобудівний ліцей Слов'янський професійний машинобудівний ліцей
	Технологія обробки матеріалів на верстатах і автоматичних лініях	Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне металургійне училище»
	Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка (монтаж і експлуатація електроустановок підприємств і цивільних споруд)	Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне металургійне училище» Маріупольський коледж ДНВЗ «Приазовський державний технічний університет» Державний навчальний заклад «Дружківський професійний ліцей» Архангельська філія гірничого професійно-технічного училища
	Електрозварник на автоматичних та напівавтоматичних машинах	Маріупольський професійний ліцей Маріупольський професійний ліцей автотранспорту Краматорське вище професійне училище Державний навчальний заклад «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» Маріупольський професійний машинобудівний ліцей
	Галузеве машинобудування (технологія обробки матеріалів на верстатах і автоматичних лініях)	Краматорське вище професійне училище
	Прикладна механіка (зварювальне виробництво)	Краматорське вище професійне училище Державний навчальний заклад «Міжрегіональне вище професійне будівельне училище м. Краматорська»
	Модельник дерев'яних моделей	Краматорське вище професійне училище
	Слюсар з ремонту автомобілів	Державний навчальний заклад «Міжрегіональне вище професійне будівельне училище м. Краматорська»
4.	Загальні для всіх галузей економіки	Офісний службовець (бухгалтерія) Державний навчальний заклад «Міжрегіональне вище професійне будівельне училище м. Краматорська» Олександрівський професійний аграрний ліцей Волноваське професійно-технічне училище Державний навчальний заклад «Бахмутський професійний аграрний ліцей»

	Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	Державний навчальний заклад «Маріупольський центр професійно-технічної освіти» Маріупольське вище металургійне професійне училище Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне металургійне училище» Маріупольський професійний ліцей автотранспорту Краматорське вище професійне училище Державний навчальний заклад «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» Маріупольський професійний машинобудівний ліцей
	Оператор електронно-обчислювальних машин	Державний навчальний заклад «Міжрегіональне вище професійне будівельне училище м. Краматорська»
	Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення	Костянтинівський професійний будівельний ліцей Державний професійно-технічний навчальний заклад «Краматорський центр професійно-технічної освіти» Державний навчальний заклад «Донецький центр професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості»
	Діловод	Костянтинівський професійний будівельний ліцей
	Касир (в банку)	Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне металургійне училище»
	Оператор комп'ютерної верстки	Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне металургійне училище» Волноваське професійно-технічне училище Гірницьке професійно-технічне училище Відокремлений підрозділ «Донецький технікум Луганського національного аграрного університету» Державна освітня установа «Інститут підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів» Архангельська філія гірницького професійно-технічного училища
	Машиніст крана (кранівник)	Краматорське вище професійне училище
	Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування	Державний навчальний заклад «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» Архангельська філія гірницького професійно-технічного училища
	Електрозварник ручного зварювання	Державний навчальний заклад «Бахмутський центр професійно-технічної освіти»
	Обліковець з реєстрації бухгалтерських даних	Гірницьке професійно-технічне училище Державна освітня установа «Інститут підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів»
	Секретар керівника (організації, підприємства, установи)	Міжшкільний навчально-виробничий комбінат трудового навчання та професійної орієнтації учнів 8-11 класів загальноосвітніх шкіл I-III ступенів міста Костянтинівка
5.	Залізничний транспорт	Помічник машиніста тепловоза Державний навчальний заклад «Маріупольський центр професійно-технічної освіти» Маріупольське вище металургійне професійне училище Слов'янський багатопрофільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса Лиманське професійно-технічне училище Авдіївське професійно-технічне училище
	Слюсар з ремонту рухомого складу	Державний навчальний заклад «Маріупольський центр професійно-технічної освіти» Маріупольське вище металургійне професійне училище Слов'янський багатопрофільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса Лиманське професійно-технічне училище Авдіївське професійно-технічне училище
	Електрозварник ручного зварювання	Слов'янський багатопрофільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса

	Помічник машиніста електровоза	Слов'янський багатoproфільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса Лиманське професійно-технічне училище Авдіївське професійно-технічне училище	
	Оператор станційного технологічного центру оброблення поїзної інформації та перевізних документів	Лиманське професійно-технічне училище	
	Оператор поста централізації	Лиманське професійно-технічне училище	
	Приймальник поїздів	Лиманське професійно-технічне училище	
	Оператор комп'ютерного набору	Лиманське професійно-технічне училище	
	Сигналіст	Лиманське професійно-технічне училище	
6.	Автомобільний транспорт	Електрогазозварник	Великоновосілівський професійний ліцей Олександрівський професійний аграрний ліцей Маріупольський професійний ліцей Маріупольський професійний ліцей сфери послуг
		Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів	Великоновосілівський професійний ліцей Маріупольський професійний ліцей будівництва Костянтинівський професійний будівельний ліцей Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне металургійне училище» Торецький професійний ліцей Маріупольський професійний ліцей Маріупольський професійний ліцей автотранспорту Маріупольський професійний ліцей сфери послуг Краматорське вище професійне училище Державний навчальний заклад «Костянтинівське вище професійне училище» Маріупольський професійний аграрний ліцей Авдіївське професійно-технічне училище Державний навчальний заклад «Слов'янський професійний аграрний ліцей» Державний навчальний заклад «Красногорівське вище професійне училище» Міжшкільний навчально-виробничий комбінат трудового навчання та професійної орієнтації учнів 8-11 класів загальноосвітніх шкіл I-III ступенів міста Костянтинівка
		Водій автотранспортних засобів (категорія «С»)	Великоновосілівський професійний ліцей Олександрівський професійний аграрний ліцей Маріупольський професійний ліцей Маріупольський професійний ліцей автотранспорту Державний навчальний заклад «Костянтинівське вище професійне училище» Маріупольський професійний аграрний ліцей Авдіївське професійно-технічне училище Державний навчальний заклад «Слов'янський професійний аграрний ліцей» Державний навчальний заклад «Красногорівське вище професійне училище» Міжшкільний навчально-виробничий комбінат трудового навчання та професійної орієнтації учнів 8-11 класів загальноосвітніх шкіл I-III ступенів міста Костянтинівка
		Електрозварник ручного зварювання	Костянтинівський професійний будівельний ліцей Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне металургійне училище» Краматорське вище професійне училище
		Рихтувальник кузовів	Торецький професійний ліцей
		Газозварник	Торецький професійний ліцей
		Машиніст крана автомобільного	Маріупольський професійний ліцей Маріупольський професійний ліцей автотранспорту Авдіївське професійно-технічне училище Державний навчальний заклад «Слов'янський професійний аграрний ліцей»
		Обслуговування та ремонт автомобілів і двигунів	Краматорське вище професійне училище Державний навчальний заклад «Красногорівське вище професійне училище»

7.	Будівельні, монтажні і ремонтно-будівельні роботи	Маляр	Державний навчальний заклад «Міжрегіональне вище професійне будівельне училище м. Краматорська» Маріупольський професійний ліцей будівництва Курахівський професійний ліцей Маріупольський професійний ліцей Державний навчальний заклад «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» Лиманське професійно-технічне училище
		Штукатур	Державний навчальний заклад «Міжрегіональне вище професійне будівельне училище м. Краматорська» Маріупольський професійний ліцей будівництва Курахівський професійний ліцей Торецький професійний ліцей Маріупольський професійний ліцей Державний навчальний заклад «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» Лиманське професійно-технічне училище Міжшкільний навчально-виробничий комбінат трудового навчання та професійної орієнтації учнів 8-11 класів загальноосвітніх шкіл I-III ступенів міста Костянтинівка
		Лицувальник-плиточник	Державний навчальний заклад «Міжрегіональне вище професійне будівельне училище м. Краматорська» Маріупольський професійний ліцей будівництва Торецький професійний ліцей Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне торгово-кулінарне училище»
		Будівництво та цивільна інженерія (будівництво та експлуатація будівель і споруд)	Державний навчальний заклад «Міжрегіональне вище професійне будівельне училище м. Краматорська»
		Муляр	Маріупольський професійний ліцей будівництва Костянтинівський професійний будівельний ліцей Курахівський професійний ліцей Державний навчальний заклад «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» Відокремлений підрозділ «Костянтинівський технікум Луганського національного аграрного університету»
		Монтажник з монтажу сталевих та залізобетонних конструкцій;	Маріупольський професійний ліцей будівництва Костянтинівський професійний будівельний ліцей Курахівський професійний ліцей
		Електрозварник ручного зварювання	Маріупольський професійний ліцей будівництва Костянтинівський професійний будівельний ліцей Курахівський професійний ліцей
		Монтажник санітарно-технічних систем і устаткування	Маріупольський професійний ліцей будівництва Відокремлений підрозділ «Костянтинівський технікум Луганського національного аграрного університету»
		Робітник з комплексного обслуговування й ремонту будинків	Білозерський професійний гірничий ліцей
		Монтажник гіпсокартонних конструкцій	Лиманське професійно-технічне училище Відокремлений підрозділ «Костянтинівський технікум Луганського національного аграрного університету»

8.	Сільське господарство	Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва (категорія А1, А2, В2, В1)	Великоновосілківський професійний ліцей Олександрівський професійний аграрний ліцей Сіверський професійний ліцей Волноваське професійно-технічне училище Державний навчальний заклад «Бахмутський професійний аграрний ліцей» Гірницьке професійно-технічне училище Маріупольський професійний аграрний ліцей Державний навчальний заклад «Слов'янський професійний аграрний ліцей» Державний навчальний заклад «Красногорівське вище професійне училище» Відокремлений підрозділ «Донецький технікум Луганського національного аграрного університету» Відокремлений підрозділ «Костянтинівський технікум Луганського національного аграрного університету» Архангельська філія гірницького професійно-технічного училища
		Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування	Великоновосілківський професійний ліцей Олександрівський професійний аграрний ліцей Сіверський професійний ліцей Волноваське професійно-технічне училище Державний навчальний заклад «Бахмутський професійний аграрний ліцей» Гірницьке професійно-технічне училище Маріупольський професійний аграрний ліцей Державний навчальний заклад «Слов'янський професійний аграрний ліцей» Державний навчальний заклад «Красногорівське вище професійне училище» Архангельська філія гірницького професійно-технічного училища
		Водій автотранспортних засобів (категорія «С»)	Великоновосілківський професійний ліцей Олександрівський професійний аграрний ліцей Сіверський професійний ліцей Волноваське професійно-технічне училище Державний навчальний заклад «Бахмутський професійний аграрний ліцей» Гірницьке професійно-технічне училище Маріупольський професійний аграрний ліцей Державний навчальний заклад «Слов'янський професійний аграрний ліцей» Державний навчальний заклад «Красногорівське вище професійне училище» Архангельська філія гірницького професійно-технічного училища
		Експлуатація та ремонт машин та обладнання агропромислового виробництва	Державний навчальний заклад «Красногорівське вище професійне училище»
		Озеленювач	Відокремлений підрозділ «Донецький технікум Луганського національного аграрного університету» Державний навчальний заклад «Донецький центр професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості»
		Оператор із штучного осіменіння тварин та птиці	Відокремлений підрозділ «Донецький технікум Луганського національного аграрного університету»
		Плодоовочівник	Відокремлений підрозділ «Костянтинівський технікум Луганського національного аграрного університету» Державний навчальний заклад «Донецький центр професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості»
		Квітникар	Відокремлений підрозділ «Костянтинівський технікум Луганського національного аграрного університету»
		Замірник на топографо-геодезичних і маркшейдерських роботах	Відокремлений підрозділ «Костянтинівський технікум Луганського національного аграрного університету»

9.	Громадське харчування	Кухар	<p>Державний навчальний заклад «Маріупольський центр професійно-технічної освіти» Маріупольське вище металургійне професійне училище Великоновосілківський професійний ліцей Маріупольський професійний ліцей будівництва Селидівський професійний ліцей Державний навчальний заклад «Білицький професійний ліцей» Костянтинівський професійний будівельний ліцей Державний професійно-технічний навчальний заклад «Краматорський центр професійно-технічної освіти» Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне металургійне училище» Маріупольський професійний ліцей сфери послуг і торгівлі Торецький професійний ліцей Краматорське вище професійне училище Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне торгово-кулінарне училище» Слов'янський багатoproфільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса Державний навчальний заклад «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» Маріупольський професійний машинобудівний ліцей Державний навчальний заклад «Мирноградський професійний гірничий ліцей» Державний навчальний заклад «Костянтинівське вище професійне училище» Державний навчальний заклад «Красногорівське вище професійне училище» Міжшкільний навчально-виробничий комбінат трудового навчання та професійної орієнтації учнів 8-11 класів загальноосвітніх шкіл I-III ступенів міста Костянтинівка Державний навчальний заклад «Донецький центр професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості»</p>
		Кондитер	<p>Державний навчальний заклад «Маріупольський центр професійно-технічної освіти» Великоновосілківський професійний ліцей Маріупольський професійний ліцей будівництва Селидівський професійний ліцей Державний навчальний заклад «Білицький професійний ліцей» Костянтинівський професійний будівельний ліцей Державний професійно-технічний навчальний заклад «Краматорський центр професійно-технічної освіти» Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне металургійне училище» Маріупольський професійний ліцей сфери послуг і торгівлі Краматорське вище професійне училище Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне торгово-кулінарне училище» Слов'янський багатoproфільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса Державний навчальний заклад «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» Маріупольський професійний машинобудівний ліцей Державний навчальний заклад «Мирноградський професійний гірничий ліцей» Державний навчальний заклад «Костянтинівське вище професійне училище» Державний навчальний заклад «Красногорівське вище професійне училище»</p>
		Буфетник	<p>Маріупольське вище металургійне професійне училище Торецький професійний ліцей</p>

	Офіціант	Маріупольське вище металургійне професійне училище Торецький професійний ліцей Маріупольський професійний ліцей сфери послуг Краматорське вище професійне училище Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне торгово-кулінарне училище» Слов'янський багатопрофільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса
	Калькулятор	Торецький професійний ліцей
	Бармен	Торецький професійний ліцей Маріупольський професійний ліцей сфери послуг
	Харчові технології (виробництво харчової продукції)	Краматорське вище професійне училище Державний навчальний заклад «Красногорівське вище професійне училище»
10. Торговельно-комерційна діяльність	Продавець продовольчих товарів;	Маріупольський професійний ліцей будівництва Державний навчальний заклад «Білицький професійний ліцей» Маріупольський професійний ліцей сфери послуг і торгівлі Сіверський професійний ліцей Торецький професійний ліцей Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне торгово-кулінарне училище» Слов'янський багатопрофільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса Державний навчальний заклад «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» Державний навчальний заклад «Мирноградський професійний гірничий ліцей» Міжшкільний навчально-виробничий комбінат трудового навчання та професійної орієнтації учнів 8-11 класів загальноосвітніх шкіл І-ІІІ ступенів міста Костянтинівка Державний навчальний заклад «Донецький центр професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості» Архангельська філія гірницького професійно-технічного училища
	Продавець непродовольчих товарів	Маріупольський професійний ліцей будівництва Державний навчальний заклад «Білицький професійний ліцей» Торецький професійний ліцей Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне торгово-кулінарне училище» Слов'янський багатопрофільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса Державний навчальний заклад «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» Державний навчальний заклад «Донецький центр професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості» Архангельська філія гірницького професійно-технічного училища
	Контролер-касир	Маріупольський професійний ліцей сфери послуг і торгівлі Державний навчальний заклад «Мирноградський професійний гірничий ліцей» Державний навчальний заклад «Донецький центр професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості»
	Оператор комп'ютерного набору	Сіверський професійний ліцей Державний навчальний заклад «Бахмутський центр професійно-технічної освіти»

11. Сфера обслуговування	Перукар (перукар-модельєр)	Маріупольський професійний ліцей будівництва Селидівський професійний ліцей Державний професійно-технічний навчальний заклад «Краматорський центр професійно-технічної освіти» Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне металургійне училище» Маріупольський професійний ліцей автотранспорту Маріупольський професійний ліцей сфери послуг Краматорське вище професійне училище Слов'янський багатопрофільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса Маріупольський професійний машинобудівний ліцей Державний навчальний заклад «Бахмутський професійний аграрний ліцей» Державний навчальний заклад «Костянтинівське вище професійне училище» Державний навчальний заклад «Донецький центр професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості»
	Манікюрник	Селидівський професійний ліцей Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне металургійне училище» Краматорське вище професійне училище Слов'янський багатопрофільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса Державний навчальний заклад «Бахмутський професійний аграрний ліцей» Державний навчальний заклад «Костянтинівське вище професійне училище»
	Візажист	Державний навчальний заклад «Краматорське вище професійне металургійне училище»
	Фотограф (фотороботи)	Маріупольський професійний ліцей сфери послуг
	Педикюрник	Краматорське вище професійне училище
	Дизайн (перукарське мистецтво та декоративна косметика)	Краматорське вище професійне училище
	соціальний робітник	Білозерський професійний гірничий ліцей Державний навчальний заклад «Донецький центр професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості»
	Менеджмент (агент з постачання)	Маріупольський коледж ДНВЗ «Приазовський державний технічний університет»
	Туризм	Маріупольський коледж ДНВЗ «Приазовський державний технічний університет»
	Молодша медична сестра з догляду за хворими	Державний навчальний заклад «Донецький центр професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості»
12. Швейне виробництво	Швачка	Костянтинівський професійний будівельний ліцей Державний навчальний заклад «Бахмутський центр професійно-технічної освіти» Міжшкільний навчально-виробничий комбінат трудового навчання та професійної орієнтації учнів 8-11 класів загальноосвітніх шкіл I-III ступенів міста Костянтинівка Державний навчальний заклад «Донецький центр професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості»
	Оператор швацького устаткування	Костянтинівський професійний будівельний ліцей
	кравець	Маріупольський професійний ліцей сфери послуг Слов'янський багатопрофільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса Міжшкільний навчально-виробничий комбінат трудового навчання та професійної орієнтації учнів 8-11 класів загальноосвітніх шкіл I-III ступенів міста Костянтинівка
13. Виробництво художніх та ювелірних виробів	Живописець	Слов'янський багатопрофільний регіональний центр професійної освіти імені П.Ф. Кривоноса

14. Лісове господарство	Лісоруб	Великоанадольський лісовий коледж
	Флорист	Великоанадольський лісовий коледж
	Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва	Великоанадольський лісовий коледж
	Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів	Великоанадольський лісовий коледж
	Обліковець з реєстрації бухгалтерських даних	Великоанадольський лісовий коледж
15. Аварійно-рятувальна служба	Радіотелефоніст	Аварійно-рятувальний загін спеціального призначення головного управління державної служби України з надзвичайних ситуацій у Донецькій області
	Пожежник-рятувальник	Аварійно-рятувальний загін спеціального призначення головного управління державної служби України з надзвичайних ситуацій у Донецькій області
	Рятувальник	Аварійно-рятувальний загін спеціального призначення головного управління державної служби України з надзвичайних ситуацій у Донецькій області
	Машиніст насосних установок пожежно-рятувального транспортного засобу	Аварійно-рятувальний загін спеціального призначення головного управління державної служби України з надзвичайних ситуацій у Донецькій області
16. Водний транспорт	Моторист (машиніст)	Товариство з обмеженою відповідальністю «Маріупольський морський центр підготовки плавсоставу» Товариство з обмеженою відповідальністю «Центр підготовки фахівців водного транспорту»
	Матрос	Товариство з обмеженою відповідальністю «Маріупольський морський центр підготовки плавсоставу» Товариство з обмеженою відповідальністю «Центр підготовки фахівців водного транспорту»
	Матрос-рятувальник	Товариство з обмеженою відповідальністю «Маріупольський морський центр підготовки плавсоставу»

Додаток Е

Кількість випускників за різними напрямками економічної діяльності та професіями (складено за первинними даними кожного ЗППО)

Назва напрямку економічної діяльності	Назва професії чи їхньої комбінації	Кількість випускників, осіб	
		2013/2014 н. р.	2017/2018 н. р.
Гірничодобувна промисловість	Електрослюсар підземний; машиніст підземних установок	123	50
	Електрослюсар підземний; машиніст електровоза; машиніст підземних установок	25	20
	Машиніст електровоза; електрослюсар підземний	22	17
	Електрослюсар підземний	67	45
	Електрослюсар (слюсар) черговий з ремонту устаткування; електрозварник ручного зварювання	22	20
	Електрослюсар підземний; черговий з ремонту устаткування; гірник підземний	27	26
	Електрослюсар підземний; гірник підземний; машиніст підземних установок	0	16
	Електрослюсар підземний; гірник підземний	19	16
	Апаратник вуглезбагачення; машиніст установок збагачення та брикетування	35	17
	Разом	340	227
Металургійне виробництво	Машиніст крана металургійного виробництва	159	47
	Стропальник	29	0
	Стропальник; слюсар-ремонтник; оператор поста керування станом холодного прокату; оператор поста керування станом гарячої прокатки	0	26
	Підручний сталевара конвертерного виробництва (конвертера); газорізальник	0	10
	Підручний сталевара конвертерного виробництва (конвертера)	24	0
	Технологія обробки матеріалів на верстатах і автоматичних лініях	0	13
	Металургія (обробка металів тиском)	0	23
Разом	212	119	

	Електрогазоварник; електрозварник на автоматичних та напівавтоматичних машинах	18	17
	Слюсар-ремонтник; електрозварник ручного зварювання	53	39
	Електрогазоварник	77	94
	Електрозварник ручного зварювання; контролер зварювальних робіт	53	49
	Токар; оператор верстатів з програмним керуванням	19	0
	Електрогазоварник; контролер зварювальних робіт	22	0
	Електрозварник на автоматичних та напівавтоматичних машинах; слюсар-ремонтник	29	28
	Верстатник широкого профілю	76	23
	Верстатник широкого профілю; оператор верстатів з програмним керуванням	50	48
	Модельник дерев'яних моделей	10	0
	Електрогазоварник; слюсар із складання металевих конструкцій	29	22
	Електрозварник ручної зварки; слюсар з ремонту автомобілів	24	23
	Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології (монтаж, обслуговування засобів і систем автоматизації технологічного виробництва)	0	10
Загальні професії електротехнічного виробництва	Електрогазоварник; слюсар з ремонту колісних транспортних засобів	47	26
	Електрогазоварник на автоматичних і напівавтоматичних машинах	29	25
	Електрогазоварник; електрозварник на автоматичних та напівавтоматичних машинах; контролер зварювальних робіт	0	10
	Слюсар із складання металевих конструкцій; електрозварник ручного зварювання	16	24
	Токар-револьверник; електрозварник ручного зварювання	28	30
	Технологія обробки матеріалів на верстатах і автоматичних лініях	23	38
	Галузеве машинобудування (експлуатація та ремонт підйомно-транспортних, будівельних і дорожніх машин і обладнання)	0	22
	Прикладна механіка (зварювальне виробництво)	25	37
	Електрогазоварник; газорізальник	30	26
	Разом	658	607

	Офісний службовець (бухгалтерія)	26	20
	Офісний службовець (бухгалтерія); оператор електронно-обчислювальних машин	28	16
	Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	189	91
	Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування; слюсар з ремонту колісних транспортних засобів	0	21
	Електрогазоварник; електрозварник на автоматичних та напівавтоматичних машинах	0	18
	Оператор з обробки інформації програмного забезпечення	0	27
	Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення; діловод	44	38
	Монтаж та експлуатація цивільних споруд	0	11
	Канторський (офісний) службовець (бухгалтерія)	50	20
Загальні для всіх галузей економіки	Оператор комп'ютерного набору, обліковець з реєстрації бухгалтерських даних	19	15
	Оператор комп'ютерного набору; офісний службовець (бухгалтерія)	29	29
	Оператор комп'ютерного набору, секретар	0	17
	Оператор комп'ютерного верстки; касир в банку	0	22
	Машиніст крана (кранівник); електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	21	12
	Секретар керівника (організації, підприємства, установи)	28	16
Разом		434	373
	Помічник машиніста тепловоза; помічник машиніста електровоза; слюсар з ремонту рухомого складу	183	68
	Помічник машиніста тепловоза; слюсар з ремонту рухомого складу	52	78
	Слюсар з ремонту рухомого складу; електрозварник ручного зварювання	25	12
	Помічник машиніста тепловоза	48	0
	Оператор комп'ютерного набору. Приймоздавальник вантажу та багажу. Провідник пасажирського вагону	71	0
Залізничний транспорт	Оператор станційного технологічного центру оброблення поїзної інформації та перевізних документів; приймальник поїздів; сигнальник	0	25
	Оператор поста централізації; станційного технологічного центру оброблення поїзної інформації та перевізних документів; приймальник поїздів; оператор комп'ютерного набору	0	25
Разом		379	208

Автомобільний транспорт	Машиніст крана автомобільного; слюсар ремонту колісних транспортних засобів; водій транспортних засобів (категорія «С»)	148	129
	Слюсар ремонту колісних транспортних засобів; водій транспортних засобів (категорія «С»)	103	91
	Слюсар ремонту колісних транспортних засобів	117	111
	Слюсар ремонту колісних транспортних засобів: електрозварник	100	111
	Електрогазоварник; водій автотранспортних засобів (категорія «С»)	27	17
	Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів; рихтувальник кузовів; газозварник	26	15
	Обслуговування та ремонт автомобілів і двигунів	0	16
Разом		521	490
Будівельні, монтажні і ремонтно-будівельні роботи	Маляр, штукатур	59	39
	Маляр	17	31
	Муляр	8	12
	Маляр; облицювальник-плиточник	18	9
	Штукатур; плиточник-облицювальник	38	41
	Маляр; штукатур; плиточник-облицювальник	13	0
	Облицювальник-плиточник	20	7
	Штукатур	55	72
	Будівництво та цивільна інженерія (будівництво та експлуатація будівель і споруд)	26	18
	Муляр; електрозварник ручного зварювання; монтажник з монтажу сталевих та залізобетонних конструкцій	71	52
Монтажник санітарно-технічних систем і устаткування	12	9	
Разом		337	290
Сільське господарство	Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва (категорія А1, А2, В2, В1); слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування; водій автотранспортних засобів (категорія «С»)	279	193
	Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування; водій автотранспортних засобів (категорія «С»)	109	56
	Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва (категорія А1, А2, В2, В1); водій автотранспортних засобів (категорія «С»)	110	64
Разом		498	313

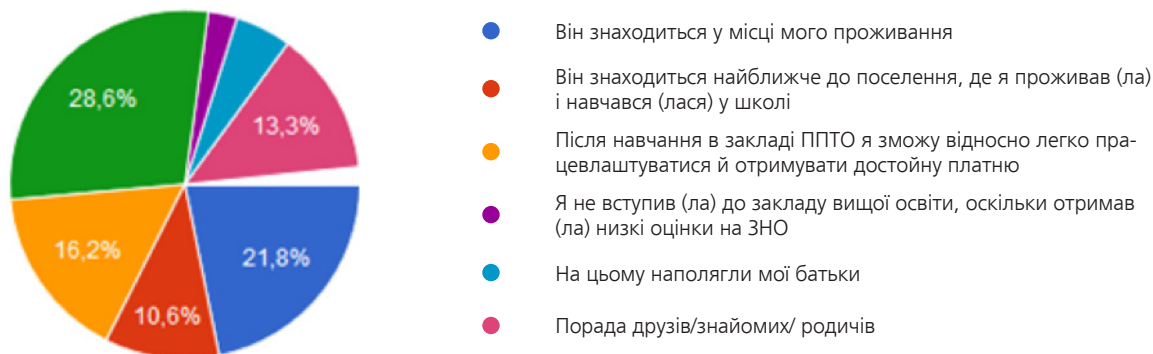
Громадське харчування	Кухар; кондитер	469	440
	Кухар; калькулятор	29	21
	Кондитер	42	37
	Кухар; кондитер; офіціант	70	67
	Кухар; офіціант	19	19
	Офіціант; бармен; буфетник	27	28
	Кухар	111	80
	Офіціант; бармен	0	13
	Офіціант	0	10
	Харчові технології (виробництво харчової продукції)	17	7
Разом	787	732	
Торговельно-комерційна діяльність	Продавець продовольчих товарів; продавець непродовольчих товарів	155	68
	Продавець продовольчих товарів; контролер-касир	78	31
	Оператор комп'ютерного набору	13	14
Разом	246	113	
Сфера обслуговування	Перукар (перукар-модельєр)	258	219
	Перукар (модельєр); манікюрник	90	140
	Манікюрник; перукар; візажист	0	27
	Дизайн (перукарське мистецтво та декоративна косметика)	0	9
	Соціальний робітник	0	19
	Перукар; манікюрник; педикюрник	23	23
	Туризм	...	...
Молодша медична сестра з догляду за хворими	...	...	
Разом	371	437	
Швейне виробництво	Швачка	28	32
	Оператор швацького устаткування	0	0
	Кравець	54	23
Разом	82	55	
Виробництво художніх та ювелірних виробів	Живописець	0	34
Разом	0	34	

Додаток Є

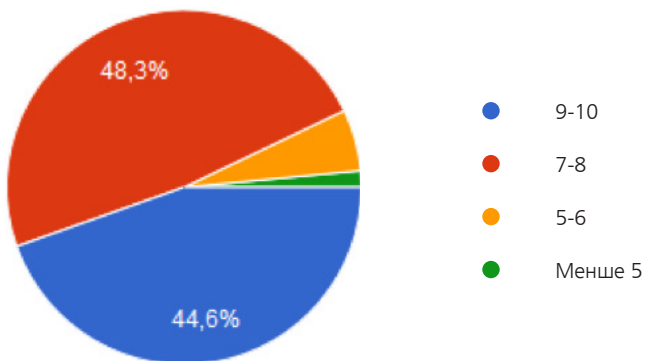
Результати анкетування учасників освітнього процесу ЗППО Донецької та Луганської областей

Результати анкетування учнів ЗППО (4871 осіб)

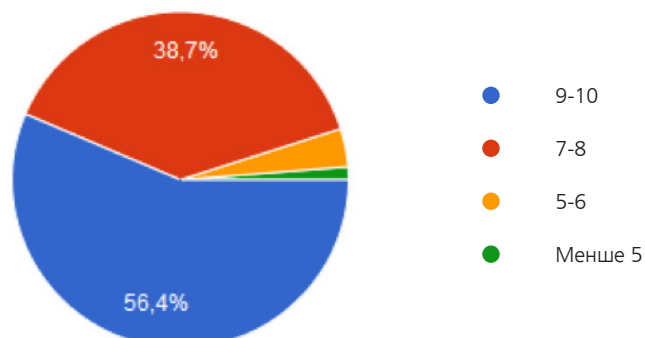
3. Чому ви обрали для навчання саме цей заклад ППТО?
(укажіть не більше двох варіантів відповіді)

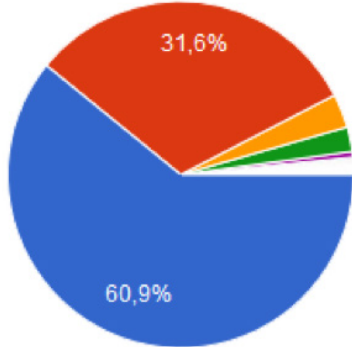
4. Як за 10-ти бальною шкалою ви оцінюєте рівень викладання загальноосвітніх (шкільних) предметів (дисциплін)?

5. Як за 10-ти бальною шкалою ви оцінюєте рівень викладання спеціальних (профільних) предметів (дисциплін)?

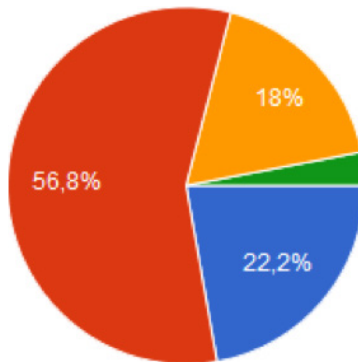

6. Як ви оцінюєте рівень проведення виробничого навчання та виробничої практики (виробничих практик)?

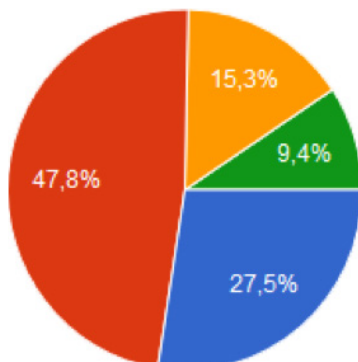
- Цілком задовольняють, вони дозволяють набути необхідні практичні уміння та навички
- Загалом задовольняють, проте їх потрібно покращити в частині практичної діяльності
- Не задовольняють, оскільки не сприяють формуванню професійних компетентностей
- Не задовольняють, оскільки мало пов'язані зі спеціальністю і тим обладнанням, на якому ведеться навчання у закладі ЗППО
- Необхідне сучасне обладнання

7. Як за 10-ти бальною шкалою ви оціните рівень матеріально-технічної бази вашого закладу ППТО?

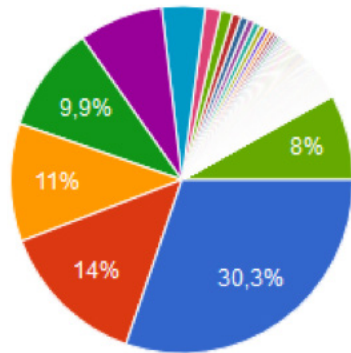
- 0-10 (обладнання, інструменти, матеріали, техніка сучасні)
- 7-8 (обладнання не найсучасніше, проте досить якісне і відповідає вимогам навчального процесу)
- 5-6 (загалом матеріально-технічна база застаріла, проте є деякі сучасні види обладнання та матеріалів)
- менше 5 (обладнання, інструменти, матеріали застарілі, навчання на них не сприяє формуванню професійних навичок)

8. Як за 10-ти бальною шкалою ви оцінюєте умови проживання в гуртожитку закладу ППТО (якщо він є)?

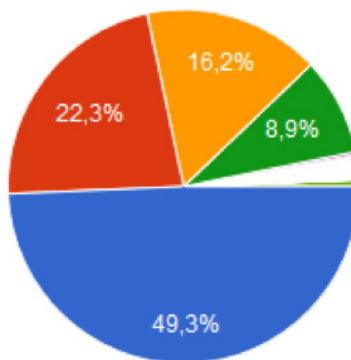
- 0-10 (гуртожиток відносно новий, умови проживання дуже добрі, є гаряча вода, інші побутові зручності)
- 7-3 (гуртожиток непоганий, температура у кімнатах прийнятна, є більшість побутових зручностей)
- 5-6 (гуртожиток не новий, кімнати не дуже комфортні, взимку прохолодно. меблі старі, побутові умови задовільні)
- менше 5 (умови проживання погані, взимку холодно, більшості побутових зручностей)

9. Що вам не подобається у вашому закладі ППТО? (вкажіть не більше двох варіантів відповіді)

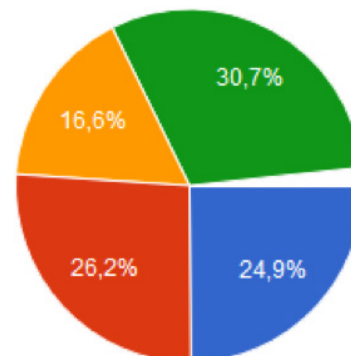
- Рівень навчання, він не відповідає сучасним вимогам
- Погана, застаріла матеріально-технічна база, яка не дозволяє отримати належний рівень професійних навичок
- Погані умови проживання у гуртожитку
- Погано організована виробнича практика
- Неприспособаність приміщень, холодні класи
- Неможна знайти роботу після завершення навчання
- Все подобається
- Все влаштовує

10. Що, на вашу думку, потрібно зробити задля покращання діяльності закладу ППТО, в якому ви навчаєтесь? (вкажіть не більше двох варіантів відповіді)

- Оновити матеріально-технічну базу, зокрема придбати нове обладнання, автомобілі, трактори, будівельні матеріали тощо
- Змінити систему навчання, зробити її більш цікавою для учнів
- Збільшити тривалість фахової підготовки і виробничої практики
- Суттєво покращити умови навчання і проживання у гуртожитку

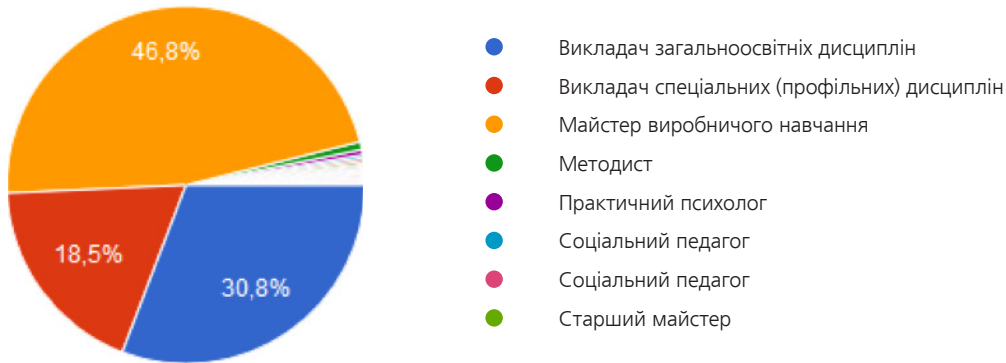
11. Які заходи, на вашу думку, потрібно реалізувати, аби навчання у закладах ППТО стало більш привабливим для молоді? (вкажіть не більше двох варіантів відповіді)

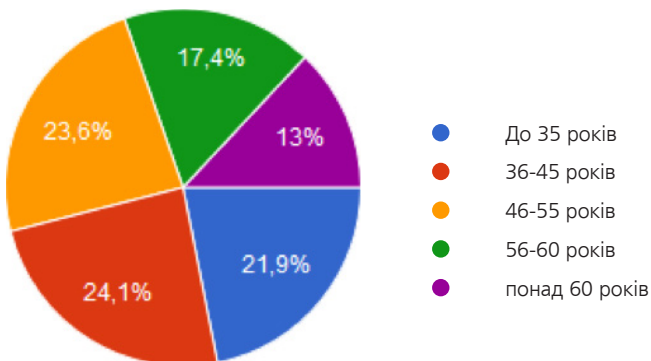
- Популяризувати переваги професійної освіти, аби змінити негативний "імідж" закладів ППТО у молоді
- Суттєво оновити систему навчання, матеріально-технічну базу, перетворити заклади ППТО на сучасні освітні установи
- Посилити практичну підготовку, проводити її так, щоб випускник відразу ж міг приступити до роботи
- Гарантувати працевлаштування і високий з заробіток відповідно до присвоєної професійної кваліфікації

Результати анкетування викладачів і майстрів виробничого навчання (1111 осіб)

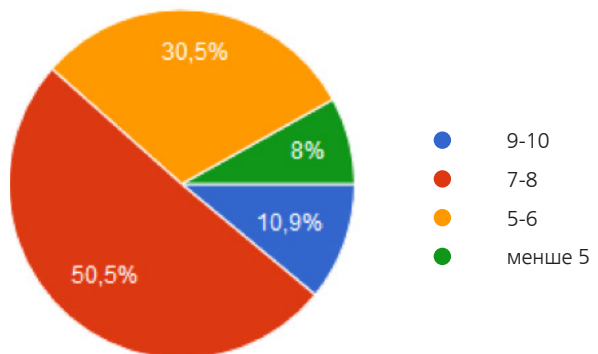
2. До якої категорії педагогічних працівників ви належите?

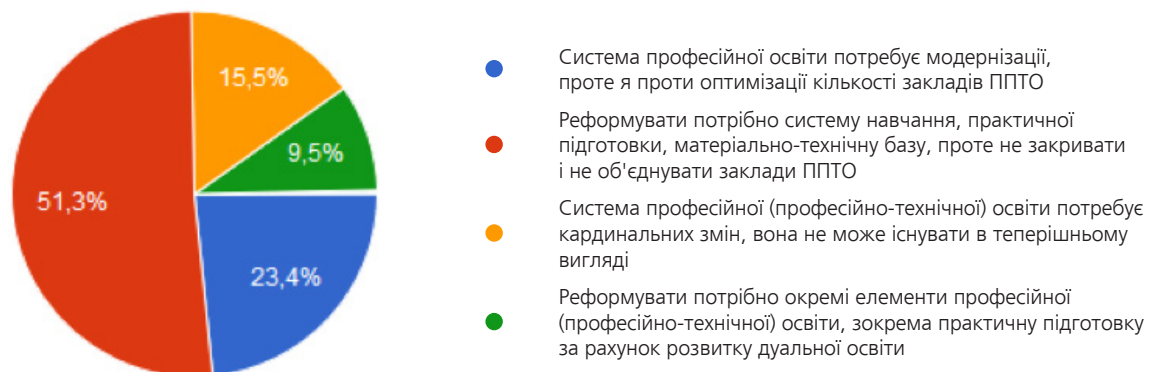
3. До якої вікової категорії ви належите?

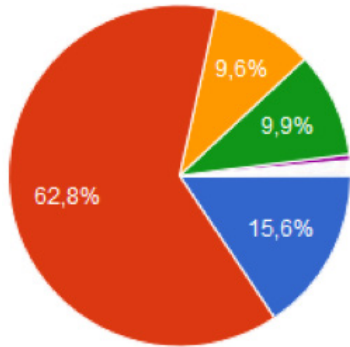
4. На скільки за 10-ти бальною системою ви оцінює рівень і новизну (застарілість) матеріально-технічної бази вашого закладу ППТО?

5. Яке ваше ставлення до реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти в області, наприклад, до об'єднання закладів ППТО, створення центрів професійної освіти тощо?

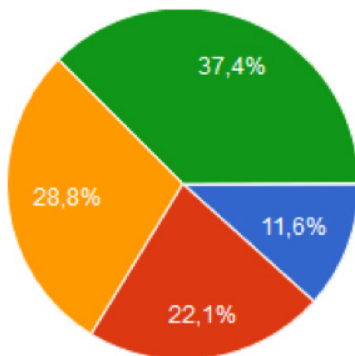

**6. Чи задовольняє вас участь роботодавців у діяльності вашого закладу ППТО?
(позначте не більше двох варіантів відповіді)**

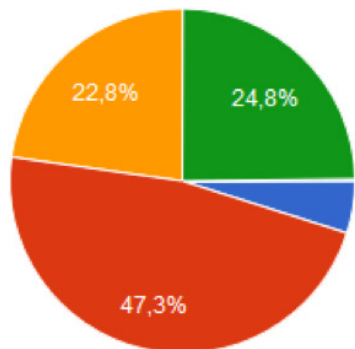
- Так, повністю задовольняє
- Роботодавці лише сприяють проходженню практики наших учнів
- Роботодавці забезпечують проходження практики та надають допомогу у придбанні (передачі) обладнання
- Роботодавці формують свої вимоги до професійних компетентностей випускників
- Представники підприємств викладають у закладі ППТО профільні дисципліни

7. Чи влаштовує вас сучасний підхід до фінансування закладу ППТО?

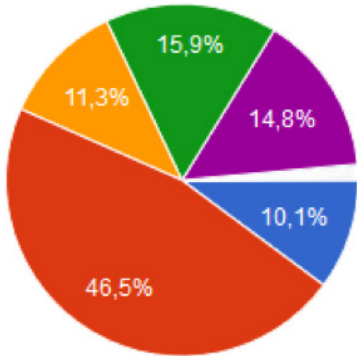
- Так, повністю влаштовує
- Невлаштовує, проте іншого виходу немає, оскільки є рішення КМ України
- Невлаштовує, оскільки у ближчому майбутньому призведе до руйнації системи професійної (професійно-технічної) освіти
- Влаштовує частково, а тому потрібно шукати варіанти його покращання

8. Якою, на вашу думку, має бути система фінансування закладів ППТО?

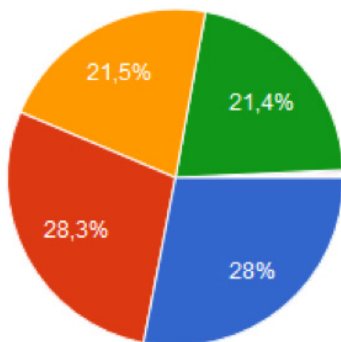
- Такою як тепер
- Фінансування має здійснюватися лише з державного бюджету
- Фінансування має бути змішаним - частина з державного бюджету, частина - з місцевих і регіональних бюджетів
- Фінансування має бути комплексним - із регіонального, місцевого бюджетів, а також за участі роботодавців

**9. Які ви бачите шляхи участі роботодавців у підтримці закладів ППТО?
(позначте не більше двох варіантів відповіді)**

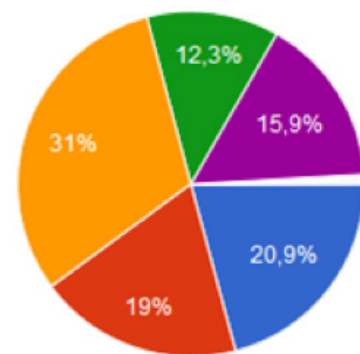
- Вони мають брати участь у розробленні вимог до компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників
- Вони мають створювати необхідні умови для якісного проходження учнями виробничої практики
- Вони мають брати участь у фінансуванні закладів ППТО
- Вони мають забезпечити заклади ППТО сучасним обладнанням, на якому будуть навчатися учні
- Вони мають бути активними співучасниками дуальної освіти

10. Яке ваше ставлення (бачення) до створення на базі окремих закладів ППТО центрів професійної освіти, наприклад, Бахмутського центру на базі колишнього Артемівського професійного ліцею чи Северодонецького центру професійної освіти на базі одного (декількох) закладів ППТО ?

- Позитивне, вони будуть взірцем того, як має здійснюватися система професійної (професійно-технічної) освіти
- Негативне, тому що їх відкриття несприятливо позначиться на розвитку інших закладів ППТО
- Нейтральне, хоча загрозу діяльності окремих ЗППТО вони все ж несуть
- Ставлення неоднозначне, проте не проти, щоб такий центр був створений на базі нашого закладу ППТО
- Вони мають бути активними співучасниками дуальної освіти

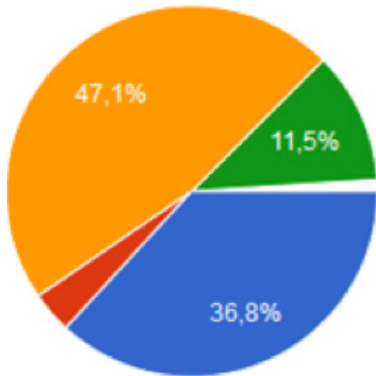
**11. Як, на вашу думку, мають змінитися навчальні плани підготовки кваліфікованих робітників у закладі ППТО?
(позначте не більше двох варіантів відповіді)**

- Їх потрібно кардинально змінити відповідно до вимог сучасних стандартів підготовки кваліфікованих робітників
- У навчальних планах потрібно змінити фахову складову, а загальноосвітні дисципліни залишити без змін
- У навчальних планах потрібно значно більше часу відвести на фахову підготовку, адже саме вона забезпечує формування професійних компетентностей
- Навчальні плани потрібно змінити відповідно до вимог дуальної освіти
- Навчальні плани потрібно змінити з урахуванням побажань роботодавців

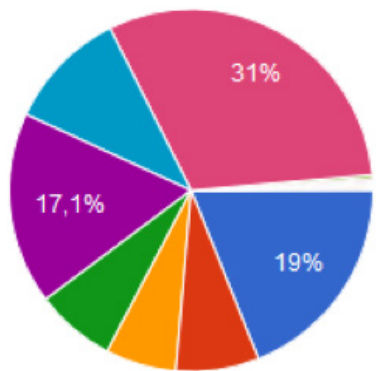

12. Які шляхи покращання матеріально-технічної бази вашого закладу ППТО ви вважаєте найбільш дієвими? (позначте не більше двох варіантів відповіді)

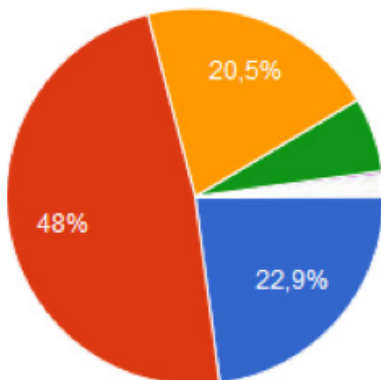
- Придбання обладнання коштом державного бюджету
- Постачання обладнання (інструментів) коштом роботодавців
- Придбання обладнання одночасно коштом державного бюджету, регіональних фінансів і коштів роботодавців
- Допомога спонсорів і міжнародних донорів

13. Які шляхи реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти ви можете запропонувати? (позначте не більше двох варіантів відповіді)

- Змінити систему фінансування
- Повністю перейти на систему дуальної освіти
- Здійснювати лише професійне навчання (на базі повної середньої освіти)
- Провести оптимізацію закладів ППТО і залишити лише найкращі з них
- Максимально узгодити перелік спеціальностей, обсяги підготовки і потребу в робочій силі
- Залишити в закладах ППТО лише ті спеціальності, які відповідають профілю закладу ППТО
- Кардинально оновити навчальні плани, стандарти освіти, матеріально-технічну базу

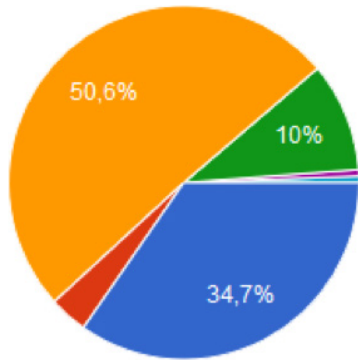
14. Як, на вашу думку, можна підвищити престижність професійної (професійно-технічної) освіти? (позначте не більше двох варіантів відповіді)

- Демонстрацією переваг робітничих професій, наприклад щодо гарантованого працевлаштування
- Високим рівнем заробітної плати працівників робітничих професій
- Наданням певних преференцій (фінансових, соціальних) для учнів закладів ППТО
- Широким рекламуванням робітничих професій через центри професійної освіти

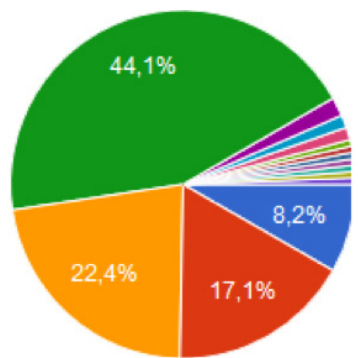
Результати анкетування керівників ЗППТО (173 особи)

2. Чи відповідають навчальні плани, за якими ведеться підготовка кваліфікованих робітників у вашому ЗППТО, реаліям сьогодення?

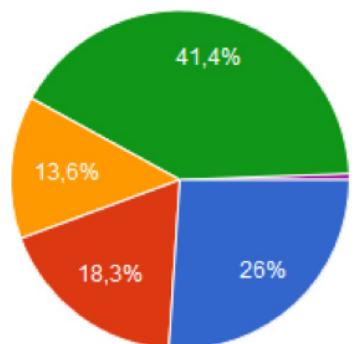
- Так, навчальні плани відповідають сучасним вимогам
- Навчальні плани застаріли, вони вже не відповідають сучасним запитам
- Навчальні плани створені з урахуванням затверджених МОН України стандартів ППТО за конкретними професіями
- Навчальні плани недостатньо враховують можливості запровадження дуальної освіти
- Ні
- Беремо участь у обговоренні

3. Чи залучається ваш ЗППТО до розроблення/обговорення стандартів ППТО з конкретних професій відповідного спрямування?

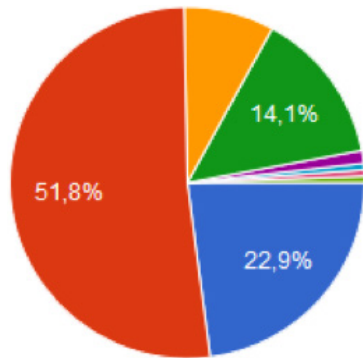
- Я про такі Стандарти нічого не знаю
- Ні, мене не залучають до розроблення стандартів
- Так, я брав безпосередню участь у підготовці таких стандартів
- Мене залучали до колективного обговорення вимог і компетентностей, які містить стандарти
- До обговорення залучають колектив закладу на загальних заставах
- Брали участь викладачі професійно-технічної підготовки з професій
- Беремо участь у обговоренні
- Працівники МПМЛ брали участь у розробці стандартів

4. Як ви ставитеся до створення регіональних центрів (міст із сукупністю закладів ППТО) професійної освіти (наприклад, Слов'янського чи Старобільського)?

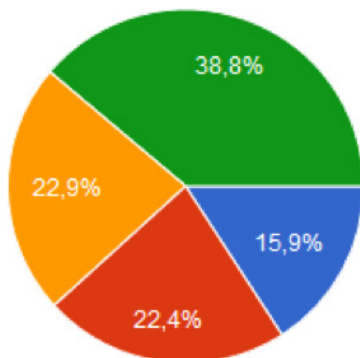
- Позитивно, вони потрібні для вирішення проблем ринку праці, зокрема узгодження і кількості підготовки фахівців і потреби у них напрямків
- Вони потрібні для координації зусиль регіональних органів влади, ЗППТО, роботодавців, інших зацікавлених сторін у реформуванні професійно-технічної освіти
- Вони не потрібні, це додаткова управлінська структура, яку потрібно утримувати і фінансувати
- Фони, можливо, і потрібні, проте не сприятимуть вирішенню проблем професійної (професійно-технічної) освіти регіону
- Заклади ППТО повинні бути профільними

**5. Чи задовольняє вас участь роботодавців у діяльності вашого ЗППТО?
(укажіть не більше двох варіантів відповіді)**

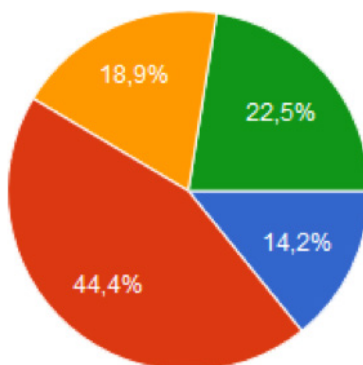
- Так, повністю задовольняє
- Роботодавці пише сприяють проходженню виробничої практики наших учнів
- Роботодавці забезпечують проходження виробничої практики та надають допомогу у придбанні (передачі) обладнання
- Роботодавці формулюють свої вимоги до професійної компетентності випусників
- Представники підприємств викладають у ЗППТО профільні дисципліни
- Роботодавці надають допомогу у вигляді сировини та ремонту обладнання
- Ні
- Роботодавці сприяють проходженню практики учнів на новій техніці, однак це поодикові випадки

6. Чи влаштовує вас сучасний підхід до фінансування ЗППТО?

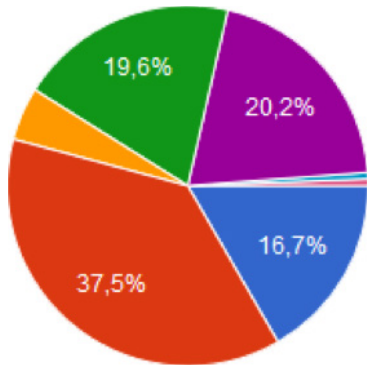
- Так, повністю влаштовує
- Невлаштовує, проте іншого виходу немає, оскільки є рішення КМ України
- Не влаштовує, оскільки у ближчому майбутньому призведе до руйнації системи професійної (професійно-технічної) освіти
- Влаштовує частково, тому потрібно шукати варіанти його покращання

7. Якою, на вашу думку, має бути система фінансування ЗППТО?

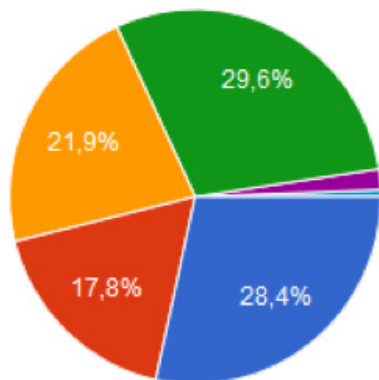
- Такою як тепер
- Фінансування має здійснюватися лише з державного бюджету
- Фінансування має бути змішаним - частина з державного бюджету, частина - з місцевих і регіональних бюджетів
- Фінансування має бути комплексним - із регіонального, місцевого бюджетів, а також за участі роботодавців

**8. Які ви бачите шляхи участі роботодавців у підтримці ЗППТО?
(укажіть не більше двох варіантів відповіді)**

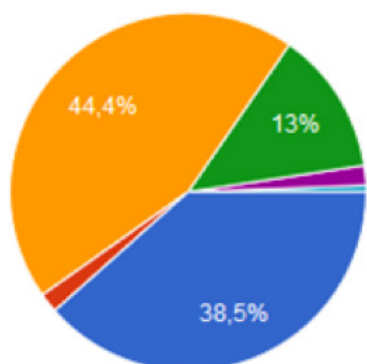
- Вони мають брати участь у розробленні вимог до компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників
- Вони мають створювати необхідні умови для якісного проходження учнями виробничої практики
- Вони мають брати участь у фінансуванні закладів ППТО
- Вони мають забезпечити заклади ППТО сучасним обладнанням, на якому будуть навчатися учні
- Вони мають бути активними співучасниками дуальної освіти

9. Яке ваше ставлення (бачення) до створення на базі окремих ЗППТО центрів професійної освіти (наприклад, Бахмутського центру на базі колишнього Артемівського професійного ліцею чи Сєвєродонецького професійного центру на базі одного чи декількох ЗППТО міст)?

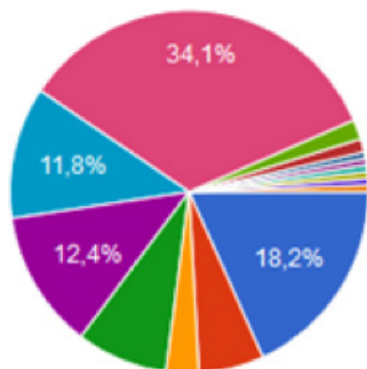
- Позитивне, вони будуть взірцем того, як має здійснюватися система професійної (професійно-технічної) освіти
- Негативне, тому що їх відкриття несприятливо позначиться на розвитку інших закладів ППТО
- Нейтральне, хоча загрозу діяльності окремих ЗППТО вони все ж несуть
- Ставлення неоднозначне, проте не проти, щоб такий центр був створений на базі нашого закладу ППТО
- Недостатньо створити такий центр, до цього потрібно готуватися, створювати базу
- Позитивно, якщо центри будуть мати сучасне обладнання для навчання учнів

**10. Які шляхи покращання матеріально-технічної бази вашого ЗППТО ви вважаєте найбільш дієвими?
(вкажіть не більше двох варіантів відповіді)**

- Придбання обладнання коштом (державного бюджету)
- Постачання обладнання (інструментів) коштом роботодавців
- Придбання обладнання одночасно коштом державного бюджету, регіональних фінансів і коштів роботодавців
- Допомога спонсорів і міжнародних донорів
- Найбільш дієвим шляхом звісно є кошти державного бюджету

11. Які шляхи реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти ви можете запропонувати?
(укажіть не більше двох варіантів відповіді)

- Змінити систему фінансування
- Повністю перейти на систему дуальної освіти
- Здійснювати лише професійне навчання (на базі повної середньої освіти)
- Провести оптимізацію закладів ППТО і залишити лише найкращі з них
- Максимально узгодити перелік спеціальностей, обсяги підготовки і потребу в робочій силі
- Залишити в закладах ППТО лише ті спеціальності, які відповідають профілю закладу ППТО
- Кардинально оновити навчальні плани, стандарти освіти, матеріально-технічну базу

